LLIBRE BLANC DE LA INVESTIGACIÓ INFERMERA A LES ILLES BALEARS

coiba
Col·legi Oficial
d'Infermeres i Infermers
de les Illes Balears

Edita
Col·legi Oficial d'Infermeres i
Infermers de les Illes Balears

Coordina
Miquel Bennassar Veny
Noemí Sansó Martínez

Dissenya i maqueta
Disset Consultors

Imprimeix
Gràfiques Rubines

ISBN
978-84-96199-62-0

coiba

Col·legi Oficial
d'Infermeres i Infermers
de les Illes Balears

LLIBRE BLANC DE LA INVESTIGACIÓ INFERMERA A LES ILLES BALEARS

Pròleg

El llibre blanc de la investigació infermera a les Illes Balears ofereix en una descripció i anàlisi reflexiva de l'estat actual de la recerca infermera a les Illes Balears. Amb una perspectiva crítica, considera els discursos presents, latents i emergents tant de les infermeres, amb diferents trajectòries i formació acadèmica, com dels responsables i gestors en els diferents àmbits (clínics, acadèmics i de recerca), amb l'objectiu comú de millorar i fomentar el desenvolupament de la recerca infermera a les Illes Balears.

La infermeria és una disciplina que va més enllà de la cura directa de les persones; és un camp en constant evolució, impulsat per la recerca contínua i l'anàlisi crítica. Aquest llibre blanc té com a finalitat ressaltar el valor i l'impacte de la recerca infermera a les Illes Balears. Fet, que estam ben segurs que contribuirà a millorar la salut de la ciutadania i permetrà visibilitzar el caràcter científic de la professió infermera.

En un món cada vegada més globalitzat i divers, on les situacions d'atenció a la salut són cada vegada més complexes, la importància de la recerca és inqüestionable. Aquest llibre blanc serveix com una plataforma per debatre i posar en valor els assoliments, desafiaments i oportunitats en la recerca infermera a les Illes Balears. A més, proposa estratègies i propostes factibles a partir de l'anàlisi del coneixement generat des de diferents àmbits (assistencial, gestió, acadèmic, institucional, entre d'altres) que puguin contribuir en l'elaboració de polítiques que fomentin la recerca infermera.

La necessitat de seguir avançant i augmentant el cos de coneixement propi per oferir les millors cures possibles —segures, eficaces i eficients— que responguin a les necessitats reals de la població actual, és el motiu principal per continuar treballant en la promoció i impuls de la recerca infermera. Per això, volem fer una crida a tots els professionals, assistencials, investigadors, gestors i polítics, perquè treballin des dels seus respectius àmbits, responsabilitats i competències, per millorar i enfortir la recerca liderada per infermeres, la qual respon a les necessitats reals de les persones per mantenir o millorar la seva salut, recuperar l'autonomia o, fins i tot, assegurar un envelliment saludable i un final de vida digne. Aquesta col·laboració no sols contribuirà a millorar i visibilitzar la recerca infermera, sinó que, el que és més important, tindrà un impacte en una atenció de major qualitat centrada en la persona.

L'evidència científica internacional ha demostrat de manera contundent com la millora en el coneixement infermer afecta els resultats de salut de les persones i, per tant, millora la qualitat de l'atenció. Per això, és imprescindible establir polítiques que promoguin i millorin la recerca infermera.

Esperem, per tant, que aquest llibre blanc sigui una font d'inspiració i un punt de partida per al desenvolupament de polítiques i futures estratègies de recerca a tots els nivells de la cura infermera.

Agraïments

Primer i abans de res, voldríem expressar la nostra més sincera gratitud a totes les infermeres de les Illes Balears, el compromís indestructible de les quals, amb la cura de les persones ateses i les seves famílies, ha estat la inspiració darrere d'aquest projecte. La seva labor diària al camp de la salut i de l'atenció sanitària és una prova palpable de la importància de la recerca infermera.

Agrair al Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de les Illes Balears per la iniciativa de voler fer una anàlisi de la situació de la recerca infermera a les Illes Balears i per prioritzar la recerca en cures d'infermeria com a competència professional. Sense la seva col·laboració, aquesta iniciativa no hauria estat possible.

Un agraïment especial a totes i tots els participants que, de forma desinteressada, han dedicat un valuós espai del seu temps, així com a les seves institucions acadèmiques i organitzacions sanitàries que els han permès participar en aquest projecte.

Agrair també a tots els experts i revisors externs, així com a l'equip de recerca, pel temps dedicat, esforç i recursos per a recopilar i analitzar les dades presentades en aquest llibre blanc. El seu rigorós enfocament científic ha estat cabdal per a oferir una anàlisi detallada que, ben segur, beneficiarà tota la comunitat infermera de les Illes Balears.

Finalment, però no menys important, donem les gràcies a tots els lectors interessats en el desenvolupament de la ciència infermera. És la nostra esperança que aquest llibre blanc serveixi com una font de coneixement i inspiració per a futures estratègies i polítiques que potenciïn, fomentin i visibilitzin la recerca infermera.

Equip d'experts que han participat en el projecte

COORDINADORS

Dr. Miquel Bennasar Veny

Catedràtic d'Universitat en el Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la Universitat de les Illes Balears (UIB). Diplomat en Infermeria, Llicenciat en Antropologia, Màster en Evolució i Cognició Humana i Doctor en Ciències Biosociosanitàries. Especialista en Infermeria Familiar i Comunitària. Coordinador del Programa de Doctorat Salut Global, Serveis de Salut i Atenció Sociosanitària i investigador principal del Grup de recerca Salut Global i Estils de Vida (EVES), de l'Institut d'Investigació Sanitària de les Illes Balears (IdISBa).

Dra. Noemí Sansó Martínez

Professora Permanent Laboral en el Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB. Diplomada en Infermeria, Màster en Nutrició i Alimentació Humana i Doctora en Ciències Biosociosanitàries. Directora del Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB i investigadora principal del Grup de recerca Cures, Cronicitat i Evidències en Salut (CurES), de l'IdISBa.

EQUIP INVESTIGADOR

Dra. Cristina Moreno Mulet

Professora Permanent Laboral en el Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB. Diplomada en Infermeria i en Història de la Filosofia, Màster en Filosofia Contemporània i Doctora en Filosofia. Degana de la Facultat d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB i Membre del Comitè d'Ètica de la Investigació en medicaments de les Illes Balears (CEIm-IB).

Dra. Mireia Guillén Solà

Professora Permanent Laboral en el Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB. Diplomada en Infermeria, Llicenciada en Sociologia i Doctora en Investigació Translacional en Salut Pública i Malalties d'Alta Prevalença.

Dr. Joan De Pedro Gómez

Professor Titular d'Universitat en el Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB. Diplomat en Infermeria, Llicenciat en Antropologia, i Doctor en Ciències Biosociosanitàries. Director acadèmic del centre concertat de la UIB-ADEMA. Membre del Comitè d'Ètica de la Recerca (CER) de la UIB.

Dra. Aina Maria Yáñez Juan

Catedràtica d'Universitat en el Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB. Llicenciada en Biologia i Psicologia, Màster en Epidemiologia i Doctora en Medicina. Directora del Màster Universitari en Investigació i Innovació en Salut, Subdirectora de l'Escola de Doctorat i investigadora principal del Grup de recerca Salut Global i Desenvolupament Humà Sostenible de la UIB.

EQUIP TÈCNIC

Sra. Vera Méndez Monleón

Contractada predoctoral en el Departament de Filosofia i Treball Social de la UIB. Diplomada en Treball Social i Màster d'Intervenció Socioeducativa amb Menors i Famílies.

Sra. Janna Ruby Wordsworth

Gestora de suport a la recerca a l'Oficina de Suport a la Recerca (OSR) de la UIB. Graduada en Nutrició Humana i Màster en Nutrigenòmica i Nutrició Personalitzada.

Sra. Nerea Cañellas Iniesta

Diplomada en Treball Social i Màster en Intervenció en Violència de Gènere.

REVISORS EXTERNS

Dra. Mª Teresa Lluch Canut

Catedràtica d'Universitat en el Departament de Salut Pública, Salut mental i Materno-Infantil de la Universitat de Barcelona (UB). Diplomada en Infermeria, Llicenciada en Filosofia i Lletres (Secció Psicologia) i Doctora en Psicologia. Especialista en Salut Mental. Degana de la Facultat d'Infermeria de la UB.

Dr. Daniel Horacio López

Gestor científic a l'IdISBa i professor associat del Departament de Biologia de la UIB.

Dr. Juan Gómez Salgado

Catedràtic d'Universitat en el Departament de Sociologia, Treball Social i Salut Pública de la Universidad de Huelva. Diplomat i Llicenciat en Infermeria, Màster en Prevenció de Riscos Laborals i Doctor en Salud Pública. Especialista en Salut Laboral i en Salut Mental.

Dr. Enrique Castro Sánchez

Professor Titular de Salut Planetària a la *Brunel University London*. Graduat en Infermeria, Màster en Salud Pública i Doctor en Ciències de la Salut. Professor honorari a la Unitat de Recerca en Protecció de la Salut contra les Infeccions Associades a l'Atenció Sanitària i la Resistència als Antimicrobians de l'*Imperial College London*.

Dra. Montserrat Gea Sánchez

Professora Agregada en el Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la Universitat de Lleida (UdL). Diplomada en Infermeria i en Ciències Empresarials i Doctora en Salut. Investigadora principal del Grup en Cures en Salut (GRECS) de l'Institut d'Investigació Biomèdica de Lleida (IRBLleida). Membre de la Unitat d'Investigació en Cures de Salut - INVESTEN de l'Institut de Salut Carlos III. Ha estat Directora General de Professionals de la Salut en el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.

Glosari d'acrònims

AES: Acció Estratègica de recerca en Salut
AP: Atenció Primària
ANECA: Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació
BIOIB: Clúster Biotecnològic i Biomèdic de les Illes Balears
BOE: Butlletí Oficial de l'Estat
CIE: Consell Internacional d'Infermeria
COIBA: Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de les Illes Balears
DAFO: Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats
DIHBAI: Digital Innovation Hub de Baleares
ECTS: Sistema europeu de transferència i acumulació de crèdits
EEES: Espai Europeu d'Educació Superior
EIR: Infermer Intern Resident
FEDER: Fons Europeu de Desenvolupament Regional
FSE+: Fons Social Europeu Plus
FUEIB: Fundació Universitat-Empresa de les Illes Balears
GENIB: Unitat de Genètica i Genòmica de les Illes Balears

HUSE: Hospital Universitari Son Espases
IdISBa: Institut d'Investigació sanitària de les Illes Balears
INSALUD: Institut Nacional de la Salut
ISCIII: Institut de Salut Carles III
LRU: Llei Orgànica de la Reforma Universitària
OSR: Oficina de Suport a la Recerca
PERTE: Projectes estratègics per a la recuperació i transformació econòmica
PRISIB: Plataforma d'Investigació en Informació en Salut de l' IdISBa
PRTR: Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència
R+D+I: Recerca, Desenvolupament i Innovació
RIS3: Estratègia d'Especialització Intel·ligent
RNAO: Associació Professional d'Infermeres d'Ontàrio
SJR: SCImago Journal & Country Rank
SCT-UIB: Servei Científic Tècnic de la Universitat de les Illes Balears
UBES: Unió Balear d'Entitats Sanitàries
UIB: Universitat de les Illes Balears

Índex

Presentació i estructura del document **17**

1. Introducció, contextualització i justificació **19**

1.1. Marc de la recerca en salut 22

1.1.1. L'Estratègia de recerca i innovació en salut 2023-2027 de les Illes Balears 24

1.2. La recerca infermera 30

1.3. Competències de les infermeres per a la recerca 31

2. Objectius **37**

3. Metodologia **39**

4. Anàlisi de la situació de la investigació infermera a les Illes Balears **43**

4.1. Anàlisi d'aspectes intrínsecs a la professió d'infermeria 43

4.2. Anàlisi de la situació de la investigació infermera en l'àmbit acadèmic 44

4.2.1. Estudis de grau 45

4.2.2. Estudis de màster 46

4.2.3. Estudis de doctorat 46

4.2.4. Relació de l'àmbit acadèmic amb institucions sanitàries 48

4.2.5. Ajudes i subvencions a disposició de l'àmbit acadèmic en investigació 49

4.2.6. Anàlisi DAFO de l'àmbit acadèmic d'infermeria 50

4.3. Anàlisi de la situació de la investigació infermera a l'àmbit de les organitzacions sanitàries 52

4.3.1. Anàlisi DAFO de l'àmbit de les organitzacions sanitàries 52

4.4. Anàlisi de la situació de la investigació infermera a l'àmbit institucional i de les organitzacions professionals 54
4.4.1. Govern de les Illes Balears (GOIB) 55
4.4.2. Direcció General de Política Universitària i Recerca 57
4.4.3. Direcció General de Recerca en Salut, Formació i Acreditació 58
4.4.4. Institut de la Salut Carles III (ISCIII) 60
4.4.5. Institut d'Investigació Sanitària de les Illes Balears (IdISBa) 61
4.4.6. Institut Universitari d'Investigació en Ciències de la Salut (IUNICS) 64
4.4.7. Consell General de la Infermeria (CGE) 65
4.4.8. Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de les Illes Balear (COIBA) 66
4.4.9. Altres institucions relacionades amb el coneixement científic infermer 67
4.4.10. Anàlisi DAFO de l'àmbit institucional 69
4.5. Resultats de l'anàlisi discursiu 71
4.5.1. Què s'investiga 77
4.5.2. Qui investiga 81
4.5.3. Com s'organitza la investigació 88
4.5.4. Estratègies de millora i reptes de futur 99
4.5.5. Conclusions finals de l'anàlisi discursiu 115

5. Estratègies i propostes de millora 119

6. Referències bibliogràfiques 125

Annex 1. Resolució del Comitè Ètic de la Recerca de la UIB 129
Annex 2. Full de consentiment informat 130
Annex 3. Pla de suport a la Investigació Infermera 2022-2024. Institut d'investigació Sanitària de les Illes Balears (IdISBa) 132
Annex 4. Guions de les diferents entrevistes semi-estructurades segons els àmbits d'estudi 144

Presentació i estructura del document

El llibre blanc de la investigació infermera a les Illes Balears és un projecte que pretén fer un diagnòstic i una anàlisi detallada de l'estat de la investigació de la disciplina infermera en el context de les Illes Balears, abastant diversos àmbits. Entre les seves múltiples finalitats, destaca oferir un conjunt de propostes per millorar i fomentar el desenvolupament de la recerca infermera, amb l'objectiu de seguir avançant en la prestació de les millors cures infermeres possibles, així com en la millora de la qualitat i la innovació en l'atenció de la salut de la ciutadania.

Aquest llibre blanc s'inicia amb una introducció que destaca la importància de la infermeria com a professió científica. S'hi revisen les barreres històriques que han limitat la investigació infermera a través d'una anàlisi documental, i s'exposa la necessitat de crear aquest llibre per fomentar-la. A més, es descriuen els objectius i la metodologia desenvolupada.

A continuació, es presenta una anàlisi específica de l'estat de la recerca infermera en relació a diferents àmbits o entorns: acadèmic, organitzacions sanitàries, instituts de recerca en salut, entre d'altres, així com aspectes intrínsecs a la professió infermera. Aquesta avaluació es realitza mitjançant l'enfocament de la metodologia DAFO (Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats), basat en l'anàlisi documental i les entrevistes realitzades amb els i les professionals referents i/o experts de cada àmbit.

A partir d'aquesta anàlisi, el llibre posa sobre la taula propostes de millora concretes per a cada àmbit. L'accent es posa en fomentar una cultura de recerca infermera que respongui a les necessitats de salut de la població. Finalment, es resumeixen les conclusions sobre l'estat actual de la investigació infermera a les Illes Balears i les estratègies necessàries per potenciar-la.

1. Introducció, contextualització i justificació

La infermeria és una professió científica amb la missió de proveir la cura de les persones i comunitats. Per tant, la gestió i l'execució d'aquestes cures han d'estar fonamentades en l'evidència científica.

El col·lectiu infermer és el més nombrós dins del Sistema Nacional de Salut (Galbany-Estragués et al., 2024; OECD, 2023; Ramos-Morcillo & Ruzafa-Martínez, 2017). Fet que justifica la necessitat imperant de generar coneixement científic en aquest àmbit. És, per tant, essencial que les infermeres realitzin i liderin investigacions que contribueixin a la millora de la prestació de cures i de l'atenció de la salut (Amezcua, 2018).

Malgrat les dificultats que ha afrontat la recerca infermera, les quals comencen amb la concepció històrica de la infermeria com una ocupació exclusivament tècnica, és important reconèixer i fomentar el seu paper essencial en l'àmbit de la investigació (Morales Asencio et al., 2017).

L'any 1977, el Reial Decret 2128/1977, de 23 de juliol, sobre integració dins la Universitat de les Escoles d'Ajudants tècnics sanitaris com Escoles Universitàries d'Infermeria, va reconèixer la infermeria com una disciplina universitària. Provocant el pas d'ocupació tècnica a professió, i fomentant una visió més integral de la mateixa. Malgrat aquest avanç, els estudis d'infermeria eren considerats una diplomatura, tot i que la seva càrrega lectiva era equivalent a la d'algunes llicenciatures. Amb les pràctiques clíniques i de laboratori, la majoria dels estudis d'infermeria al llarg del país, arribaven a 230 crèdits LRU, és a dir, feien molts més crèdits que els 180 de les diplomatures però sense arribar als 240 crèdits de les llicenciatures. Aquest fet limitava l'accés als estudis de postgrau i de doctorat. Això, va portar que la recerca infermera es realitzés fora del circuit acadèmic oficial, centrant-se majoritàriament en l'entorn sanitari. Aquesta situació va obligar a molts professionals de l'àmbit acadèmic a cursar llicenciatures, màsters i doctorats en altres àrees de coneixement per poder desenvolupar recerca en el camp de la infermeria i la salut.

Posteriorment, la Llei d'Ordenació de les Professions Sanitàries de 2003, va reconèixer oficialment la funció investigadora com una part intrínseca de les professions sanitàries, inclosa la infermeria.

Després, a l'any 2007, en el Marc Europeu del Conveni de Bolonya, el Reial Decret 1393/2007 d'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials, estableix la infermeria com un estudi de grau. Indicant que, com a competència dels estudis de Grau d'Infermeria, els estudiants haurien de ser capaços de basar les intervencions infermeres en l'evidència científica. A més, es van formar programes d'especialització infermera amb el sistema de residències (EIRs), dins unitats docents acreditades, on tots els programes inclouen competències en recerca i permeten l'accés directe al doctorat.

Un altre fet destacable és que, des de l'any 1987, l'Institut de Salut Carles III (a partir d'ara ISCIII) ha obert la possibilitat que les infermeres sol·licitin finançament competitiu per a projectes de recerca. A més, les Comissions Tècniques d'Avaluació de la Recerca, incloïen infermeres entre els seus membres. Entre el 1996 i l'any 2004, es van presentar 673 projectes a l'ISCIII, dels quals el 28% van rebre finançament (Maria-Arribas et al., 2009). A l'any 1996 es va establir un grup de treball per fomentar i potenciar la recerca infermera a Espanya, que es va consolidar com a INVESTEN-ISCIII i, més tard, com a Unitat de Recerca en Cures de Salut (Investen-ISCIII, 2016). Des de l'any 2000, aquesta unitat ha estat responsable de definir les línies de recerca infermera en les diferents Accions Estratègiques de Recerca en Salut (AES) del ISCIII. A més, en col·laboració amb les comunitats autònomes, aquesta unitat va contribuir a la formació del Centre Espanyol per a les Cures de salut basades en l'evidència (CECBE), fundat l'any 2004, amb la col·laboració de l'Institut Joanna Briggs i, posteriorment a l'any 2010, amb l'Associació Professional d'Infermeres d'Ontàrio (RNAO).

Pel que fa a les Illes Balears, l'educació en infermeria passà per diverses etapes. Es va fundar l'Escola Sanitària Verge de Lluc l'any 1961, que depenia de l'Institut Nacional de la Salut (INSALUD) i que estava situada a l'Hospital Universitari Son Dureta (antiga Residència Sanitària de Verge de Lluc i actual Hospital Universitari Son Espases). Posteriorment, es van traspassar les competències a la Universitat de les Illes Balears (a partir d'ara UIB), un procés d'integració que va culminar el curs acadèmic 1992/93, que és quan l'Escola d'Infermeria es converteix en l'Escola Universitària d'Infermeria, adscrita inicialment al Departament de Biologia Fonamental i Ciències de la Salut i, des de l'any 1997, al Departament d'Infermeria (actualment, Departament d'Infermeria i Fisioteràpia). Arran del procés d'adaptació de la UIB a les directrius de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), el Consell de Govern de la UIB en sessió ordinària del dia 16 de desembre de 2011, va acordar la creació de la Facultat d'Infermeria i Fisioteràpia i la supressió de l'Escola Universitària d'Infermeria i Fisioteràpia.

Des de 2002, s'han regulat les especialitats d'infermeria i el Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB va crear la unitat docent per a la formació d'especialistes en Infermeria Obstètric-Ginecològica (primera unitat a les Illes Balears). Posteriorment, i amb el co-finançament del COIBA, al curs acadèmic 2008/09 es va iniciar el Màster Universitari Oficial en Ciències Socials Aplicades a l'Atenció Sociosanitària de 120 ECTS. Máster que posteriorment (curs acadèmic 2014/15), es va transformar en el Màster Universitari en Investigació en Salut i Qualitat de Vida i, al curs acadèmic 2022/23, en el Màster Universitari en Investigació i Innovació en Salut (actualment vigent). El Màster Universitari Oficial en Ciències Socials Aplicades a l'Atenció Sociosanitària va contribuir a que molts de graduats en infermeria poguessin accedir al doctorat. Actualment, la UIB disposa de diferents programes de doctorat i, concretament el programa de doctorat en Salut Global, Serveis de Salut i Atenció Sociosanitària està liderat pel Departament d'Infermeria i Fisioteràpia.

Tot i la situació i les dificultats, s'ha de dir que la producció científica de les infermeres al territori espanyol ha estat molt eficient tal i com ho demostra el fet que la disciplina ocupa el setè lloc en el rànquing mundial en el període 1996-2021, segons les dades del *Scimago Jour-*

nal & Country Rank (SJR SCImago Journal & Country Rank, 2021). En el període que va des de 1996 fins al 2022, els articles publicats a Espanya en el camp de les ciències infermeres han tingut un creixement del 1.397% en aquests 25 anys. Aquests resultats reafirmen l'ardu treball realitzat per les infermeres que s'han enfrontat a dificultats en el seu desenvolupament professional. Durant més de tres dècades, moltes han patit la negativa a l'accés al doctorat, han dut a terme investigació en pràctica clínica en situacions de clara desavantatge i han lluitat sense disposar d'estructures d'investigació estables (Morales-Asencio, 2023). Malgrat aquest context, han pogut accedir a ajudes competitives i finançament, sent les condicions de partida són desfavorables i desiguals respecte a altres disciplines.

D'altra banda, la formació doctoral entre les infermeres està experimentant un creixement exponencial (De Pedro et al., 2021). Fa 15 anys, gairebé no es defensaven més d'una desena de tesis doctorals per infermeres, mentre que avui en dia a Espanya hi ha 198 programes de doctorat en Ciències de la Salut, dels quals 94 estan específicament dedicats a les ciències de la Infermeria i altres àrees relacionades amb la salut. L'any 2021, les tesis doctorals presentades en el camp de les ciències de la salut representaven el 16% del total de tesis defensades en totes les disciplines (Morales-Asencio, 2023).

Un passat marcat per dificultats que les infermeres han superar amb un esforç immens per incorporar-se al món de la investigació, un present que evidencia un teixit investigador cada vegada més sòlid i amb una capacitat creixent de producció i obtenció de fons i esperem que un futur prometedor.

Per això, és important destacar les iniciatives portades a terme en els darrers anys per diferents organismes per fomentar i promocionar la recerca infermera. Especialment notable és el cas del Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de les Illes Balears (COIBA), que ha estat pioner a nivell estatal. El COIBA va crear la primera beca predoctoral infermera, coneguda com a beca "*Florence Nightingale*", amb l'objectiu d'estimular la realització de tesis doctorals per part d'infermeres de les Illes Balears. A més, convoca anualment ajudes a projectes de recerca amb avaluació externa, així com ajuts per així com ajuts per a la difusió del coneixement i publicacions d'articles científics. D'altra banda, el Consell General d'Infermeria que en 2022 va posar en marxa un programa per fomentar la recerca, oferint ajuts a totes les infermeres que estiguin cursant programes de doctorat. També cal destacar la contribució de la Fundació Índex, que té un paper rellevant en formació en recerca infermera i en la promoció de reunions científiques centrades en cures basades en l'evidència, així com en la gestió de bases de dades de publicacions en aquest àmbit.

A més, la nostra societat s'enfronta a reptes en salut, com l'augment de l'esperança de vida i l'envelliment de la població, la cronicitat, la pluripatologia, la polimedicació, la dependència, la sostenibilitat del sistema sanitari, i la necessitat d'adaptar-se a noves necessitats i demandes d'atenció. Per tant, és imprescindible que les infermeres investiguin per donar resposta a aquestes necessitats, millorar les cures i les pràctiques assistencials i promoure la salut de la població. La participació activa de les infermeres en la recerca és crucial per a la generació de coneixement i la millora de la pràctica assistencial basada en l'evidència científica (Morales-Asencio, 2023; Ramos-Morcillo & Ruzafa-Martínez, 2017).

L'elaboració del "Llibre blanc de la recerca infermera a les Illes Balears" representa un avanç significatiu per a la comprensió de l'estat actual de la recerca infermera a les Illes Balears. Aquest document proporcionarà una base sòlida per al disseny d'una estratègia destinada a implementar d'accions de millora continua que impulsin la recerca infermera i el seu lideratge.

1.1. MARC DE LA RECERCA EN SALUT

La investigació en el camp de la salut és una eina fonamental per generar coneixement que contribueixi a millorar la salut i la qualitat de vida dels ciutadans. A través de la recerca es desenvolupen noves estratègies i intervencions de promoció la salut, així com de prevenció, diagnòstic i tractament de malalties. A més, suposa una millora en la capacitat clínica dels professionals i en la innovació i organització dels serveis assistencials.

Ara bé, és fonamental fomentar una Recerca i Innovació Responsables (RRI). Aquesta iniciativa pretén reduir la bretxa entre la comunitat científica i la societat en general, la qual cosa comporta la implicació activa de tots els actors (ciutadans, professionals de la salut, associacions de pacients, investigadors, etc.). A través de metodologies inclusives i participatives, s'aspira a garantir que la investigació respongui a les necessitats reals de la població i contribueixi a assolir els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de l'Agenda 2030. Aquest enfocament reconeix que l'impacte social és tan rellevant com l'impacte científic.

Per estructurar la recerca s'han desenvolupat diferents plans estratègics tant a nivell europeu com a nivell nacional i autonòmic.

A nivell **nacional**, el Pla Estatal de Recerca Científica, Tècnica i d'Innovació (d'ara endavant, PEICTI), aprovat pel Consell de Ministres del 15 de juny de 2021, és l'eina principal destinada a finançar i desenvolupar les actuacions en matèria de recerca, desenvolupament i innovació (R+D+I). Els objectius del PEICTI emanen de les prioritats estratègiques de l'Estratègia Espanyola de Ciència, Tecnologia i d'Innovació per al període 2021-2027 i té com a fi últim impulsar el lideratge científic i tecnològic del país, millorar la productivitat i la competitivitat empresarial, la prestació dels serveis públics, així com fomentar el benestar dels ciutadans. Aquest pla està alineat amb els objectius d'Horitzó Europa i els 17 ODS.

El PEICTI estableix sis Accions Estratègiques, una de les quals és l'Acció Estratègica en Salut (d'ara endavant, AES), la qual representa el conjunt d'actuacions orientades a protegir la salut dels ciutadans mitjançant la R+D+I. L'objectiu principal de l'AES és abordar les prioritats en salut de la ciutadania, incloent-hi els aspectes preventius, diagnòstics, curatius, rehabilitadors i pal·liatius de les malalties. A més, busca generar evidència científica com a fonament de la qualitat assistencial i preventiva.

A nivell **autonòmic**, al Pla Estratègic de Recerca de les Illes Balears estableix les directius per promoure la recerca en salut com a font principal de coneixement i innovació, així com els instruments per a la seva transformació cap a una recerca d'excel·lència per a una millora del benestar social de la població (Direcció General d'Investigació en salut, formació i acreditació, 2023).

El Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears té com a funció planificar i gestionar el foment de la recerca, el desenvolupament tecnològic i la innovació a la comunitat autònoma i aconseguir que, de cada vegada més, el coneixement sigui de major qualitat. Aquest pla contempla les necessitats de la societat balear, i està completament alineat tant amb els objectius de l'Estratègia Estatal de Ciència, Tecnologia i Innovació del Govern d'Espanya, com amb el Programa *Horizon Europe*, de la Unió Europea. Un dels objectius d'aquest pla és guiar les activitats de ciència, tecnologia i innovació cap als diferents reptes de la societat de les Illes Balears. El primer repte és l'anomenat "Salut, canvi demogràfic i benestar", invertint en recerca en salut per garantir el benestar de la població i diversificar l'estructura econòmica.

L'objectiu d'aquest primer repte és mantenir la salut al llarg de la vida i promoure el benestar de tots. Per aconseguir-ho, el Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació proposa els següents àmbits d'actuació:

- Recerca en patologies d'especial interès per a les Illes Balears: Aquest àmbit es centra en malalties que tenen un impacte significatiu en la població local, ja sigui per la càrrega de malaltia o per raons d'equitat social. Aquesta recerca abasta les bases moleculars, la prevenció, el diagnòstic, el tractament i la rehabilitació, incloent malalties rares i neurodegeneratives, salut mental, càncer, malalties infeccioses i resistència antimicrobiana, i malalties cròniques.
- Recerca en envelliment actiu i saludable i fragilitat: Aquest àmbit se centra en estudiar els processos d'envelliment i la fragilitat, amb l'objectiu de promoure un envelliment saludable i millorar la qualitat de vida dels ciutadans de les Illes Balears.
- Recerca en salut pública: Aquesta línia de recerca aborda la promoció de la salut i prevenció de les malalties, especialment les cròniques. Això inclou la salut laboral, amb especial prioritat en recerca de malalties professionals i promoció de la salut a l'entorn laboral; la nutrició; els determinants socials i ambientals de la salut, incloent l'impacte de gènere, la pobresa, la contaminació i el canvi climàtic.
- Recerca en serveis sanitaris: Aquest àmbit es centra en la reorientació dels serveis sanitaris per satisfer les necessitats actuals dels usuaris; abordar la cronicitat; millorar la seguretat del pacient; augmentar l'accessibilitat dels serveis sanitaris, promoure la sostenibilitat i integrar l'atenció sociosanitària.
- Recerca en medicaments i productes sanitaris: Aquesta línia de recerca es centra en el desenvolupament de medicaments i productes sanitaris per millorar la pràctica clínica i el tractament de les malalties de major impacte sanitari i econòmic, així com en teràpies avançades i la eficiència dels tractaments farmacològics (recerca clínica sense interès comercial).

- Recerca en tecnologies per a la salut: Aquest àmbit inclou la recerca en telemedicina, avaluació de tecnologia sanitària, biomaterials, nanomedicina, e-salut i m-salut, amb l'objectiu de millorar la qualitat i l'accessibilitat dels serveis de salut.
- Medicina personalitzada, dades massives, interoperabilitat de registres clínics i intel·ligència artificial: Aquesta línia de recerca se centra en l'aplicació de tecnologies innovadores com la medicina personalitzada, l'ús de dades massives, la interoperabilitat de registres clínics i la intel·ligència artificial per millorar el diagnòstic, el tractament i la gestió dels pacients.

1.1.1. L'ESTRATÈGIA DE RECERCA I INNOVACIÓ EN SALUT 2023-2027 DE LES ILLES BALEARS

El sistema sanitari públic de les Illes Balears té com a missió guiar estratègicament les activitats de recerca i innovació dirigides a protegir i millorar la salut. Aquesta orientació es concreta a través dels Plans Estratègics de Recerca i Innovació en Salut.

Durant el període de vigència del Pla Estratègic de recerca en salut (2010-2013), que va ser pioner a les nostres illes, es va crear l'Institut d'Investigació Sanitària de les Illes Balears (IdISBa) com agent integrador i potenciador de la recerca en salut. Aquest institut, que posteriorment, va ser reconegut i acreditat per l'Institut Carlos III, com a centre d'excel·lència en recerca en salut a Espanya, acaba de superar positivament la seva reacreditació per part de l'Institut Carlos III.

El segon Pla Estratègic (2016-2020), es va alinear amb el Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears 2018-2022 i es va centrar en la planificació de la promoció de R+D+i. Durant aquesta etapa, va néixer el programa Balears MedTech que va impulsar la innovació biomèdica en salut, es va aprovar l'Estatut del personal investigador laboral, amb l'objectiu d'establir el règim jurídic del personal investigador dels instituts de recerca sanitària de les Illes Balears; i la Llei de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears, que recull explícitament el consens universal envers la millora del finançament de l'activitat investigadora ja que preveu un augment progressiu del pressupost destinat a ciència fins arribar l'any 2030 al 2% del total de pressupost de la Comunitat autònoma.

L'actual Pla de Recerca i Innovació en Salut 2023-2027, està compost per 7 objectius, 5 eixos estratègics, 11 línies d'acció i 47 accions. Té com a objectiu principal orientar i consolidar les activitats de R+i biomèdiques, reforçar la sinèrgia entre la recerca bàsica i clínica, i promoure l'atracció de talent internacional. Aquest Pla es va desenvolupar en quatre fases:

Primera fase: En la primera fase, es va fer un diagnòstic de la situació de la R+i en salut a nivell europeu, estatal i autonòmic.

- A nivell europeu, arran de la pandèmia COVID-19, es va establir el Marc Financer Plurianual (MFP) 2021-2027 amb un pressupost de 1.074.300 milions d'euros, més 750.00 milions del Next Generation EU, destinats a iniciatives com Horitzó Europa, EU4Health i el Pla Europeu contra el Càncer, entre d'altres. A nivell estatal, es va posar en marxa el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (PRTR) per impulsar la R+i i el PERTE Salut d'Avantguarda, amb l'objectiu de posicionar Espanya com líder en innovació sanitària, en desenvolupament de teràpies avançades, medicina personalitzada de precisió de forma equitativa i suportar la digitalització del Sistema Nacional de Salut. A nivell autonòmic, es van incorporar polítiques estatals i europees amb iniciatives pròpies com els Plans Estratègics, el clúster BIOIB, Health Living Lab, entre d'altres. Per una banda, els principals actors implicats per fomentar, desenvolupar i integrar la recerca d'excel·lència en ciències de la salut, trobam: en l'administració pública i estructures dependents en l'entorn de finançament, la Conselleria de Salut i Consum, Conselleria de Fons Europeus, Universitat i Cultura, Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica. Pel que fa a l'entorn públic de gestió en ciències de la salut: BiblioSalut, DocuSalut i CEIm-IB. Per altra banda, entre els agents d'execució trobam: a l'entorn d'innovació, el clúster BIOIB, Fundació BIT i FUEIB; a l'entorn productiu, empreses del sector biomèdic i hospitals privats; i, a l'entorn científic, la Fundació IdISBa, xarxa d'hospitals públics IB, UIB, FBSTIB, GENIB (IBSalut) i AP (IBSalut). Per últim, entre els agents d'interrelació en ciència estan: Àrea projectes-IdISBa (amb les unitats de projectes nacionals, internacionals i innovació), OSR-UIB, Plataformes IdISBa, PRISIB, SCT-UIB i biobancs.

Segona fase: En una segona fase, es va fer una anàlisi DAFO de la R+i biomèdica balear en el que es destaquen les següents:

Debilitats o febleses:

- Coordinació: Marc poc definit per l'activitat de R+i a les Illes Balears.
- Integració: Recerca insuficient dins l'àmbit assistencial.
- Recursos humans: Alta càrrega assistencial i falta de personal de gestió i suport per la R+i tant als centres sanitaris com a l'IdISBa.
- Visibilitat Internacional: Baixa participació en iniciatives d'internacionalització de la R+i en salut.
- Desenvolupament professional: Falta de carrera investigadora assistencial i necessitat de potenciar la recerca entre professionals.
- Col·laboració: Insuficient entre centres de recerca i àmbit assistencial; necessitat de reforçar la col·laboració public-privada.
- Reconeixement: Poca visibilitat de la recerca en salut a les Balears i limitada atracció de talent.

Amenaces:

- Càrrega de treball: Sobrecàrrega d'activitat assistencial dificultant la dedicació a la R+i.

- Manca de programes d'intensificació: dificultat per aconseguir el permís per les alliberacions per recerca per part de les gerències
- Geografia: La insularitat dificulta la coordinació entre centres.
- Finançament: Falta de suport estable per la R+i sanitària.
- Formació: Escassetat de programes predoctorals per a personal sanitari.
- Competitivitat: Alta a nivell nacional i internacional en recerca sanitària.
- Reconeixement: Falta de reconeixement investigador en la carrera professional sanitària.
- Docència: Manca de professorat sanitari per a Medicina i Infermeria.

Fortaleses:

- Suport Institucional: Suport de les autoritats sanitàries amb la R+i.
- Estratègia: Incorporació d'eixos com la bioeconomia dins l'Estratègia d'Especialització Intel·ligent (RIS3).
- Recursos: Existència d'un institut de recerca en salut acreditat, l'Institut d'Investigació Sanitària (IdISBa) i disponibilitat d'infraestructures tecnològiques d'impacte.
- Reconeixement: Grups consolidats de recerca de prestigi i atenció primària de referència, amb producció científica de qualitat i en continuu augment.
- Sector privat: Relació amb BIOIB, UBES, DIHBAI, etc., i consolidació de clústers biomèdics i turístics.
- Adaptabilitat: El sistema sanitari públic adopta ràpidament noves tecnologies.

Oportunitats:

- Percepció social: La societat valora més la recerca post-COVID-19.
- Infraestructures: Nou Health Living Lab i Centre de Simulació de l'HUSE.
- Programació: Iniciatives com Balears MedTech i programes europeus (Horitzó Europa, EU4Health).
- Finançament: Augment de pressupost via l'Institut de Salut Carlos III i programes FEDER i FSE+.
- Innovacions: Enfoc a medicina personalitzada (PERTE Salut d'Avantguarda).
- Planificació: creació recent de la Comissió de recerca en infermeria a l'IdISBa, que pot ser un important impulsor d'iniciatives específiques per al col·lectiu.

Tercera fase: En una tercera fase, es defineixen les bases estratègiques amb la missió de reforçar la recerca traslacional i la innovació en salut de qualitat. Això implica millorar la coordinació entre tots els actors implicats, captar nou talent i fomentar la recerca clínica, integrant la recerca bàsica. Pel que fa a la visió, pretén formar un ecosistema de recerca i innovació biomèdica d'excel·lència, amb reconeixement a nivell estatal i internacional, integrat, col·laboratiu entre tots els agents implicats i dinàmic. Per últim, es destaquen els valors: Excel·lència i lideratge, Cohesió i visió comuna, Translació i transferència del coneixement Millora contínua, Cooperació, coordinació i multidisciplinarietat, Transparència i divulgació científica, Orientació al ciutadà, Responsabilitat i compromís social, Ètica i equitat.

A més, es defineixen els nous objectius per millorar el sistema de R+i:

- Garantir l'excel·lència i la qualitat del sistema de R+i biomèdica.
- Impulsar la R+i en salut i el treball col·laboratiu.
- Consolidar el posicionament estratègic.
- Assegurar la captació i la retenció del talent.
- Potenciar la innovació i la translació.
- Fomentar la difusió i la participació de la ciutadania.
- Promoure la internacionalització.

També es defineixen els eixos estratègics i accions a dur a terme. El primer eix fa referencia a l'organització i integració del sistema, on les línies estratègiques són: Estructura i organització de la R+i biomèdica, model de governança i integració de l'R+I biomèdica amb les polítiques d'R+D de les Illes Balears, i l'impuls d'estructures i aliances estratègiques entre agents del sistema d'R+I biomèdica. El segon eix, aposta per la recerca sanitària amb les següents línies estratègiques: Augment de la captació de recursos i finançament, millora de l'equipament i les infraestructures, translació i transferència dels resultats i col·laboració publico-privada, i la internacionalització de la recerca sanitària. El tercer eix, sobre el capital humà, tracta dues línies estratègiques: impuls de la carrera dels professionals sanitaris i la captació de talent d'excel·lència, formació i incorporació de personal investigador i de suport a la investigació, en totes les etapes de la recerca biomèdica. El quart eix, sobre la Innovació biomèdica, contempla una línia estratègica d'impuls de la innovació biomèdica al servei de la ciutadania. Per últim, el quint eix, sobre la cultura de la R+i biomèdica, es desenvoluparà mitjançant una línia estratègica destinada a millorar la visibilitat de la R+i biomèdica i foment de la participació social.

Quarta fase: finalment, en aquesta fase es descriuen les accions concretes que es duran a terme per a cada eix (4 eixos) i línia estratègica (3 línies estratègiques).

Línia estratègica 1: Estructura i organització de la R+i biomèdica:

- Disseny d'un mapa d'estructures, infraestructures i agents en R+i biomèdica de les Illes Balears.
- Identificació de les àrees estratègiques clau i caracterització dels grups de recerca.

Línia estratègica 2: Model de governança i integració de la R+I biomèdica amb les polítiques d'R+D:

- Creació d'un Comitè Cientificotècnic de l'àmbit biosanitari integrat per representants dels òrgans directius dels agents de recerca i innovació en l'àmbit sanitari de les Illes Balears i d'un Comitè Assessor.
- Participació activa de la Conselleria de Salut i Consum en el Pla de Ciència i Tecnologia de la Comunitat Autònoma i altres estratègies associades.

Línia estratègica 3: Impuls d'estructures i aliances estratègiques:

- Disseny d'instruments i aliances estratègiques entre els actors del sistema de R+D+i en salut.
- Creació d'una xarxa de personal de suport a la R+D als centres sanitaris i altres centres de R+D en salut de les Illes Balears i la creació d'unitats mixtes entre agents del sistema public-privat.

En el segon eix, sobre la recerca sanitària, on la primera línia estratègica és l'augment de la captació de recursos i finançament, les accions descrites són:

- Disseny d'un mapa estratègic de recursos per captar finançament.
- Planificació estratègica per canalitzar el finançament del nou Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació.
- Increment del pressupost anual de la Fundació IdISBa.
- Elaboració de la cartera tecnològica en salut de les Illes Balears.
- Captació de recursos per Bibliosalut i Docusalut.
- Dotació de recursos al Comitè d'Ètica d'Investigació.

Pel que fa a la segona línia estratègica, sobre la millora de l'equipament i les infraestructures, es destaquen les següents actuacions:

- Mapa d'espais i infraestructures i disseny d'actuacions d'aprofitament dels recursos.
- Creació d'una xarxa de biobancs autonòmica.
- Actuacions de suport de dotació d'equipament i infraestructures.
- Creació d'un repositori de dades sanitàries.
- Suport al Health Living Lab.

A la tercera línia estratègica, sobre la translació i transferència dels resultats, trobam:

- Actuacions d'impuls a la col·laboració entre els agents.
- Suport a projectes en àrees científiques clau.
- Foment de la recerca en atenció primària i en infermeria.
- Creació de la Unitat d'Assajos Clínics Fase I/II.

Per últim, per a la línia estratègica quatre, sobre la col·laboració públic-privada, i la internacionalització de la recerca sanitària, s'especifiquen dues accions:

- Foment de la participació dels grups en programes europeus i internacionals.
- Suport a la preparació de projectes europeus i internacionals.

El tercer eix, sobre el capital humà, tracta dues línies estratègiques. La primera tracta de l'impuls a la carrera dels professionals de la salut, amb les següents accions a desenvolupar: Identificació i anàlisi de les dificultats i barreres de la participació i de-

dicació del personal sanitari en l'activitat investigadora; disseny del model de carrera investigadora del personal sanitari; promoure el reconeixement de l'activitat i els resultats de la recerca en la carrera professional; i actuacions d'augment de la vocació investigadora del personal sanitari. La segona línia estratègica, sobre la captació de talent d'excel·lència, formació i incorporació de personal investigador i de suport a la investigació, en totes les etapes de la recerca biomèdica, contempla sis accions: ajudes per contractar personal que faci la tesi doctoral; ajudes per contractar personal postdoctoral; incorporació de personal especialitzat de suport a la recerca; actuacions de mobilitat per realitzar estades o etapes formatives de recerca; creació d'una plataforma de mentors que donin suport en les diferents etapes de la carrera investigadora; i accions de formació.

El quart eix, sobre la Innovació biomèdica al servei de la ciutadania, contempla una línia estratègica d'impuls de la innovació biomèdica al servei de la ciutadania, amb cinc actuacions: impuls d'actuacions i col·laboracions que contribueixin al desenvolupament del Balears MedTech; promoure actuacions per a la constitució de spin-offs i start-ups biotecnològiques; convocatòria de proves de concepte de tecnologia avançada en l'àmbit de salut; suport a l'acreditació d'espais necessaris per al desenvolupament de projectes de teràpies avançades i medicina personalitzada; i suport als clústers sectorials innovadors relacionats amb la salut digital i la innovació biomèdica.

Per últim, el quint eix, sobre la cultura de la R+i biomèdica, es realitzarà a través d'una línia estratègica destinada a millorar la visibilitat de la R+i biomèdica i foment de la participació social. Les seves accions seran: potenciació de la cultura de la recerca i la innovació sanitària en l'àmbit clínic, educatiu i en la societat en general; desenvolupament d'una plataforma de divulgació científica en la R+i biomèdica; actuacions de suport a la política de ciència oberta, assistència i participació en esdeveniments de networking d'àmbit internacional relacionada amb la R+i biomèdica; i augmentar la participació ciutadana en les actuacions i comissiones d'aquesta Estratègia.

Per últim, s'indica que totes les actuacions es monitoritzaran i avaluaran tant a nivell tècnic com administratiu pel Comitè Cientificotècnic creat a tal efecte. L'informe de seguiment es remetrà al Comitè Assessor. Amb les conclusions i recomanacions obtingudes, la Direcció General de Recerca en Salut, Formació i Acreditació redactarà l'informe final d'avaluació.

1.2. LA RECERCA INFERMERA

Per proporcionar la millor atenció sociosanitària possible i unes cures de qualitat, és essencial recolzar-se en una base de recerca sòlida. En un entorn sanitari que evoluciona constantment, una línia de recerca robusta, liderada per infermeria, pot ser clau per a que les organitzacions redefineixin la manera com es presta l'atenció i millorin els entorns laborals. Disposar d'una plantilla infermera ben formada i compromesa amb la recerca és fonamental per garantir la qualitat, seguretat i innovació en les cures, així com per abordar la prevenció de malalties i la promoció de la salut. Per desenvolupar una pràctica basada en l'evidència, és imprescindible disposar d'evidències; i per tant, és fa necessària la generació del coneixement mitjançant recerca de qualitat.

La recerca és un pilar fonamental per al progrés i la millora de la pràctica professional en tots els àmbits, incloent la infermeria. Com a agents clau en la prestació de cures de salut, les infermeres tenen un paper vital en la generació de coneixement propi i en l'adopció d'una pràctica basada en l'evidència científica. És essencial qüestionar-se constantment la pràctica (professional i assistencial) per avançar i millorar. La recerca ens ofereix eines per respondre a aquestes inquietuds, permetent així promoure i millorar la salut de la ciutadania.

La recerca liderada per infermeres i la seva col·laboració amb equips multidisciplinars són de vital importància per a la millora de l'atenció sanitària. Les infermeres, amb el seu coneixement i experiència, aporten una perspectiva única a la recerca, assegurant que s'abordin els aspectes clau de l'atenció i la cura del pacient. Les evidències generades per aquesta recerca tenen un impacte significatiu a tots els nivells de l'atenció sanitària, des de la pràctica clínica fins a les polítiques de salut. A més, la participació activa de les infermeres en la recerca afavoreix una millor comprensió dels reptes i les necessitats de les persones ateses, contribuint a la implementació d'intervencions més efectives i centrades en la persona.

Una base de recerca sòlida és fonamental per a proporcionar la millor atenció sociosanitària possible i assegurar unes cures de qualitat. Les infermeres, com a professionals clau en l'atenció al pacient, han de liderar l'esforç per desenvolupar aquesta base de recerca. La seva participació activa en la generació d'evidències és imprescindible per a garantir que les pràctiques clíniques estiguin basades en l'evidència més actualitzada i siguin efectives.

Les infermeres ben formades i compromeses amb la recerca són un actiu valuós per a les organitzacions sanitàries. Aquesta inversió no només millora la qualitat i la seguretat de l'atenció al pacient, sinó que també ajuda a abordar de manera eficaç les necessitats de prevenció de malalties i promoció de la salut de les comunitats a les quals serveixen.

La recerca de qualitat és l'eix fonamental per al desenvolupament d'una pràctica basada en l'evidència. Les infermeres han de jugar un paper actiu en aquest procés, ja que estan

directament en contacte amb els pacients i poden identificar les necessitats i els reptes més importants en l'atenció sociosanitària.

L'augment de la participació de les infermeres en la investigació durant l'última dècada ha donat lloc a una varietat de rols en aquest àmbit, com la infermera d'investigació clínica, la infermera investigadora i les infermeres de suport a la investigació (Moro-Tejedor & García-Pozo, 2023). Tot i que aquesta diversitat és positiva, també ha generat confusió i controvèrsia. La multidisciplinarietat i la transdisciplinarietat són claus en la investigació, i les infermeres hi tenen un paper fonamental. A més, tenen la capacitat de liderar equips de recerca i d'enfrontar-se a problemes de recerca complexos.

La infermera d'investigació clínica té la responsabilitat de coordinar i gestionar assaigs clínics, assegurant el compliment dels protocols i la seguretat dels pacients. Per la seva banda, la infermera investigadora desenvolupa i lidera els seus propis projectes de recerca en cures de salut, aportant la seva mirada i dissenyant estudis innovadors. D'altra banda, les infermeres de suport a la investigació, amb la seva experiència i qualificació i experiència en investigació, dinamitzen l'activitat investigadora en els seus centres i col·laboren en la identificació d'àrees de recerca rellevants (Allen et al., 2023).

És important definir clarament els rols de les infermers en la investigació, per evitar confusions i reconèixer el valor de la seva contribució en l'àmbit de la investigació en cures de salut. En definitiva, la professió infermera ha de mantenir-se en constant evolució i adaptació per fer front als desafiaments en l'atenció sociosanitària. Amb la generació de nou coneixement i amb una pràctica basada en l'evidència, les infermeres poden garantir una atenció de qualitat i contribuir al benestar dels pacients i les comunitats de manera significativa.

1.3. COMPETÈNCIES DE LES INFERMERES PER A LA RECERCA

A nivell internacional el Consell Internacional d'Infermeria (CIE), la Directiva Europea 77/453/CEE de 15 de juliol sobre coordinació de les disposicions legals, reglamentàries i administratives relatives a les activitats dels infermers responsables de les cures generals, i la Llei 44/2003, d'Ordenació de les Professions Sanitàries, coincideixen en el fet que el perfil d'Infermera responsable de cures generals ha d'iniciar, desenvolupar i participar en programes i projectes de recerca.

La incorporació dels estudis d'infermeria al grau i a l'espai europeu va provocar un canvi important en el disseny dels plans, les competències a desenvolupar i els continguts a impartir. Un dels objectius principals era aconseguir la inclusió de tota la infermeria europea en l'àmbit universitari amb possibilitat de desenvolupament professional i científic, fins al grau de doctor, per a aconseguir la plena capacitat docent i investigadora, sense oblidar les especialitats, la clínica avançada i la gestió. Aquest objectiu està recollit al Llibre Blanc del Grau en Infermeria, que va ser el document referent promogut per ANECA per al disseny dels plans d'estudis a tota Espanya.

Dins d'aquest context, el Llibre Blanc del Grau en Infermeria recull la importància de les habilitats per investigar, que complementen les habilitats clíniques de les infermeres assistencials. En aquest sentit, les competències destaquen la capacitat d'obtenir coneixement rellevant de la recerca i la capacitat per a poder aplicar els principis de la recerca. Aquestes competències es consideren més importants per al postgrau que per al grau. El consens per a poder desenvolupar aquestes competències, es vinculava amb la possibilitat d'introduir assignatures amb continguts instrumentals en recerca, especialment els vinculats amb l'anàlisi de dades, la documentació i la metodologia.

L'Ordre CIN/2134/2008, de 3 de juliol, per la que s'estableixen els requisits per a la verificació dels títols universitaris oficials que habilitin per a l'exercici de la professió infermera, especifica que els estudiants d'infermeria han d'adquirir, entre d'altres, les següents competències generals:

- Planificar i prestar cures infermeres dirigides a les persones, família o grups, orientats als resultats en salut, avaluant el seu impacte, a través de guies de pràctica clínica i assistencial.
- Basar les intervencions infermeres en l'evidència científica i en els recursos disponibles.
- Establir mecanismes d'avaluació, considerant els aspectes científic–tècnics i els de qualitat.

En el mateix sentit, l'esmentada ordre CIN, fa referència als plans d'estudis i especifica la necessitat d'aplicar la metodologia científica en el procés de cuidar, desenvolupant els plans de cures i analitzant les dades estadístiques dirigides a estudis poblacionals.

El Reial decret 822/2021, de 28 de setembre, pel qual s'estableix l'organització dels ensenyaments universitaris i del procediment d'assegurament de la seva qualitat, incorpora referències a la interdisciplinarietat i a l'adquisició d'habilitats relatives a la investigació, que han de ser incorporades als estudis, als seus diferents nivells de grau i postgrau. L'article 13 d'aquest RD estableix que els ensenyaments oficials de Grau tenen com a objectiu fonamental la formació bàsica i generalista dels estudiants en les diverses disciplines del saber científic, tecnològic, humanístic i artístic, a través de la transmissió ordenada de coneixements, competències i habilitats que són pròpies de la disciplina respectiva o de les disciplines implicades. Pel que fa als estudis de Màster, a l'article 16, s'estableix que aquests ensenyaments tenen com a objectiu la formació avançada, especialitzada i dirigida a l'especialització acadèmica i a la professional, amb un enfocament en la recerca i l'aprenentatge en activitats investigadores.

En referència als ensenyaments universitaris oficials de Doctorat, s'adjudica a aquest nivell formatiu la finalitat de l'adquisició de les competències i les habilitats necessà-

ries per a la recerca de qualitat i el seu desenvolupament. I, a més, el RD 822/2021, atribueix a les universitats l'obligació de garantir la qualitat i el rigor acadèmic i científic dels títols de formació permanent.

Més recentment, al juliol de 2023 es va aprovar el nou Reial decret 576/2023, de 4 de juliol, pel qual es modifica el Reial decret 99/2011, de 28 de gener, en el que es regulen els ensenyaments oficials de doctorat i que estableix que aquests programes han de proporcionar una comprensió sistemàtica d'un àmbit d'estudi i domini de les habilitats i mètodes de recerca relacionats amb aquest àmbit i, a més, han de fomentar la Ciència Oberta i la Ciència Ciutadana, conforme a l'article 12 de la Llei orgànica del Sistema Universitari (Llei orgànica 2/2023, de 22 de març), com a manera de contribuir al reconeixement del coneixement científic com a un bé comú.

Finalment, i de forma més específica sobre la situació a la nostra Comunitat Autònoma, cal destacar l'anàlisi de les competències de recerca actuals en les memòries verificades dels estudis oficials vigents a la UIB: el Grau en Infermeria, el Màster Universitari en Investigació i Innovació en Salut i el Programa de Doctorat en Salut Global, Serveis de Salut i Atenció Sociosanitària.

En relació als estudis de grau, les competències relacionades amb recerca són les següents:

- Competència Bàsica 3: Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per a emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Competència General 7: Capacitat per a identificar problemes i prendre decisions basades en els resultats de recerca per a resoldre'ls de manera autònoma.
- Competència Específica 12: Capacitat per a utilitzar i aplicar en la pràctica clínica els coneixements científics, tecnològics o tècnics que afavoreixin la continuïtat i la complementarietat de les cures infermeres.
- Competència Específica 13: Tenir capacitat innovadora i de divulgació de les troballes científiques en l'àmbit de la salut.

Com es pot observar, aquestes competències s'enfoquen al fet que la infermera generalista sigui una consumidora de recerca en el seu dia a dia, proporcionant cures de manera segura i de qualitat científica a la població.

Un major desenvolupament de la competència investigadora infermera es pot observar en analitzar les competències dels estudis del Màster Universitari en Investigació i Innovació en Salut. Així es descriuen les següents competències:

- Competència Bàsica 6: Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.

Dins de les competències generals destaquen:

- Analitzar la informació científica especialitzada en l'àmbit de la salut, sintetitzar coneixements avançats i valorar la qualitat dels resultats de recerca i projectes d'innovació en l'àmbit de la salut.
- Treballar en equips de recerca i millora en salut, especialment aquells de caràcter interdisciplinari.
- Dissenyar projectes de recerca i innovació en salut que permetin resoldre problemes de la població en contextos nous o imprecisos.
- Reflexionar i exercir el pensament crític en relació a la recerca pròpia i aliena en salut.
- Difondre informació científica especialitzada en salut i explicar la seva implicació/aplicació en l'àmbit assistencial, docent, gestor i investigador.
- Aplicar coneixements de rigor científic, concordes a principis ètics des de la perspectiva de la responsabilitat social.

I, en relació a les competències específiques, cal apuntar:

- Analitzar, interpretar i redactar informes de recerca qualitativa i quantitativa en el camp de les ciències de la salut.
- Analitzar críticament diferents paradigmes/marcs teòrics i elaborar un discurs coherent sobre els temes més habituals de recerca en salut.
- Explicar i avaluar diferents factors que són rellevants en salut i aplicar les habilitats adquirides, en la millora de la recerca i la intervenció en salut.
- Formular problemes i preguntes de recerca i seleccionar l'opció metodològica (qualitativa i/o quantitativa) més adequada davant d'un problema de salut.
- Dissenyar (totes les fases) un projecte de recerca en salut des de les perspectives qualitativa i quantitativa.
- Analitzar la literatura científica, a través de bases de dades per a realitzar revisions sistemàtiques i metaanàlisis.
- Recollir dades empíriques, anàlisi segons la metodologia adequada i discussió amb rigor científic.
- Utilitzar les diferents plataformes de difusió científica de la recerca, i vehicular de manera competent la difusió de resultats.

Finalment, el programa formatiu on l'estudiant ha de demostrar la seva competència com a investigador, és als estudis de doctorat, concretament al programa de Salut Global, Serveis de Salut i Atenció Sociosanitària, que aspira a oferir formació d'alt nivell que permeti capacitar per a la investigació i la intervenció en l'àmbit de la salut pública global i en el context sociosanitari, conjugant mètodes de recerca quantitatius, qualitatius o mixtes.

Així, destaquen les següents competències bàsiques que l'alumnat ha d'assolir:

- CB11: Comprensió sistemàtica d'un camp d'estudi i mestratge de les habilitats i mètodes de recerca relacionats amb aquest camp.
- CB12: Capacitat per a concebre, dissenyar o crear, implementar i adoptar un procés substancial d'investigació o creació.
- CB13: Capacitat per a contribuir a l'expansió de les fronteres del coneixement a través de la recerca original.
- CB15: Capacitat per a comunicar-se amb la comunitat acadèmica i científica i amb la societat en general sobre els seus àmbits de coneixement en els modes i llengües que s'utilitzen habitualment en la seva comunitat científica internacional.
- CB16: Capacitat de fomentar, en contextos acadèmics i professionals, l'avanç científic, tecnològic, social, artístic o cultural dins d'una societat basada en el coneixement.

Per concloure, cal dir que la realitat és que els infermeres tenen un gran ventall de competències en recerca que poden adquirir d'una forma parsimoniosa, posant les bases als estudis de grau en el perfil d'infermeria generalista i augmentant les seves competències al llarg dels diferents nivells de formació, especialment la formació de postgrau especifica per recerca i, com no pot ser d'una altra manera, al doctorat.

Aquesta formació progressiva estableix les bases perquè les infermeres siguin consumidores i productores de recerca a la seva pràctica, proporcionant cures segures i de qualitat basades en l'evidència científica a la població.

2. Objectius

El projecte té com a objectiu principal realitzar una anàlisi exhaustiva de la situació de la investigació infermera a les Illes Balears i proposar una sèrie d'accions concretes dirigides a millorar i fomentar el desenvolupament de la recerca infermera. Aquestes accions tenen la finalitat de contribuir a millorar la salut de la població i, alhora, augmentar la visibilitat de la infermeria com una professió científica.

Per assolir l'objectiu general esmentat, plantegem els següents objectius específics:

- Descriure i analitzar els actors clau i els recursos existents per dur a terme la investigació infermera a les Illes Balears.
- Analitzar les principals barreres que tenen les infermeres per investigar a les Illes Balears.
- Identificar àrees de millora i proposar accions factibles per a l'avanç de la investigació infermera en els àmbits acadèmic, sanitari i social de les Illes Balears.

La finalitat fonamental d'aquest projecte és establir un entorn de recerca orientat a les necessitats de les persones i de la població. Això permetrà que les infermeres puguin liderar, participar i realitzar investigacions destinades a millorar la presa de decisions en la cura de la ciutadania i la transferència de la recerca a la pràctica clínica infermera. A més, pretenem abordar les barreres que les infermeres sovint enfronten quan desenvolupen projectes de recerca, així com presentar propostes per millorar la seva participació i lideratge. Aquesta millora, sens dubte, redundarà en una prestació de cures de major qualitat i en la millora de la salut i el benestar de la població.

3. Metodologia

Aquest projecte d'investigació es basa en un disseny qualitatiu de perspectiva crítica amb l'objectiu de captar els discursos existents relacionats amb la situació de la investigació en el camp de la disciplina infermera. El projecte consta de tres fases: 1) Anàlisi documental i recollida de dades, 2) Anàlisi DAFO i 3) Estratègies i propostes de millora per desenvolupar i implementar la recerca infermera al context de les Illes Balears.

Fase 1: Anàlisi Documental i Recollida de Dades

En aquesta fase inicial, vàrem dur a terme una anàlisi documental de textos, articles i informes claus sobre la situació de la investigació infermera, incloent-ne les barreres i facilitadors en àmbits assistencials, acadèmics, investigadors i de gestió tant a nivell nacional com autonòmic. La selecció d'aquest material va ser intencional i va permetre una visió exhaustiva de la situació de la investigació infermera.

A més, vàrem realitzar entrevistes semiestructurades amb professionals de diferents perfils provinents de diferents àmbits, incloent l'assistencial, acadèmic, gestor i polític. En un principi, es va realitzar un mostreig teòric amb 30 professionals de l'àmbit sanitari, però finalment vàrem treballar amb una mostra de 27 persones entrevistades. Els perfils dels entrevistats van incloure gestors de la recerca en ciències de la salut del Govern Balear, instituts de recerca, direccions infermeres o gerències, responsables en recerca; gestors en recerca a la Universitat de les Illes Balears (UIB), investigadors infermers, tant personal docent i investigador de la UIB com clínics.

La selecció de la mostra es va realitzar mitjançant un mostreig teòric-intencional, que ens va permetre captar els perfils discursius més rellevants i específics i per abordar la realitat de la recerca infermera en el nostre context social i professional. Això es va dur a terme considerant dues variables principals de segmentació: la categoria professional dels participants i les estructures, tant públiques com privades, on exerceixen la seva professió. Així, vàrem incloure professionals acadèmics, personal assistencial en institucions sanitàries, investigadors referents en institucions d'investigació com col·legis i instituts de recerca, així com gestors de la recerca.

La tècnica de recollida de dades ha estat l'entrevista semiestructurada, amb una durada aproximada de 30 a 60 minuts per entrevista. Les entrevistes es van realitzar tant de manera presencial com per videoconferència, adaptant-nos sempre a les preferències horàries i als llocs més còmodes pels participants.

El guió de les preguntes (veure Annex 4) es va desenvolupar basant-nos en una anàlisi documental prèvia. Les preguntes es van estructurar en diversos àmbits:

- Àmbit Professional: es van centrar en explorar les principals estructures de recerca i pràctica assistencial del Sistema Sanitari de les Illes Balears, incloent el Govern, els Instituts de recerca com l'IdISBa, el Col·legi Professional d'Infermeres i Infermers de les Illes Balears (COIBA), així com el propi Servei de Salut de les Illes Balears (SSIB) i la UIB.
- Àmbit acadèmic: es van centrar en com es promou i potencia la investigació en infermeria durant la formació acadèmica, incloent els programes de grau, màster i doctorat. També es va explorar les oportunitats relatives a ajudes, subvencions, beques i serveis acadèmics destinats a la investigació.
- Organitzacions Sanitàries: es van centrar en com s'incentiva la investigació en infermeria des de la pràctica assistencial i en quines dificultats es podrien identificar, com incentius i conciliació de la vida professional i personal.
- Àmbit institucional: es van centrar en com es promou i potencia la carrera investigadora i quins ajuts es posen a disposició per a aquest propòsit. L'objectiu era comprendre com s'aconsegueix i es comunica aquesta informació al col·lectiu infermer.

Totes les entrevistes es van gravar per garantir una transcripció precisa i es van codificar per facilitar l'anàlisi del discurs. Posteriorment, es va dur a terme un anàlisi del discurs elaborant un arbre de codificació per àmbits, i els resultats van ser sotmesos a la tècnica de triangulació per validar-los i assegurar el compliment dels criteris de credibilitat i rigor de la recerca. Aquest enfocament metodològic proporciona una comprensió exhaustiva de la situació de la recerca infermera a les Illes Balears.

Fase 2: Anàlisi DAFO

La segona fase del projecte implica un anàlisi DAFO (Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats) per avaluar la situació de la investigació infermera en diferents àmbits i en la professió en general.

El DAFO és una metodologia d'anàlisi de la situació d'una empresa, organització o projecte, analitzant les seves característiques internes (Debilitats i Fortaleses) i la seva situació externa (Amenaces i Oportunitats), que es representa gràficament mitjançant una matriu quadrada. També és coneix per les seves sigles en anglès SWOT (*Strengths, Weaknesses, Opportunities* i *Threats*).

El principal objectiu de la utilització de la matriu DAFO és el d'oferir un diagnòstic a partir del qual poder prendre les decisions estratègiques oportunes.

La matriu DAFO conté quatre elements clau:

- Debilitats: són les limitacions internes, àries de millora o punts febles.
- Amenaces: són els factors externs que representen un risc i poden posar en perill l'èxit del projecte, organització, etc.
- Fortaleses: representen els punts forts, capacitats o atributs positius interns.

- Oportunitats: són les condicions o factors externs que poden facilitar l'èxit de l'organització, projecte, etc.

Aquesta tècnica ha estat seleccionada per aprofundir en l'anàlisi de la situació de la investigació infermera a les Illes Balears, donada la seva facilitat d'aplicació, així com en la diferenciació que fa dels factors interns i externs. Per al present estudi, l'anàlisi DAFO es basa en les entrevistes semiestructurades realitzades als participants amb diversos perfils discursius, així com en els aspectes rellevants de l'anàlisi documental. Per a la classificació de les dades en cada un dels quadrants, s'han considerat com a factors interns aquells que es referissin a aspectes que depenen del propi col·lectiu infermer, mentre que s'han considerat com a factors externs aquells que excedeixen al seu control.

Fase 3: Estratègies i Propostes de Millora

Finalment, la tercera fase implica la utilització de la informació recopilada a les dues primeres fases per generar propostes de millora i plans estratègics per fomentar la recerca infermera a les Illes Balears en els diferents àmbits. Es poden consultar a l'apartat 5 del document.

Aspectes ètics i criteris de rigor

Per garantir el rigor en la recerca, s'ha posat èmfasi en la consistència de la reflexivitat de l'equip investigador i l'ús de tècniques d'exemplificació, com ara l'ús dels resultats de l'estudi en forma de verbatim, la revisió amb alguns dels membres participants (*member checking*) i la triangulació entre les dades i els propis investigadors.

Quant als aspectes ètics, s'ha assegurat la conformitat amb els principis ètics mitjançant l'aprovació de l'estudi pel Comitè d'Ètica de la Recerca (CER) de la UIB, amb la Referència 296CER2022 (veure Annex 1). A més, s'ha garantit el respecte als principis de la Declaració d'Hèlsinki i s'ha obtingut el consentiment informat (veure Annex 2) de tots els participants.

Els membres de l'equip de recerca s'han compromès a mantenir la confidencialitat per preservar l'anonimat de les persones que han participat.

A més, per donar compliment a la Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals, s'ha donat d'alta l'estudi al registre d'activitats de tractament de la Universitat de les Illes Balears, amb el codi 099 per garantir als participants de l'estudi, els seus drets d'accés, rectificació, oposició, supressió, portabilitat i limitació del tractament de les dades.

4. Anàlisi de la situació de la investigació infermera a les illes Balears

4.1. Anàlisi d'aspectes intrínsecs a la professió d'infermeria

A continuació, a partir de l'anàlisi dels documents consultats i les entrevistes realitzades, presentam a la següent taula, un anàlisi DAFO centrada en els aspectes intrínsecs de la professió infermera.

Debilitats

- Insuficiència de professionals clínics i assistencials.
- Manca de desenvolupament curricular en recerca.
- Professió centrada en la pràctica clínica i el rol assistencial.
- Escassa tradició i formació investigadora.
- Baix consum de resultats d'investigació.
- Manca de formació en lectura crítica.
- Necessitat d'establir sinèrgies amb altres disciplines.
- Manca de lideratge en recerca (sovint les infermeres formen part d'equips investigadors multidisciplinars, duent a terme tant sols treball de camp).
- Plans antics de diplomatura sense formació en investigació.
- Escassa motivació per a la participació en activitats investigadores.

Amenaces

- Alta demanda laboral en àmbits clínics i assistencials.
- No és necessari tenir un màster per exercir.
- La pandèmia provocà que moltes professionals poguessin exercir sense haver finalitzat els seus estudis.
- Escassa cultura de consum d'investigació.
- Es dona poca importància a la tasca investigadora.
- Manca de reconeixement social a la investigació infermera.
- Dificultat per accedir als programes d'intensificació.
- Convocatòries amb comitès avaluadors no experts en la recerca infermera.
- Elevada càrrega assistencial a la major part dels llocs de feina.
- Manca d'incentius perquè les infermeres investiguin.

Fortaleses

- Professionals competents.
- Mirada holística i humanista.
- Professió molt propera al pacient i a les famílies.
- Model d'atenció centrada en la persona.
- Capacitat de treball en equip.
- Infermeres capacitades per liderar la investigació.
- Alt compromís social.
- Enfocament de treball multidisciplinari.
- Visió global dels circuits intra i extra hospitalaris.

Oportunitats

- Rejuveniment de les plantilles.
- Àmpli camp d'investigació per les infermeres.
- Implicació en l'avanç de la professió.
- Foment de la cultura de la pràctica professional basada en l'evidència.
- La pandèmia per COVID-19 ha visibilitat la importància de les cures infermeres.
- Comitè específic de recerca infermera a l'IdISBa.
- Convocatòria Primus específica per al col·lectiu infermer.

4.2. Anàlisi de la situació de la investigació infermera en l'àmbit acadèmic

Els estudis d'infermeria estan experimentant un canvi cultural significatiu, tot i que encara no podríem descriure'l com un canvi de paradigma complet, ja que hi ha encara molt camí per recórrer. Aquest canvi és en gran part resultat de la transició dels estudis d'infermeria de diplomatura a grau. Durant la diplomatura, la formació en investigació, encara que estava present, amb continguts en estadística i disseny metodològic, era limitada i, com a resultat, les infermeres es centraven principalment en la pràctica assistencial. Amb la transició als programes de grau, s'ha fomentat de manera més intensa, l'adquisició de coneixements en investigació. Aquesta nova orientació pretén que els futurs professionals infermers estiguin millor preparats per aplicar els principis de la investigació a la pràctica clínica. A mesura que més infermeres adquireixen competències en recerca, el cos de coneixement propi augmenta, incorporant més evidències científiques de major qualitat i rigor. Cal destacar també que en l'actualitat ja trobam infermeres liderant grups de recerca.

Una de les principals dificultats que es trobaven les infermeres diplomades era la manca d'accés a estudis superiors. En altres paraules, per realitzar estudis de doctorat, calia

obtenir una llicenciatura en un camp de coneixement diferent de la infermeria, ja que no existien programes de doctorat específics. En l'actualitat, amb els estudis de grau que permeten l'accés als estudis de màster i doctorat, i amb una major oferta de màsters i doctorats destinats a infermeres, la investigació infermera resulta més accessible. Malgrat això, la quantitat d'infermeres que segueixen aquest desenvolupament acadèmic, és encara relativament baixa.

És a l'àmbit acadèmic on trobam un major reconeixement de la importància de la recerca infermera. Aquest fet està contribuint a canviar les percepcions i les actituds cap a la recerca dins la professió.

4.2.1.Estudis de grau

Segons les dades proporcionades per la Universitat de les Illes Balears, durant el curs acadèmic 2022-23 hi havia 749 estudiants en el grau d'infermeria, dels quals 587 estaven matriculats a Palma, 82 a Eivissa i 80 a Menorca.

D'altra banda, existeix l'opció de cursar el grau d'Infermeria al Centre privat d'Ensenyament Superior Alberta Giménez (CESAG), que està adscrit a la Universitat Pontifícia Comillas i que ho realitza conjuntament amb el grup hospitalari Quirón Salud des del curs acadèmic 2022-23, amb una oferta de 50 places per curs acadèmic.

Els plans d'estudis universitaris adaptats al Pla Bolonya (ORDEN CIN/2134/2008, de 3 de juliol) estipulen que els programes de grau han de promoure les competències relacionades amb la recerca i sensibilitzar els estudiants sobre la importància d'incorporar la millor evidència científica disponible a la pràctica professional. La formació en recerca es concentra principalment en estudis de postgrau, com els màsters i els doctorats.

Dins el marc del grau d'infermeria a la UIB, s'hi dediquen 18 crèdits ECTS obligatoris a coneixements relacionats amb la investigació, incloent assignatures com Estadística Aplicades a les Ciències de Salut (Primer curs, 6 crèdits), Fonts d'Informació en Ciències de la Salut (Tercer curs, 3 crèdits), Bases Metodològiques de la Investigació (Tercer curs, 3 crèdits), i Treball Final de Grau d'Infermeria (6 crèdits). Tot i que hi ha assignatures que introdueixen als estudiants conceptes i competències relacionades amb la recerca, l'objectiu principal es capacitar-los per a la lectura crítica de la literatura científica i l'ús de l'evidència en la pràctica clínica.

Cal destacar que als estudis de grau, els alumnes aprenen la importància de la investigació de forma transversal, ja que el professorat fa servir contínuament l'evidència científica en la docència. L'objectiu principal del grau no és que la infermera generalista investigui, sinó que tingui competències per entendre els resultats i evidències generades per l'activitat investigadora, per la qual cosa és fonamental l'adquisició de competències en lectura crítica de la literatura científica. El grau d'Infermeria proporciona als estudiants les habilitats necessàries per a ser consumidors competents de la literatura científica,

reservant la formació específica en la realització de recerca als programes de postgrau, com els màsters i els doctorats.

Finalment, cal destacar el paper fonamental del Treball Final de Grau (TFG) en fomentar vocacions investigadores. Durant el TFG, els estudiants adquireixen la capacitat d'aplicar i transferir els seus coneixements en investigació elaborant un projecte final.

En definitiva, els estudis de grau proporcionen als estudiants la capacitat de ser bons consumidors de literatura científica, mentre que la formació en investigació més avançada es reserva per als programes de postgrau.

4.2.2. Estudis de màster

Els programes de màster oficials ofereixen als estudiants l'oportunitat de desenvolupar habilitats de recerca avançades, enfocant-se prioritàriament a la creació i implementació de projectes de recerca. Les assignatures principals d'aquests programes es centren en metodologia de la investigació, anàlisi de dades, investigació secundària i escriptura científica.

La Universitat de les Illes Balears ofereix diversos màsters oficials que són accessibles pels estudiants d'infermeria una vegada finalitzats els estudis de grau. Destaca el "Màster Universitari en Investigació i Innovació en Salut", desenvolupat per la pròpia Facultat d'Infermeria i Fisioteràpia, que té com a objectiu formar i fomentar la investigació en salut.

A més, existeixen altres programes com el "Màster Universitari en Neurociències", el "Màster Universitari en Investigació Biomèdica", el "Màster en Nutrició i Alimentació Humana", i el "Màster Universitari de Recerca en Ciències de l'Activitat Física", entre d'altres, que també inclouen una formació significativa en investigació com a part integral del programa.

Amb aquesta formació en recerca adquirida durant els màsters, els estudiants estan preparats per continuar la seva formació i desenvolupar les seves habilitats investigadores mitjançant la inscripció en programes de doctorat. Així, tota aquesta oferta formativa ofereix una sòlida base per als qui aspiren a una carrera infermera en investigació.

4.2.3. Estudis de doctorat

Els programes de doctorat ofereixen als estudiants d'infermeria una ampla gamma d'opcions per especialitzar-se en àmbits específics de recerca, tot permetent-los explorar temes d'interès personal o professional. Tot i que, actualment, no existeix una base de dades centralitzada que reculli informació sobre el nombre d'infermeres que cursen programes de doctorat a Espanya i que ens permet tenir una imatge completa i actualitzada de la formació de doctorat en infermeria al país.

No obstant això, sabem que hi ha diverses opcions de programes de doctorat disponibles a les universitats espanyoles que ofereixen la possibilitat de cursar estudis avançats en recerca infermera. Una de les ofertes més rellevants és el Doctorat en Salut Global, Serveis de Salut i Atenció Sociosanitària, coordinat i desenvolupat per investigadors del Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB. A més, altres opcions disponibles inclouen el Doctorat en Investigació Transnacional en Salut Pública i Malalties d'Alta Prevalença, així com el Doctorat en Neurociències.

Els estudis de doctorat proporcionen un conjunt de competències avançades i especialitzades en recerca, que permeten als estudiants convertir-se en experts en el camp de les ciències de la salut. Aquests programes ofereixen una formació exhaustiva en metodologia de la investigació, anàlisi de dades, comunicació científica i ètica de la recerca, entre altres àrees rellevants. Durant la realització del estudis de doctorat, es poden adquirir les següents competències:

- Competències en Investigació: Els estudiants de doctorat desenvolupen habilitats de recerca avançades, incloent la capacitat de dissenyar i realitzar investigacions de manera autònoma, recopilar i analitzar dades, i treballar amb metodologies de recerca específiques del seu camp d'estudi.
- Competències en Anàlisi Crítica: Aprendre a avaluar críticament la literatura científica i els resultats de la recerca és una competència essencial. Això inclou la capacitat de reconèixer les limitacions dels estudis i identificar les oportunitats per aportar contribucions originals.
- Competències en Comunicació Científica: Aprendre a comunicar els resultats de la seva recerca de manera clara i efectiva. Això pot incloure la redacció d'articles científics, la presentació en conferències i la preparació de tesis.
- Competències en Resolució de Problemes: La investigació implica sovint la resolució de problemes complexos. Els estudiants aprenen a abordar qüestions difícils, a trobar solucions creatives i a prendre decisions informades basades en dades i evidències.
- Competències en Col·laboració: Moltes investigacions es realitzen en equips multidisciplinaris. Els estudiants de doctorat desenvolupen habilitats per treballar en col·laboració amb altres professionals i investigadors.
- Competències en Gestió de Projectes: Planificar, gestionar i dur a terme un projecte de recerca requereix habilitats de gestió del temps i recursos. Els estudiants aprenen a organitzar les seves tasques de manera eficient.
- Competències Ètiques: L'ètica en la investigació és fonamental. Els estudiants de doctorat aprenen les principals normes ètiques així com la conducta responsable en recerca.
- Competències de Lideratge: A mesura que avancen en la seva carrera de recerca, molts doctorands es converteixen en líders en el seu camp, dirigint projectes de recerca i guiant altres membres de l'equip.
- Competències en Transferència de Coneixement: Aprendre a traduir els resultats de la recerca en aplicacions pràctiques i beneficioses per a la societat és una habilitat important. Això pot implicar la col·laboració amb la indústria o altres actors interessats.

- Competències en Autonomia i Presa de Decisions: Els estudiants de doctorat aprenen a prendre decisions de manera autònoma i a gestionar de manera autònoma els seus projectes de recerca.

En general, els estudis de doctorat proporcionen una formació completa en recerca i preparen els estudiants per a una carrera en què la innovació i el coneixement científic són fonamentals. Aquests programes ofereixen una oportunitat única per aprofundir en un camp d'interès i contribuir al desenvolupament de la professió infermera des d'una perspectiva investigadora.

4.2.4. Relació de l'àmbit acadèmic amb institucions sanitàries

La UIB manté una relació estreta i comunicació amb diverses organitzacions, com el COIBA i l'Ibsalut. Aquesta relació permet establir sinèrgies i col·laboracions en el camp de la recerca i la pràctica clínica. La Universitat i aquestes institucions mantenen un contacte regular a través de diversos projectes en comú, convenis, assessoraments puntuals i direccions de tesis doctorals de professionals clínics.

La UIB forma part de l'IdISBa, juntament amb altres entitats com la Conselleria de Salut, el Servei de Salut de les Illes Balears, l'Institut Universitari d'Investigació en Ciències de la Salut (IUNICS), la Gerència d'Atenció Primària de Mallorca, l'Hospital Universitari Son Espases (HUSE), l'Hospital Universitari Son Llàtzer i la Fundació Banc de Sang i Teixits de les Illes Balears. Aquesta col·laboració ofereix l'oportunitat que membres de la UIB formin part d'òrgans de decisió de l'IdISBa, com el Comitè Científic Intern. Aquesta participació activa a l'IdISBa ha facilitat la creació comitès específics de recerca infermera i altres iniciatives, com ara la convocatòria de projectes de recerca Primus, dirigides expressament al col·lectiu infermer.

D'altra banda, cal esmentar que la UIB també manté relacions amb entitats del Tercer Sector, com Metges del Món, Mallorca Sense Fam i Creu Roja per dur a terme investigacions específiques relacionades amb l'àmbit o problemàtiques socials. En contrast, la comunicació amb el sector sanitari privat és limitada en el que fa referència a la investigació. Això pot ser la causa que la majoria de les investigacions realitzada en centres privats es centren en tractaments estètics o en temàtiques de la industria farmacèutica.

En resum, aquest conjunt de relacions facilita la transferència de coneixements i promou millores en la qualitat de l'atenció sanitària. A més, aquestes aliances són molt positives ja que permeten que les investigacions realitzades puguin tenir una millor i més efectiva transferència a la pràctica clínica.

4.2.5. Ajudes i subvencions a disposició de l'àmbit acadèmic en investigació

La UIB és una institució dedicada al servei públic de l'educació superior, la recerca, la transferència del coneixement i la innovació. L'àrea d'investigació de la UIB (Acord executiu 14578/2022), com a unitat integral de promoció, suport i gestió de la recerca, té com a finalitat la promoció i el suport a la recerca de la UIB, proporcionant l'assessorament i suport administratiu necessaris per a una execució racional i professional de l'activitat investigadora. L'Àrea d'Investigació està estructurada en oficines i unitats especialitzades, les quals ofereixen un suport professional i una atenció personalitzada als investigadors, amb l'objectiu de millorar el rendiment investigador de la UIB. L'Àrea d'Investigació està composta per les següents unitats funcionals:

- L'Oficina de Projectes Estatals i Autonòmics (OSR-EA): instrument de suport integral per a la participació de la UIB en programes de finançament de projectes d'R+D+I a nivell estatal, autonòmic i local. Les seves funcions inclouen la gestió de sol·licituds a convocatòries competitives de finançament de la recerca a aquests nivells, assessorament tècnic durant l'execució del projecte, acompanyament en la justificació tècnica i realització de l'execució i justificació econòmica.
- L'Oficina de Projectes Europeus (OPE): ofereix suport integral per a la participació de la UIB en programes internacionals de R+D, especialment als programes marc de la Unió Europea. L'OPE assessora el personal investigador de la UIB en l'elaboració de propostes de projectes internacionals i proporciona ajuda tècnica, incloent-hi la revisió de propostes (coordinada amb els punts nacionals de contacte) i l'assessorament pressupostari.
- L'Oficina de Gestió del Programa de Foment i Recursos Humans per a la Recerca (FORHU): és un instrument de suport per a la participació de la UIB en programes de captació de talent investigador en totes les etapes de la carrera investigadora, des de la predoctoral fins a la postdoctoral sènior. Aquesta oficina també és responsable de la promoció, difusió, gestió i justificació dels subprogrames que formen el Programa de Foment de la Recerca.
- La Unitat de Divulgació i Cultura Científica (UDCC): té com a objectiu promoure la divulgació a la societat dels coneixements, la investigació i la innovació generats a la UIB, així com fomentar la cultura científica a la nostra societat. La UDCC participa en la planificació, impuls, coordinació i realització d'activitats institucionals de divulgació i cultura científica. També té responsabilitats en la promoció, gestió i suport tècnic i administratiu per a les actuacions de divulgació finançades externament.

La UIB ofereix suport econòmic quan un projecte sol·licitat a nivell autonòmic, nacional o internacional no és concedit. En aquests casos, la universitat pot proporcionar un finançament mínim per a la seva realització. A més, dins l'àmbit acadèmic, el personal docent i investigador del Departament d'Infermeria i Fisioteràpia, disposa de fons propis per a promocionar accions de recerca. Concretament el Departament disposa de finançament per assistir a congressos, per a la publicació en revistes i per formació, entre d'altres, per millorar la competitivitat en la recerca del seu personal.

Cal destacar que un altre factor important a l'hora de participar en una convocatòria és l'equip investigador del qual es disposa, ja que l'equip sol tenir un pes significatiu (al voltant del 30%) en la valoració de les sol·licituds d'ajudes a convocatòries competitives. És important tenir en compte, que la disciplina infermera està encara en fase de desenvolupament en el camp de la recerca, especialment en comparació amb altres disciplines biomèdiques. Per això, és necessari seguir creixent en l'àmbit de la investigació per poder competir al mateix nivell i igualtat de condicions, que altres disciplines més consolidades. Existeixen també diverses ajudes que permeten incentivar la recerca en l'àmbit acadèmic, com les ajudes del COIBA, que permeten als investigadors novells obtenir finançament per a projectes de tesis doctorals o per la publicació d'articles científics. En aquest sentit, també existeixen ajudes per part de l'IdISBa i del COIBA.

4.2.6. Anàlisi DAFO de l'àmbit acadèmic d'infermeria

A l'àmbit acadèmic és on la recerca té més presència i reconeixement, ja que forma part de les funcions específiques dels acadèmics amb un reconeixement explícit dins la seva jornada laboral. Cal destacar també, que compta amb incentius específics i la seva pràctica resulta imprescindible per al desenvolupament professional del professorat universitari. A més, l'àmbit acadèmic és especialment important ja que és el lloc on majoritàriament les infermeres adquireixen competències en recerca, al llarg de la formació de grau i postgrau.

A continuació, es presenta la matriu DAFO en relació a l'àmbit acadèmic d'infermeria analitzat al present estudi.

Debilitats

- Crèdits insuficients als estudis de grau destinats a la investigació.
- Manca de cultura de pràctica clínica basada en l'evidència en els entorns clínics on es duen a terme les pràctiques dels estudiants d'infermeria.
- Breu trajectòria de desenvolupament acadèmic (màster i doctorat) en relació a altres disciplines (biologia, psicologia, etc.).

Amenaces

- Dificultat en la consolidació de la carrera acadèmica.

Fortaleses

- Formació en metodologia d'investigació en el grau, màster i doctorat.
- Creixement de la investigació infermera.
- Reconeixement social i professional vinculat a les publicacions i el seu impacte.
- Iniciació a la investigació en el grau d'infermeria.
- Nombre creixent d'infermeres amb títols de màster i doctorat.
- Cooperació i coordinació entre els diferents àmbits (acadèmic, institucional, organitzacions sanitàries i instituts d'investigació).

Oportunitats

- Estudis de màster i doctorat.
- Creació del Pla de suport a la investigació per infermeria (2022-2024) per part del IdISBa.

4.3. Anàlisi de la situació de la investigació infermera a l'àmbit de les organitzacions sanitàries

La recerca infermera és fonamental per millorar l'estat de salut de la població i proporcionar cures basades en l'evidència científica. Els ciutadans han de poder beneficiar-se de les millors cures infermeres, i això requereix tant de la generació de nous coneixements com de l'actualització constant dels professionals.

La ciència infermera es nodreix del coneixement i la generació d'aquest no pot deslligar-se de l'experiència professional. Mitjançant l'ús de metodologies rigoroses, les infermeres generen nous coneixements i traslladen aquests resultats a la pràctica clínica diària. És fonamental que els professionals es puguin qüestionar la seva pràctica i plantejar investigacions que permetin millorar-la.

La recerca infermera és indispensable dins la investigació clínica i de serveis. Cal que la investigació en aquest àmbit adquireixi més rellevància dins les ciències de la salut, cosa que s'ha anat desenvolupant progressivament gràcies a iniciatives com la Unitat de Coordinació i Desenvolupament de la Investigació en Infermeria (Investén-ISCIII) de l'Institut de Salut Carles III, les universitàries i el col·legis professionals.

Cal destacar també la importància de la sinèrgia establerta entre l'Ib-salut, l'IdISBa i la Unitat d'Innovació i Projectes Corporatius (UINPC). L'IdISBa focalitza les seves activitats d'investigació biosanitària en l'entorn de l'Hospital Universitari de Son Espases i en l'àrea geogràfic de la comunitat de les Illes Balears (Conselleria de Salut i Consum, 2021). Aquesta col·laboració contribueix a millorar la pràctica clínica i els resultats de salut de la població.

4.3.1. Anàlisi DAFO de l'àmbit de les organitzacions sanitàries

A continuació, es presenta la taula d'anàlisi DAFO que recull les principals debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats identificades per a les organitzacions sanitàries.

Debilitats

- Baixa dotació de recursos econòmics i materials.
- Baixa dotació de recursos humans dedicats a la investigació.
- No s'han definit línies prioritàries per a la investigació desenvolupada per infermeres.
- Insuficiència de professionals clínics i assistencials.
- Discreta implicació d'infermeres clíniques en recerca.
- Necessitats de grups d'investigació liderats per infermeres.
- Manca de temps per dedicar a investigació per part de les infermeres.
- Falta de finançament i dificultats per accedir a finançament competitiu.
- Necessitat d'integrar la investigació en el treball.
- Manca de llocs de feina per investigadors.
- Manca de convocatòries dirigides al fo-ment del lideratge infermer de la recerca.
- Poc reconeixement de la carrera investigadora amb manca d'incentius.
- Dificultat de conciliació entre les tasques d'investigació i la pràctica assistencial.
- Manca de dotació de temps per realitzar activitats pròpies de la recerca (generació i transferència de resultats d'investigació).
- Investigacions petites i d'escàs valor i/o impacte.
- Percepció (i auto-percepció) de la Infermeria com a instrument de recollida de dades.

Amenaces

- Dificultat per dedicar temps de la jornada laboral a la investigació.
- Insuficient suport i implicació institucional.
- Exigències curriculars excessives, no adaptades a la recerca infermera, per part de les diferents institucions relacionades amb la investigació.
- Els projectes d'investigació són avaluats per professionals d'altres disciplines que freqüentment infravaloren o desconeixen els fenòmens d'estudi, provocant una menor possibilitat d'obtenir finançament.
- Fuga de professionals d'infermeria.
- Falta de cobertura i finançament per a la formació, assistència a congressos, o altres activitats fonamentals per a la recerca.
- Gran mobilitat i inestabilitat laboral de les professionals.
- Dificultat de continuïtat dels projectes i estudis.

Fortaleses

- Identificació d'infermeres i nuclis de projectes d'investigació.
- Producció científica de qualitat i en augment.
- Totes les gerències de centres assistencials compten amb responsables/referents d'investigació.
- Grup d'investigació en cures consolidat.
- Cooperació i coordinació entre els diferents àmbits (acadèmic, institucional, organitzacions sanitàries i instituts d'investigació).
- Unitats d'investigació dins les organitzacions sanitàries amb infermeres formades.
- Projectes d'investigació en equips multidisciplinaris.
- Augment de projectes liderats per infermeres.
- Cooperació entre organitzacions.
- El Col·legi d'Infermeria duu anys realitzant accions per promoure i incentivar la investigació infermera.

Oportunitats

- Desenvolupament de l'Estratègia de Cures així com altres estratègies del IbSalut que poden facilitar la recerca a l'àmbit clínic.
- Oportunitats laborals en docència i investigació d'infermeres doctores.
- Projectes d'implantació de Bones Pràctiques.
- Sinèrgies perquè l'alumnat pugui realitzar TFG, TFM i tesi doctoral en relació a les unitats de pràctiques.
- Suport a la investigació des de les diferents gerències.
- Presència d'infermeres en llocs de lideratge.
- Suport per part del COIBA en el desenvolupament de competències i habilitats per investigar.

4.4. Anàlisi de la situació de la investigació infermera a l'àmbit institucional i de les organitzacions professionals.

Els Instituts d'Investigació Sanitària (IIS) juguen un paper crucial en l'impuls de la recerca en salut. Aquests organismes tenen la responsabilitat de crear les condicions necessàries per al desenvolupament de la investigació, especialment en un context de baixa cultura de la recerca. Els IIS tenen com a objectiu principal potenciar la investigació perquè es puguin traslladar els resultats a la pràctica professional, i a l'inrevés.

L'acreditació dels ISS pel Ministeri de Ciència e Innovació, a través del Institut de Salut Carles III, es un reconeixement que aporta prestigi i recursos. Els requisits per aconseguir aquesta inclouen:

- Associació del IIS amb un hospital universitari docent i investigador, amb la universitat, i altres entitats públiques o privades, a més de la col·laboració amb l'Atenció primària.
- Existència de vincle jurídic, com un acord o conveni, entre les institucions que el composin.
- Gestió separada de l'activitat assistencial i la universitat, així com comptar amb personalitat jurídica pròpia.
- Complir amb una estructura mínima d'espais propis, nombre d'investigadors, publicacions, etc. (Miquel-Collell, 2011).

Actualment a Espanya, hi ha un total de 34 IIS acreditats per l'Institut de Salut Carles III, entre els quals es troba l'IdISBa.

La investigació en infermeria en l'àmbit institucional consta de dues institucions de major rellevància com són: l'IdISBa i el IUNICS. Cal destacar que, dins els IIS es troben els Comitès Interns i Externs, i, que, en més de la mitat no hi ha representació de professional d'infermers.

També cal afegir, que comptem amb la col·laboració i finançament per part del Govern de les Illes Balears (GOIB) i de l'Institut de Salut Carles III (ISCIII).

4.4.1. Govern de les Illes Balears (GOIB)

A més del finançament estatal, el Govern de les Illes Balears és una de les institucions principals que finança l'acció investigadora. Per aquest motiu, disposa de diverses beques i contractes de recerca:

Beques FPI (contractes predoctorals): L'objecte de la convocatòria és proporcionar subvencions a centres o unitats de recerca i desenvolupament tecnològic, i a empreses de les Illes Balears. Aquestes subvencions financen ajuts per formar personal investigador. L'objectiu principal és formar titulats superiors universitaris en recerca científica i tècnica que desitgin realitzar una tesi doctoral. A més, es destinen subvencions per cobrir les taxes acadèmiques, que inclouen la tutela acadèmica de doctorat, l'obertura i el manteniment de l'expedient, i la defensa de la tesi doctoral.

És a dir, aquests ajuts financen la formació de nous doctors mitjançant un contracte predoctoral per a investigadors en formació en centres de R+D. És requisit que la tesis del becari predoctoral estigui associada a un projecte d'investigació finançat mitjançant una convocatòria pública competitiva. D'aquesta manera s'assegura la solvència i qualitat del projecte de tesis, garantint a la vegada que el projecte permetrà al becari predoctoral adquirir les competències en recerca necessàries per a la carrera acadèmica.

Dins aquesta mateixa ajuda també hi ha els anomenats FPI-E que són ajuts que tenen com a objectiu la formació de doctors dins empreses mitjançant el cofinançament dels contractes laborals del personal investigador en formació, que participin en un projecte de recerca industrial o de desenvolupament experimental, que es dugui a terme en una empresa, en el qual s'ha d'emmarcar la tesi doctoral, per afavorir la inserció laboral d'investigadors a les empreses, promovent la incorporació de talent al teixit productiu. El projecte de recerca industrial o de desenvolupament experimental es pot executar total o parcialment a l'empresa o en col·laboració entre l'empresa i una altra entitat, pública o privada. Per tant, la diferència entre FPI i FPI-E és que el FPI-E és dins l'àmbit de les empreses privades. I, hem de tenir en compte, que qualsevol projecte de recerca que s'emmarca dins un centre sanitària hi té cabuda en les ajudes de la FPI-E.

Aquests ajuts per a la formació de personal investigador, s'han de formalitzar per mitjà d'un contracte predoctoral en formació amb l'entitat a la qual s'adscriu, d'acord amb el que disposen la Llei 14/2011 i la resta de normativa que hi sigui aplicable. El període per gaudir de l'ajut és de 48 mesos comptadors a partir de la data d'incorporació. La durada d'aquest contracte no pot excedir els quatre anys. No obstant això, si el contracte es concerta amb una persona amb discapacitat, pot arribar a una durada màxima de sis anys, incloses les pròrrogues, tenint en compte les característiques de l'activitat investigadora i el grau de les limitacions per dur-la a terme.

En el cas que la persona seleccionada hagi gaudit d'un ajut de característiques similars, la durada d'aquest contracte anterior s'ha de descomptar de la durada total del contracte formalitzat arran d'aquesta convocatòria. Les persones que ja tinguin un títol de doctor no poden participar en aquesta convocatòria.

Les persones investigadores en formació que defensin la seva tesi abans de la darrera anualitat de l'ajut, gaudiran d'un període d'orientació postdoctoral (POP) fins al final de l'ajut, d'acord amb el que estableix l'article 20.4 de la Llei 14/2011. La dotació econòmica del POP ha de ser la mateixa que es destina al personal investigador en formació. Atès que aquests ajuts tenen caràcter d'iniciació i formació en la recerca, l'acabament del període de gaudi implica la impossibilitat de tornar a concedir a les persones que n'han estat beneficiàries un altre ajut per a la formació de personal investigador dels programes del Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears.

També existeixen els **ajuts per a la contractació de personal tècnic de suport** a la recerca: Convocatòria per a la contractació de personal tècnic de suport perquè s'incorpori a grups de recerca que duguin a terme les seves activitats a les Illes Balears. Poden ser beneficiaris d'aquestes ajudes els centres d'R+D següents:

a) Centres públics d'R+D: les universitats públiques, els organismes públics de recerca reconeguts per la Llei 14/2011, els centres d'R+D amb personalitat jurídica pròpia

i diferenciada vinculats a l'Administració general de l'Estat o que en depenen i els centres d'R+D vinculats a administracions públiques territorials o que en depenen, independentment de la personalitat jurídica.

b) Centres públics i privats d'R+D sense finalitat de lucre: universitats privades i entitats públiques i privades sense finalitat de lucre amb capacitat i activitat demostrades en R+D. S'hi inclouen els centres tecnològics la propietat i la gestió dels quals corresponen majoritàriament a les administracions públiques.

La selecció i contractació de personal tècnic de suport correspon a les entitats beneficiàries. La durada dels contractes serà de tres anys, i la dotació anual per a cada contracte serà d'aproximadament 20.000€.

Els requisits a efectes d'aquesta convocatòria, s'entenen per grups de recerca, grups formats per més de cinc membres, dels quals tres, com a mínim han de ser doctors, i que tenen una activitat investigadora coherent. El personal tècnic que es contracte mitjançant els ajuts previstos en aquesta convocatòria ha d'estar en possessió d'un títol de llicenciatura, enginyeria o graduat (amb un mínim de 240 crèdits) o ha d'estar en possessió del títol de Formació Professional de grau superior.

Ajuts per incorporar personal investigador al sistema de ciència de les Illes Balears (contractes postdoctorals): Es convoquen ajuts per a la incorporació de personal investigador al sistema de ciència i tecnologia de les Illes Balears en grups de recerca, centres o unitats de recerca i desenvolupament tecnològic, públics ubicats a les Illes Balears. Els diferents ajuts que s'han ofert han estat del Programa Margalida Comas i del Programa Vicenç Mut Estabilitat. La durada dels ajuts és de dos anys. Aquests ajuts són a través dels Fons Europeus, Universitat i Cultura.

I, finalment, el **programa INVESTIGO**: Subvencions, en règim de concurrència no competitiva, destinades al finançament del "Programa investigo", de contractació de persones joves de 16 o més anys i que no hagin complert els 30 anys, i que es troben en situació d'atur, i inscrites com a demandants de feina en el moment de començar la relació contractual, en la realització d'iniciatives d'investigació i innovació.

4.4.2. Direcció General de Política Universitària i Recerca

La Direcció General de Política Universitària i Recerca, depenent del Govern de les Illes Balears, s'articula en dos serveis principals. Per una banda, trobem el Servei d'Universitat on es realitzen les següents funcions: l'ordenació i gestió del sistema universitari; la creació d'infraestructures universitàries; el foment de relacions amb la comunitat universitària; i la incentivació de la investigació educativa.

Per altra banda, el Servei de Recerca i Desenvolupament on les seves funcions son: el foment de la investigació científica i tècnica, el desenvolupament i transferència del coneixement, la

divulgació de la investigació, el desenvolupament i la innovació, i conscienciació a la comunitat de l'activitat desenvolupada per la comunitat científica. Inclou la gestió de les beques FPI que son subvencions a centres o unitats de recerca i desenvolupament tecnològic i a empreses per formar a personal investigador en recerca científica i tècnica a titulats universitaris que vulguin fer tesi doctoral. Les beques FPU que consisteixen en finançament per a la formació investigadora en programes de doctorat, mitjançant contractes laborals de personal investigador, per a la consecució del títol de doctor i l'adquisició de competències docents universitàries amb dèficit estructural de personal acreditat a la Universitat de les Illes Balears, per en un futur poder incorporar-se al sistema balear d'educació superior i d'investigació científica per fer una tesi doctoral associada a un projecte d'investigació finançat per projectes d'R+D subvencionats per un organisme competent. I per últim, les beques postdoctorals que ofereixen ajuts per contractar personal investigador al sistema de ciència i tecnologia en grups de recerca, centres o unitats de recerca i desenvolupament tecnològic, empreses publiques sense finalitat de lucre i empreses privades amb activitat d'R+D.

A més, existeixen altres ajuts com son: el finançament de la dinamització de la vida universitària per dur a terme actuacions que dinamitzin la vida universitària com congressos, jornades, trobades...; el Programa d'accés a la Xarxa D'estacions d'Investigació de les Illes Balears per fer estades per desenvolupar el treball d'investigació; les Ajudes per a la formació i mobilitat de personal investigador (FORINDOC); I per a l'organització d'activitats de divulgació i difusió científica.

4.4.3. Direcció General de Recerca en Salut, Formació i Acreditació

La Direcció General de Recerca en Salut, Formació i Acreditació també depenent del Govern de les Illes Balears es compon de tres serveis.

En primer lloc, el Servei d'Avaluació, Acreditació i Inspecció on les seves funcions estan encaminades cap a assegurar que els ciutadans rebin uns serveis sanitaris de qualitat, més concretament son: l'avaluació de la qualitat assistencial i acreditació dels centres, serveis i establiments sanitaris; la inspecció, control, autorització i registre de centres, serveis i establiments sanitaris; la iniciació i resolució de procediments sancionadors en matèria de competència; la gestió i avaluació dels registres i sistemes d'informació de la seva competència; la coordinació de Trasplantaments de les Illes Balears; i, la gestió del Registre de Voluntats Anticipades.

En segon lloc, es troba el Servei de Formació Sanitària formada per la Secretaria Tècnica de la Comissió de Formació Continuada de les Professions Sanitàries de les Illes Balears (CFC_IB), que és l'òrgan especialitzat en matèria de formació continuada de les professions sanitàries. Entre les seves labors estan: la creació i desenvolupament de polítiques de formació sanitària especialitzada; l'acreditació de professionals sanitaris, de formació sanitària i de formació sanitària especialitzada; la tutela i desenvolupament dels processos formatius de pregrau o postgrau dels professionals de la salut i promoció de programes docents de pregrau o postgrau.

En tercer lloc, el Servei d'Investigació Sanitària es va crear l'any 2021 amb la intenció de convertir-se en el nucli de l'ecosistema del coneixement i innovació en salut a les Illes Balears. Els objectius d'aquest Servei son:

- Consolidar la governança participativa,
- Retenir i promoure el talent investigador, respondre al reptes des de l'excel·lència
- Consolidar el teixit productiu biotecnològic.

Entre les funcions trobam: la coordinació del funcionament de la Fundació Institut de Recerca Sanitària Illes Balears, del Comitè d'Ètica de la Investigació de les Illes Balears (CEI-IB) i de la Biblioteca Virtual de Ciències de la Salut de les Illes Balears; i, la promoció de polítiques de recerca i informació sanitàries.

En relació al CEI-IB, aquest comitè està format per 22 vocals de diferents perfils professionals, entre els que es troba una infermera com a membre nat que participa en les avaluacions i resolucions dels projectes de recerca en salut que es desenvolupen a les Illes Balears. En aquest comitè totes les decisions es realitzen de forma col·legiada i consensuada. Actualment, els diferents projectes que es presenten al CEI-IB es classifiquen per especialitats mèdiques, aspecte que invisibilitza la recerca en cures i el lideratge investigador de les infermeres.

Subvencions per donar suport a projectes transformadors i d'impacte de recerca i innovació en salut per al període 2023-2026

La Direcció General de Recerca en Salut, Formació i Acreditació, per primera vegada (2023), va realitzar una convocatòria de subvencions per donar suport a projectes transformadors i d'impacte de recerca i innovació en salut per al període 2023-2026 (BOIB núm. 91 de 6 de juliol de 2023).

Conforme a l'Ordre 36/2022, de 22 de desembre, per la qual s'estableixen les bases reguladores per concedir subvencions en matèria de recerca i innovació en salut, aquesta convocatòria té per objecte establir el procediment de concessió de subvencions per dur a terme projectes de recerca transformadors i d'impacte en l'àmbit de la recerca i la innovació en salut, per fomentar l'excel·lència científica en l'R+D+I en salut, impulsant la generació de nous coneixements en àrees estratègiques de salut i la recerca translacional, així com per potenciar la col·laboració publico-privada en l'ecosistema d'R+D+I sanitària.

En aquest sentit, la finalitat darrera que es persegueix, una vegada executats els projectes finançats, és que es disposi d'un resultat amb aplicabilitat immediata en la pràctica clínica o empresarial, per la qual cosa, independent que es pugui generar coneixement científic durant el desenvolupament dels projectes, les evidències d'execució del projecte han de quedar vinculades a l'ús clínic o empresarial del coneixement científic empleat o generat, i tot això en el marc de l'Estratègia de Recerca i Innovació en Salut de les Illes Balears 2023-2027.

A més de l'objecte i la finalitat principal de la convocatòria és:

a) Potenciar la recerca translacional en cooperació i col·laboració, amb resultats propers als pacients i el mercat. Es finançaran projectes de qualitat contrastada i elevada maduresa tecnològica, dirigits a validar en la pràctica clínica procediments, tecnologies i biomarcadors, així com a dissenyar aquests tipus de mecanismes i a validar-los posteriorment en l'àmbit assistencial i empresarial.

b) Fomentar la col·laboració entre grups de recerca biomèdica orientada a la malaltia i equips de recerca biomèdica orientada al pacient, així com entre els grups de recerca i les empreses perquè aquestes ajudin a accelerar la transferència de resultats a la pràctica clínica.

c) Incentivar la participació del personal investigador que realitza activitat assistencial al Servei de Salut com a investigador principal de projectes.

d) Impulsar la participació d'investigadors principals que no hagin liderat mai projectes de recerca en convocatòries competitives, d'acord amb els requisits que s'estipulen en aquesta convocatòria.

e) Finançar noves línies de recerca de qualitat, entre les considerades prioritàries, promovent la creació de nou teixit científic, però evitant sempre la fragmentació dels grups de recerca, de manera que es permeti el manteniment i el creixement d'una massa crítica suficient i competitiva en l'àmbit internacional.

4.4.4. Institut de la Salut Carles III (ISCIII)

L'Institut de Salut Carles III (ISCIII) té com a missió contribuir en la millora de la salut de totes les persones i lluitar contra les malalties, a través del foment de la investigació i la innovació en Ciències de la Salut i Biomedicina. A més a més, de la prestació de serveis cientificotècnics de referència i programes docents dirigits al Sistema Nacional de Salut. Per tant, els objectius de l'ISCIII són:

- Fomentar la recerca dirigida a protegir i millorar la salut, finançant la recerca d'excel·lència i altament competitiva a través de l'Acció Estratègica en Salut del Pla Estatal d'R+D+I, i facilitant una participació més gran en programes i projectes internacionals d'R+D+I.
- Vertebrar la investigació en l'àmbit del Sistema Nacional de Salut (SNS), a través dels seus Centres de Referència Nacional, Instituts de Recerca, Fundacions, Xarxes, Consorcis i Plataformes de Serveis Cientificotècnics.
- Gestionar, desenvolupar i oferir al conjunt de l'Estat serveis cientificotècnics de referència per a la prevenció i el control de malalties transmissibles i no transmissibles, salut ambiental, productes biològics i aquells potencialment perillosos per a la salut pública.

- Oferir serveis d'assessorament cientificotècnic per fonamentar la presa de decisions en tecnologies sanitàries i serveis de salut al Sistema Nacional de Salut.
- Desplegar programes docents adreçats al conjunt del Sistema Nacional de Salut, i proporcionar serveis d'informació sanitària i documentació científica.

L'ISCIII s'ha de constituir com a entitat espanyola de referència internacional en matèria de salut pública i investigació biomèdica, en estreta coordinació amb altres organismes públics.

Per assolir aquesta visió, els valors en què cal fomentar l'activitat de l'ISCIII són:

- El compromís social, entès com la defensa de l'equitat, la sostenibilitat, la qualitat i l'eficiència en l'àmbit de la investigació i la salut.
- La integritat científica, que garanteix el compliment de tots els aspectes ètics de la investigació, la confidencialitat, el control dels conflictes d'interessos, la veracitat dels resultats i el respecte a l'autoria i la propietat intel·lectual.
- La responsabilitat pública, composta d'honestedat, voluntat de servei, i materialitzada en la gestió transparent, l'obertura de vies per a la participació ciutadana, la igualtat de gènere, la formació continuada i la defensa de la innovació i millora continues.
- El treball en equip, formant i participant proactivament en equips multidisciplinaris, multicèntrics, nacionals i internacionals, que participin activament en el desenvolupament i l'evolució de l'ISCIII i el seu entorn pròxims anys.

A les Illes Balears l'ISCIII té dos convenis en l'àmbit de la infermeria que cal mencionar:

- Conveni de col·laboració de l'Institut de Salut Carles III amb la CCAA de les IB per regular el funcionament del Centre Col·laborador Espanyol Joanna Briggs.
- Conveni de col·laboració de l'Institut de Salut Carlos III amb la CCAA de les IB pel foment de la investigació en cuidats.

A més, l'ISCIII, des de la Secretaria General d'Investigació en Teràpia Cel·lular i Medicina Regenerativa, crea la iniciativa Aliança, que té per objectiu establir un espai estable de col·laboració i treball conjunt amb els IIS.

4.4.5. Institut d'Investigació Sanitària de les Illes Balears (IdISBa)

L'IdISBa, com a IIS acreditat, té un paper fonamental en el desenvolupament de la recerca i la innovació en el àmbit de la salut a les Illes Balears. Fundat el 23 de desembre de 2013 i acreditat des de l'any 2019 per l'Institut de Salut Carles III, l'IdISBa s'ha consolidat com una institució de referència en investigació sanitària a les Illes Balears.

Les principals entitats constituents de l'IdISBa inclouen la Fundació de Recerca Sanitària de les Illes Balears Ramon Llull (FISIB), la Conselleria de Salut de les Illes Balears, el Ser-

vei de Salut de les Illes Balears (Hospital Universitari Son Espases i Gerència d'Atenció Primària) i la Universitat de les Illes Balears. I, el 17 de febrer de 2017 se'n va modificar la raó social, passant a denominar-se Fundació Institut d'Investigació Sanitària de les Illes Balears i va integrar a l'Hospital Universitari Son Llàtzer i a la Fundació Banc de Sang i Teixits de les Illes Balears com a entitats de ple dret.

L'IdISBa te identificades 7 àrees científiques d'interès, que engloben els 53 grups de recerca i més de 550 investigadors de les diferents entitats constituents:

- Àrea transversal de ciència i tecnologia en salut.
- Malalties infeccioses, resistència antibiòtica i resposta immunològica.
- Malalties respiratòries.
- Oncologia i hematologia.
- Salut pública, epidemiologia clínica i serveis de salut.
- Epidemiologia clínica i salut pública.
- Malalties cardiovasculars, metabòliques, renals i nutrició.
- Neurociències.

Així, l'IdISBa està format per l'Hospital Universitari Son Espases (HUSE), la Gerència d'Atenció Primària de Mallorca, l'Institut Universitari de Recerca en Ciències de la Salut (IUNICS), la Universitat de les Illes Balears, l'Hospital Universitari Son Llàtzer i la Fundació Banc de Sang i Teixits de les Illes Balears, aportant tots ells capital humà, espais i tecnologia, que ha permès augmentar-la massa crítica investigadora i fomentar les col·laboracions per al desenvolupament de projectes de recerca entre serveis i professionals del sector salut.

L'IdISBa té la missió de ser l'entitat integradora i potenciadora de la investigació del coneixement científic en salut generat a les Illes Balears, i de facilitar la translació a la millora de la salut de la població. I la visió de consolidar-se com a l'IIS acreditat d'excel·lència i referència. Els valors sobre els quals es fonamenten les activitats desenvolupades a l'IdISBa són:

- Promoció de l'excel·lència científica i de gestió.
- Cooperació nacional i internacional i foment de la col·laboració interdisciplinària.
- Orientació a la capacitació del talent i la formació del personal adscrit a l'Institut.
- Orientació cap a la innovació i el retorn a la societat en benefici de la salut pública i la millora de la qualitat de vida.
- Difusió i translació dels resultats de recerca generats a la pràctica clínica.
- Avaluació i seguiment de la qualitat i la sostenibilitat de les activitats desenvolupades.
- Compromís amb el compliment de les normes bioètiques nacionals i internacionals i el respecte a la seguretat i el medi ambient.

I els objectius estratègics són:

- Integrar de manera efectiva les estructures que el conformen per permetre la implantació d'una estratègia comuna de política científica que promogui la recerca d'excel·lència amb impacte en salut.
- Promoure la capacitació de recursos en recerca, especialment de recursos humans i fomentar-ne la retenció i el desenvolupament professional.
- Potenciar la transferència eficaç dels resultats de la investigació en salut per assegurar l'impacte en la salut de la població.
- Apropar a la societat els resultats de la investigació que es duu a terme al voltant de l'IdISBa.
- Contribuir a la formació universitària en ciències de la salut i a l'especialització sanitària.

Foment a la recerca infermera per part de l'IdISBa

En el pla de suport a la recerca infermera de l'IdISBa per al període 2022-2024 (veure Annex 3), es recullen les principals actuacions destinades a estimular, dinamitzar i afavorir l'activitat científica d'aquells investigadors infermers i infermeres i grups de recerca.

Aquest pla té com a missió millorar la recerca en cures, liderada per infermeres, assegurant una recerca translacional de qualitat amb la finalitat d'implementar evidències en cures d'excel·lència, que millorin la salut de la població i donin resposta a les seves necessitats.

La visió del pla és que la recerca en cures de salut sigui una àrea de recerca competitiva a les Illes Balears i posi a l'IdISBa en posicions rellevants de la recerca en cures a nivell nacional i internacional.

L'objectiu principal d'aquest pla és establir les mesures i mecanismes d'actuació necessaris per estimular, dinamitzar i afavorir l'activitat investigadora de l'IdISBa, especialment dels investigadors infermers i grups de recerca que presenten una activitat investigadora en infermeria. Els objectius estratègics del pla són:

- Objectiu estratègic 1. Fomentar el desenvolupament professional dels investigadors infermers i la seva integració a l'IdISBa.
- Objectiu estratègic 2. Fomentar el desenvolupament d'accions col·laboratives entre grups, tant amb els propis grups de l'IdISBa com amb altres grups de l'entorn.
- Objectiu estratègic 3. Promoure la visibilitat de l'activitat dels investigadors infermers.

Comitè d'Investigació en Infermeria de l'IdISBa

Per tal d'estimular la investigació infermera i supervisar el pla de suport a la recerca, l'IdISBa va crear un Comitè d'Investigació en Infermeria a l'abril del 2022 (veure document adjunt Annex 3). Aquest Comitè és l'òrgan d'assessorament del director científic en

el desenvolupament d'actuacions en el marc de la recerca infermera i està format per un màxim de 10 investigadors en representació de les Institucions que componen l'IdISBa, complint amb els principis d'igualtat de gènere. Aquest Comitè també pot comptar amb col·laboradors interns o externs que poden ser actors clau no científics de la ciutadania.

Les funcions del Comitè d'Investigació Infermera són:

- Assessorar la Direcció de l'Institut en tots els temes científics, estratègics i organitzatius concernents a la recerca infermera.
- Analitzar i fer propostes relatives a la recerca en infermeria en tots els plans i normatives de funcionament de l'Institut, especialment en el pla de suport a la recerca infermera i el pla de formació. Proposar les línies de recerca de l'Institut.
- Emetre informes sobre el pla científic de l'Institut i les possibles modificacions lligades a l'àrea de recerca en infermera.
- Emetre informes sobre la qualitat de l'avaluació dels projectes presentats per investigadors i investigadores infermeres de l'Institut en les convocatòries competitives.
- Proposar a l'òrgan de govern objectius científics anuals a assolir en l'àrea científica d'infermeria i el pla d'acció que els desenvolupi.
- Ser l'òrgan de consulta per a la incorporació de revisors idonis en les modalitats en infermeria de les convocatòries internes de l'Institut.
- Informar sobre l'adequació i correcte desenvolupament dels projectes de recerca en l'àrea de recerca infermera. En aquest sentit assegurar la presència de representants d'infermeria en les entitats de l'Institut on es desenvolupen les activitats científiques infermeres.

4.4.6. Institut Universitari d'Investigació en Ciències de la Salut (IUNICS)

El IUNICS el va crear el Govern de les Illes Balears a proposta del Consell Social de la Universitat de les Illes Balears, d'acord amb la Junta de Govern i presentat a la Conselleria d'Educació i Cultura (Decret 72/2002, de 17 de maig, pel qual aprova la creació de l'Institut Universitari d'Investigacions en Ciències de la Salut de la UIB), com a Institut Universitari de Recerca, en els termes establerts a l'article 10 de la Llei d'Ordenació Universitària.

La creació i dotació de l'IUNICS va ser una de les actuacions incloses en el programa operatiu FEDER de la Unió Europea, corresponent a les Illes Balears en el període 2000-2006, el cofinançament del qual per part del Govern de les Illes Balears va ser articulat a través del protocol de col·laboració signat el 31 de maig de 2002 entre la Conselleria d'Innovació i Energia, juntament amb la Conselleria d'Educació i Cultura i la Universitat de les Illes Balears, per a la realització d'obres de construcció i ampliació de centres de recerca.

La finalitat de l'IUNICS és dedicar-se a la investigació científica i tecnològica a l'àrea de les ciències de la salut, així com desenvolupar activitats docents de formació continuada, de

tercer cicle universitari i cursos de postgrau a l'àrea de ciències de la salut. El IUNICS va sorgir de la necessitat d'unir i ordenar els esforços per impulsar la investigació de qualitat en ciències de la salut a les Illes Balears.

Inicialment, el IUNICS es va estructurar en set grans àrees de recerca (actualment reduïdes a tres, per aconseguir més sinergies) de grups de recerca competitius, sotmesos a avaluació externa, i grups associats. Les diferents àrees on en l'actualitat està organitzat l'Institut són: neurociència, investigació bàsica i malalties d'alta prevalença, i nutrició, epidemiologia i estils de Vida. Aquestes àrees les conformen els diferents grups de recerca, inclosos els d'infermeria. El Consell de l'Institut, format pels coordinadors de cada àrea de recerca i presidit pel director de l'IUNICS, és l'òrgan de participació dels membres de l'IUNICS. L'òrgan de govern correspon al Consell Rector on participen totes les institucions que formen part de l'IUNICS.

El Consell Rector està format pel Rector/a de la Universitat de les Illes Balears, el Conseller/a de Salut del Govern de les Illes Balears, un representant de la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats, un representant de la Conselleria amb competències en matèria de recerca del Govern de les Illes Balears, un representant de la Conselleria de Salut i tres representants de la Universitat de les Illes Balears. Hi ha un Consell Científic Assessor Extern, integrat per persones de prestigi reconegut que corresponen a cadascuna de les àrees de recerca del IUNICS, que avalua les activitats de recerca i docents de l'IUNICS. Aquest Institut és avaluat periòdicament (cada tres anys) mitjançant auditories externes per part d'agències d'avaluació especialitzada.

4.4.7. Consell General d'Infermeria (CGE)

El Consell General de d'Infermeria d'Espanya (CGE) exerceix com l'autoritat competent de la professió d'infermera a Espanya, sent l'òrgan superior de representació i coordinació tant a nivell nacional com internacional. El CGE agrupa, coordina i representa la professió infermera i tots els Col·legis Oficials d'Infermeria d'Espanya, ordenant l'exercici professional infermer i defensant els interessos tant dels pacients com els dels professionals.

El CGE exerceix la facultat disciplinària i resol els recursos que s'interposin, vetllant per la qualitat i seguretat de la pràctica infermera. A més, promou activament la recerca infermera com a part essencial del desenvolupament professional i de la millora continua de l'assistència sanitària.

Per impulsar la recerca i la innovació infermera, el CGE compta amb la Fundació Institut Espanyol d'Investigació Infermera, una entitat sense ànim de lucre vinculada al mateix CGE (https://www.ieinstituto.es). A través d'aquest institut, es promou, fomenta, recolça i difon la recerca i la innovació infermera, posant un èmfasi especial en les millors pràctiques per a la seguretat del pacient i l'excel·lència de l'exercici professional basat en l'evidència.

Aquesta fundació elabora documents com guies clíniques i marcs d'actuació, així com tradueix d'altres elaborats pel Consell Internacional d'Infermeria. També compta amb una versió en castellà de la revista *International Nursing Review*, la revista científica oficial del Consell Internacional d'Infermeria. A més, disposa d'un cercador específic de comunicacions a congressos, treballs final de grau, màster i tesis doctorals, elaborades per infermeres.

La Fundació Institut Espanyol d'Investigació Infermera compta amb diverses convocatòries de premis de recerca així com ajudes a joves investigadors i professionals que realitzin la seva tesi doctoral. En aquest sentit, el CGE des de 2022 realitza una convocatòria anual d'ajudes per donar suport a la generació de coneixement i potenciar la recerca de les infermeres que es troben actualment cursant un doctorat. Aquestes ajudes consisteixen en subvencions que poden ser utilitzades per l'accés a fons bibliogràfics, adquisició d'eines necessàries per a la recerca, mètodes i anàlisi estadístics, traducció a altres idiomes i/o publicació en revistes d'impacte. En l'edició de 2022, un total de 315 infermeres han rebut aquestes ajudes, amb una subvenció directa de 700 euros per a cada sol·licitant col·legiat/da. Aquestes iniciatives contribueixen a impulsar la investigació i el desenvolupament de coneixement en l'àmbit de la infermeria, reforçant la professionalitat i l'excel·lència en aquest camp.

4.4.8. Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de les Illes Balear (COIBA)

Els col·legis professionals són definits a la l'article 2 de la Llei 10/1998, de 14 de desembre, com a corporacions de dret públic amb personalitat jurídica pròpia i plena capacitat per al compliment dels seus fins. En concret el COIBA és la institució que acull i representa als titulats en Infermeria que exerceixen a les Illes Balears. El seu principal objectiu es representar la professió infermera.

El COIBA ha realitzat diverses accions per promoure la recerca infermera, amb èxit, i és una entitat amb la qual es poden establir aliances. Ofereix assessorament en investigació i finança projectes de recerca en l'àmbit de la infermeria. A més, proporciona beques per a estudis de postgrau i per a la publicació i difusió de resultats de recerca. Recentment, ha possat en marxa un programa de beques predoctorals, demostrant el seu compromís amb el desenvolupament professional dels infermers en l'àmbit de la investigació.

Les línies de recerca prioritàries del COIBA abasten temes rellevants com la societat i les cures, l'ontologia i epistemologia de la professió infermera, la qualitat dels cuidats, la seguretat del pacient, la sostenibilitat del sistema sanitari, la promoció de la salut, la pràctica clínica avançada i el seu impacte en la salut de la població.

El COIBA destina de forma anual dues beques per dur a terme el Màster Universitari en Investigació i Innovació en Salut de la UIB, cobrint l'import complet de la matrícula. A més, de forma anual convoca Ajudes a projectes de recerca per un import de

40.000 euros. Cal destacar aquí que l'avaluació dels projectes de recerca la realitza una agència externa que compleix uns alts estàndards de qualitat. I, com s'ha comentat abans, també disposa d'una convocatòria d'ajudes per a la difusió i transferència dels resultats obtinguts de la recerca amb un pressupost anual de 9.000€, així com d'una convocatòria per a la presentació de treballs a congressos amb un pressupost anual de 22.000 euros.

També cal mencionar, com a novetat que recentment es va signar un conveni amb l'Escola de Doctorat de la UIB per a la convocatòria d'un contracte predoctoral "Florence Nightingale" per un valor de 22.300€ anuals per a realitzar els estudis de doctorat en el programa de Doctorat en Salut Global, Serveis de Salut i Atenció Sociosanitària de la Universitat de les Illes Balears.

En definitiva, COIBA exerceix un paper clau en el finançament i el suport de la la investigació infermera a les Illes Balears, contribuint al futur de la professió i al progrés de la salut i el benestar de la població.

4.4.9. Altres institucions relacionades amb el coneixement científic infermer

Fundació per al desenvolupament de la Infermeria (FUDEN)

La Fundació per al Desenvolupament de la Infermeria, creada el 1989, té com a missió potenciar el talent i les competències de les infermeres. Inicialment, centrant-se en la formació continuada per al desenvolupament i millora professional, va evolucionar cap a l'àmbit de la investigació l'any 2006, reconeix la importància de visibilitzar la investigació infermera com a base de la qualitat dels cuidats.

El seu objectiu principal és afavorir la investigació entre el col·lectiu infermer, recolzant els equips estables d'investigació interdisciplinària en salut. Les seves funcions inclouen: assessorar, donar suport i elaborar projectes de investigació infermera, i assegurar-se que els seus resultats siguin difosos i divulgats en jornades i congressos científics, amb l'objectiu de consolidar que la pràctica infermera es basi en l'evidencia científica.

La fundació ha impulsat diverses iniciatives de formació, investigació i divulgació científica, amb un enfocament en la innovació dels processos assistencials per millorar la vida de les pacients i promoure l'apoderament de la infermeria (FUDEN, 2021).

Aquesta fundació pertany al Sindicat d'infermeria (SATSE), una organització que, a l'any 1979 es va constituir per a la defensa dels drets dels Ajudants Tècnics Sanitaris (ATS), per passar posteriorment a ser el sindicat dels professionals d'Infermeria i Fisioteràpia. Amb més de 124.000 membres, SATSE actua com a representant dels professionals en els àmbits de negociació i ofereix suport informatiu, formatiu, jurídic i sindical al col·lectiu.

Els seus objectius inclouen la defensa dels interessos de la Infermeria davants organismes públics i privats, l'organització d'activitats i serveis d'interès, i la promoció de la professionalització infermera (Sindicato de Enfermería, 2011).

Concretament a les Illes Balears, al 2020, el SATSE va inaugurar el Centre d'innovació i Desenvolupament de Infermeria i Fisioteràpia (CIDEFIB), un espai destinat a infermeres i fisioterapeutes que ofereix formació continuada i suport en projectes professionals, amb un fort compromís amb la innovació docent i la qualitat científica. Es divideix en cinc àrees: l'Àrea d'investigació i noves tecnologies, orientada al desenvolupament de projectes i potenciació del perfil investigador d'infermeres i fisioterapeutes; d'urgències i cuidats clínics; Àrea de fisioteràpia; Àrea de gestió i lideratge per potenciar els projectes que ja existien en el camp de coneixement, incorporant estratègies docents innovadores que creïn un segell distintiu; i, l'Àrea de especialitats d'infermeria on es potenciaran cursos, jornades i altres activitats relacionades (Sindicato de Enfermería, 2011).

Fundació INDEX

La Fundació Index és una entitat científica dedicada a la promoció de la investigació en cures de salut en el context europeu i iberoamericà. Amb dècades de trajectòria, s'ha consolidat com una institució referent en la gestió del coneixement infermer, desenvolupant línies i grups de recerca, generant bases de dades bibliogràfiques, realitzant activitats formatives i promovent reunions científiques. Destaca especialment la seva preocupació pel component cultural de les cures i la humanització de la salut.

El projecte Index va sorgir el 1987 per iniciativa d'un grup de professionals vinculats al Servei Andalús de Salut, que van adoptar la recerca com a estratègia per al desenvolupament dels canvis proposats per la reforma sanitària. L'any 1994 es converteix en una fundació privada sense ànim de lucre, ampliant el seu camp d'acció i liderant alguns dels moviments més rellevants en l'àmbit de la infermeria, com la pràctica basada en l'evidència, la investigació qualitativa en salut i l'antropologia de les cures.

La Fundació Index és coneguda per la Base de dades CUIDEN, la més important en infermeria a Espanya, que inclou producció científica sobre cures de salut a l'espai científic iberoamericà. Aquesta base de dades bibliogràfica cobreix àmbits clínics, de promoció de la salut i enfocaments metodològics, socials o culturals.

La Fundació Índex, a més, destaca per la seva oferta formativa en aspectes relacionats amb la recerca en cures, contribuint a la formació i al desenvolupament professional del personal infermer en l'àmbit científic i de recerca.

4.4.10. Anàlisi DAFO de l'àmbit institucional

A continuació, es presenta a la següent taula, l'anàlisi DAFO en referència als Instituts d'investigació sanitària.

Debilitats

- Pocs recursos econòmics i materials.
- Baixa dotació de recursos humans dedicats a la investigació.
- Gran dificultat d'accés al finançament competitiu.
- Baixa representació infermera als llocs de presa de decisions de l'IdISBa.
- Nombre insuficient de grups amb formació i producció científica on poder integrar infermeres novells.
- Necessitat de consolidar xarxa d'infermeres investigadores.
- Dificultat per obtenir finançament de grups no consolidats.
- Escassa producció científica d'Infermeria amb factor d'impacte.
- Desconeixement per part de les infermeres dels recursos dels sistema.
- Necessitat de suport a la investigació infermera.

Amenaces

- Mirada molt biomèdica en la majoria de convocatòries competitives.
- Escàs finançament de la recerca.
- Dificultat per accedir a finançament competitiu.
- Absència de recursos específics per donar suport a la investigació d'infermeres emergents.

Fortaleses

- Cooperació i coordinació entre els diferents àmbits (acadèmic, institucional, organitzacions sanitàries i instituts d'investigació).
- Conveni de col·laboració de l'Institut de Salut Carles III amb les Illes Balears per regular el funcionament del Centre Col·laborador Espanyol Joanna Briggs.
- Conveni de col·laboració de l'Institut de Salut Carlos III amb les Illes Balears per al foment de la investigació en cures.
- Creació d'Instituts d'investigació Sanitària amb Unitats de suport a la investigació.
- Existència de grups d'infermeres amb línies d'investigació i producció científica.
- Creació de nous grups i línies d'investigació infermeres.
- Noves línies d'investigació amb predominança de dissenys amb metodologia qualitativa.
- Augment progressiu de la formació i suport a la investigació.
- Increment considerable de la representació infermera dins els Instituts d'Investigació Sanitària.

Oportunitats

- Suport per part de l'IdISBa en el desenvolupament de competències i habilitats per investigar.
- Interès creixent per part de l'IdISBa del desenvolupament de les infermeres dins l'institut, iniciant una política de discriminació positiva als darrers anys (amb la incorporació al comitè científic intern, la creació d'un pla de suport específic, convocatòries pròpies, etc.)
- Interès per part del ISCIII en fomentar la investigació i innovació a les cures infermeres.
- Creació dels Instituts d'investigació Sanitaria.
- Necessitat de línies d'investigació d'infermeres per l'acreditació/reacreditació dels Instituts d'Investigació Sanitaria.
- Valoració de la multidisciplinarietat en els projectes competitus.

4.5. Resultats de l'anàlisi discursiu

El conjunt de professionals entrevistats, proporcionen una panoràmica històrica de l'evolució de la professió infermera i la seva tasca investigadora.

En relació a la professió, destaquen com a fita clau la possibilitat de que les infermeres tinguessin **accés al doctorat sense haver de cursar altres carreres**.

> *"(...) yo lo que veo es que han tenido un camino (...) más complicado viniendo de una diplomatura, (...) tu tenías que hacer una segunda carrera para poder realizar el doctorado. (...) puede ser positivo, pero (...) ha hecho que cueste más (...) hacer una segunda carrera y después (...) un master, cuesta más ¿no?" (AS13).*

> *"(...) la investigación en el ámbito de la enfermería está sana, fortalecida por los últimos 10-12 años que se rompieron muchos techos de cristal por el tema del doctorado y [por] igualamos el grado de medicina y por facilitar el acceso al título de doctorado (...)" (AS12).*

> *"(...) comparat amb quan jo vaig acabar sa carrera i això i sa meva trajectòria professional me pareix que hem avançat bastant (...) darrerament sents que hi ha moltes més infermeres que s'han doctorat (...) i veus més publicacions i als congressos hi ha més presència de les infermeres (...) ho veig molt millor (...) s'ha de destacar que les infermeres quan surten de la carrera estan molt més formades en investigació (...)" (IC20).*

Com es pot observar, aquesta oportunitat ha catalitzat una progressió significativa en **la capacitat investigadora de les infermeres**, i aquesta evolució ha estat àmpliament valorada de manera positiva. S'han observat notables avanços i millores, mostrant un gran potencial tant en l'actualitat com de cara al futur. En els darrers anys, s'ha evidenciat un desenvolupament robust de la investigació en l'àmbit de la infermeria. Cal esmentar també que, segons els investigadors vinculats a l'entorn universitari, hi ha hagut un **creixement exponencial** en la percepció sobre la necessitat imperativa d'investigar (sentiment de la necessitat d'investigar). Aquesta mateixa percepció també és compartida per les direccions infermeres, les quals consideren que s'ha produït una **evolució positiva** en la cultura de la investigació infermera en els darrers anys.

> *"(...) hemos pasado de un momento donde la enfermería estaba bastante relegada en temas de investigación, (...) a un momento en el que se producen dos fenómenos. Una, hay enfermeras que forman parte de los grupos de investigación (...) esto normaliza esta posición (...) y en cuanto a la investigación (...) ha tenido un recorrido más particular (...) muy vinculada a la Universidad, a las facultades o a las escuelas de enfermería (...) igual ha costado más el impulso en los hospitales (...)" (DI9).*

> *"[...] dentro de la UIB hay un sentimiento en general de la necesidad de investigar y además tenemos un crecimiento exponencial en el último año (...)" (IAS8).*

"(...) La investigació en infermeria la veig com un àmbit amb moltíssim de potencial de creixement i, de fet, hi ha moltes institucions que s'estan adonant d'aquesta possibilitat, que hi ha d'oportunitats en recerca en infermeria i que fins ara a lo millor no s'havia identificat clarament (...)" (GGB14).

"(...) en los últimos 12 años ha sido totalmente exponencial, de pasar de tener enfermeras investigadoras de forma muy puntual a tener grupos de investigación en enfermería muy potentes (...)" (GGB17).

"(...) creo que está mejorando y que se le está dando visibilidad de lo que es la investigación en enfermería, salen más enfermeras investigadoras, más estudios, hay producción científica (...) desde hace unos años se está despertando esa rama que estaba dormida, esa competencia que estaba allí..." (DI11).

"(...) la investigación enfermera (...) ha cambiado mucho en los últimos años, ha evolucionado bastante (...), es un campo muy necesario si queremos asumir los retos de salud de la población (...)" (AS26).

Aquesta evolució, en certs moments, ha estat percebuda **en contraposició a la investigació mèdica**, que té una trajectòria més establerta i consolidada. Aquesta preeminència, en ocasions, ha eclipsat la contribució de les infermeres dins els projectes de recerca (invisibilització de l'aportació de les infermeres en recerca). Alguns sostenen que aquesta situació pot ser atribuïda al fet que algunes infermeres encara no han integrat la investigació com a part integral de la seva pràctica professional.

"(...) medicina ara ens duu 150 anys per davant (...) si la nostra carrera fa 30 anys (...) és normal que no hi hagi aquest àmbit, a lo millor d'aquí 50 anys tenim aquest espai" (IC23).

"Sí, Hay más dificultades porque tenemos menos trayectoria, (...) por ejemplo del IdISBa, tienen mucha más presencia los médicos que las enfermeras (...)" (IC22).

"(...) dona aquesta sensació que les infermeres sempre hem de justificar molt més perquè hem de fer un investigació [...] crec que hi ha moltes facilitats per l'altre col·lectiu per anar a congressos, perquè les farmacèutiques, (...) ho abonaven (...) ara està més controlat però (...) és més fàcil que donin una ajuda a un metge que no a un infermer (...)" (IC20).

"Jo crec que perquè realment encara no ens hem cregut que les infermeres podem investigar (...) com a altres disciplines sí però (...) El desconeixement és un motiu important" (IC20).

La segona categoria que destaca es la percepció dels participants, especialment dels investigadors universitaris, respecte a la **formació acadèmica en investigació.**

Per una banda es fa referència als **estudis oficials** del Grau en Infermeria i el Màster Universitari en Investigació i Innovació en Salut. En aquest sentit, consideren que el canvis al grau i els estudis de doctorat són els espais més adequats per adquirir la capacitat investigadora.

> *"(...) cambios sobre todo dentro de la formación continuada (...) a nivel de pregrado produjo un cambio (...) parece que no, pero se nota, (...)" (AS19).*

> *"(...) si sé que se dan formación a gente que quiere acceder (...) en el Carlos III, también hay núcleos que forman en investigación, pero lo que es formar de manera continuada a investigadores competitivos (...) las universidades, que forman gente en el master y en doctorado, que estos sí que pueden ser competitivos en un futuro, (...) el doctorado seria la base (...) es en la academia que está respondiendo aproximadamente a esta necesidad (...)" (AS26).*

> *"lo que son es residents quan estudien una especialitat d'infermera (...) ja veus (...) ja mostra un interès (...), si ho fa per complir expedient o si (...) després ho posa en marxa, publica resultats (...)" (AS27).*

Respecte als dos estudis oficials, les reflexions dels participants es centren en el disseny curricular, amb especial atenció a les assignatures incloses en ambdós plans d'estudis. A més, s'aborda la percepció dels participants sobre l'aprenentatge dels estudiants i l'assoliment de les competències específiques.

En relació al **Grau d'Infermeria** (UIB) les persones entrevistades consideren que la majoria de les assignatures estan directament relacionades amb la pràctica clínica, incorporant als seus continguts de manera transversal l'evidència científica, fomentant així una consciència sobre la importància de la recerca i la necessitat de la prestació de cures basades en el coneixement científic.

> *"Yo creo que hay algunas que sí son más específicas (...) de forma transversal (...) lo que estamos enseñando está basado en la evidencia y siempre les ponemos artículos, por tanto, les remarcamos la importancia de la investigación para actualizar..." (IAS6).*

A més, investigadors tant juniors com sèniors destaquen la importància d'assignatures estretament vinculades als continguts de recerca. Això inclou matèries com estadística, recerca bibliogràfica, bases de la investigació i el Treball Fi de Grau (TFG):

> *"asignaturas [GINF]... más asociadas a la investigación (...) bases conceptuales, epidemiología y estadística. Las demás [son] más clínicas. [...] es una de las áreas que menos se da a conocer" (IAJ1).*

> *"(...) básicamente estadística, (...) luego está epidemiología (...) las de TFG (...) más enfocadas a investigación (...)" (IAJ2).*

Per una altra banda, els investigadors acadèmics sèniors, posen en valor l'adquisició de **competències en matèria d'investigació** de caràcter bàsic, relacionades amb l'aprenentatge en lectura crítica i comprensió de la literatura científica.

> *"Las enfermeras que se forman en grado (...) tienen dos asignaturas (...) la búsqueda de información científica (...) y bases metodológicas de la investigación (...) pero el objetivo de grado nunca es que la enfermera (...) investigue sino (...) que tenga competencias para la lectura de información científica, (...) comprenda artículos, los resultados, las conclusiones (...) y si realmente es de calidad (...) para que luego la lleven a la práctica" (IAS8).*

> *"tenemos dos asignaturas (...) fuentes de bases documentales (...) y otra de bases metodológicas (...) pero a mí me parece fundamental el Trabajo de Fin de Grado (...) donde lo que hacemos es transferir todo lo que los estudiantes aprenden y adquieren sobre investigación en el grado. [en el grado] en su Libro Blanco y [en] la Memoria Acreditada Verificada del Título, no se les forma en competencias investigadoras sino en [en adquirir] competencias de donde buscar la evidencia, como leerla de forma crítica y razonada, [y] (...) articular un informe [basado] en la evidencia sobre un tema determinado" (IAS7).*

Respecte aquest tema els investigadors juniors no es manifesten, possiblement perquè alguns d'ells encara es troben en un rol post-estudiant i, alhora, no imparteixen docència en la majoria d'aquestes assignatures i tutoritzen molts pocs TFGs, a diferència dels investigadors sèniors.

Els investigadors acadèmics sèniors, probablement degut a la seva familiaritat amb els documents que regulen l'estudi, especialment les normatives, les memòries verificades i les pròpies guies docents posen més esment en aquest tema. No obstant això, hi ha una manca d'autocrítica en els seus discursos, ja que no esmenten si creuen que els estudiants assoleix de manera adequada les competències desitjades, com a la recerca d'evidència, l'interès per la lectura crítica i la capacitat de redacció científica, tot i que aquests son temes que els preocupen notablement en àmbits més informals o formals de l'estudi.

En contrast, els professionals vinculats a les institucions són més crítics amb les limitacions competencials dels estudiants. Consideren que el problema no només rau en l'adquisició de coneixements, sinó que també hi ha una manca de convicció ferma sobre la importància de la investigació. Afirmen que aquesta cultura investigadora encara està en un fase incipient d'arrelament. Això posa de manifest la necessitat de millorar la formació de recerca i de fomentar una mentalitat investigadora entre els estudiants d'infermeria.

> *"Creo que cuando las enfermeras sobre todo acaban la carrera [mmm...] saben poco de investigación y probablemente el currículum igual ha mejorado un poquito en los últimos años con el trabajo de fin de grado" (IC22).*

"(...) aunque siempre se ha dicho que es una parte de nuestras competencias, que forma parte de nuestras competencias, pues eso realmente no nos lo creíamos" (IC25).

"(...) se está dando más visión a la competencia enfermera en investigación que hasta ahora pero tampoco hemos tenido esa cultura de investigar [...]. No sé... quizás es porque nos falta esa inquietud" (DI11).

"(...) se está dando más visión a la competencia enfermera en investigación que hasta ahora pero tampoco hemos tenido esa cultura de investigar [...]. No sé... quizás es porque nos falta esa inquietud" (DI11).

Cal destacar que, en algunes ocasions, els participants que no pertanyen a l'àmbit universitari estableixen comparacions entre els professionals de la medicina i els de la infermeria. No obstant això, és essencial tenir en compte que actualment els estudis de medicina i infermeria no es troben al mateix nivell dins el Marc Espanyol de Qualificacions per a l'Educació Superior (MECES). Des d'un punt de vista acadèmic, aquesta comparació no seria del tot acurada.

"Jo crec que perquè realment encara no ens hem cregut que les infermeres podem investigar (...) com a altres disciplines (...) El desconeixement és un motiu important. [...]si un té interès en investigar (...)" (IC20).

Les millores que els investigadors universitaris suggereixen per potenciar la investigació dins del grau, inclouen diverses estratègies. En primer lloc, destaquen la importància de la difusió dels resultats obtinguts en recerques per part del professorat. Això pot implicar la incorporació de sessions dedicades a la presentació dels resultats de recerques realitzades. A més, els investigadors universitaris proposen la implementació de guies de pràctica clínica o cures basades en la investigació en totes les assignatures del grau. Això implica integrar de manera sistemàtica l'evidència científica més actual en els continguts dels cursos, de manera que els estudiants puguin adquirir habilitats per a l'aplicació pràctica del coneixement científic a la seva futura pràctica clínica. Amb aquestes millores, es busca fomentar una cultura de la investigació des de les etapes inicials de la formació acadèmica dels estudiants d'infermeria, preparant-los per a una pràctica basada en l'evidència i estimulant el seu interès i participació en activitats de recerca durant tota la seva carrera professional.

"(...) los profesores tienen que ir detrás de los alumnos (...) estaría bien unas jornadas para alumnos para explicar los diferentes proyectos (...) todas las asignaturas deberían tener algo de investigación (...) dar más apoyo a los TFGs si se bajase el número de alumnos por tutor" (IAJ2).

"(...) si tu sents sa investigació transmetre-la als teus alumnes (...) a part de ser infermera assistencial o gestora (....)" (IAJ1).

En relació amb els **estudis de màster oficial**, la percepció respecte al disseny curricular és que la investigació està present tant a les assignatures de metodologia com en aquelles de contingut, on es descriuen diferents fenòmens i les respectives investigacions associades. S'indica que la recent modificació dels continguts del màster, amb la incorporació de més assignatures optatives vinculades a la metodologia, ha representat un avanç significatiu en aquest sentit. Pel que fa al màster en investigació, les competències adquirides estan fonamentalment vinculades al disseny i a les diverses metodologies de recerca.

> *"(...) la competencia de desarrollo en investigación sería más de postgrado, de máster, (...) las profesionales [en enfermería] adquieren conocimiento dentro de lo que es la metodología de la investigación, el análisis de datos y luego trabajan (...) en ese caso, investigación secundaria, que son aquellos estudios que son de revisión de la investigación" (IAS8).*

> *"muchas de las asignaturas (...) dan investigación y fomentan pues esto (...)" (IAJ1).*

Com una activitat destacada que permet als estudiants del màster familiaritzar-se amb les investigacions que es duen a terme des de la Universitat, es valora molt positivament la realització de les Jornades de recerca del Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB:

> *"las jornadas de enfermería y fisioterapia (...) han dado a conocer lo que hacemos todos, (...) fomentar los alumnos colaboradores, y seguir las líneas de TFG. (...)" (IAJ3).*

Mes enllà de la formació oficial universitària, especialment els participants assistencials i gestors fan referència a les necessitats de millora de la formació continuada i als problemes que enfronten les infermeres per adquirir competències en investigació i participar en projectes. Respecte a la formació continuada, consideren que aquesta s'ha de millorar, ja que la formació ofertada sovint és massa bàsica o s'ofereix de forma dispersa.

> *"(...) lo que no hay es acompañamiento si yo te doy un curso de 30 horas sobre metodología cualitativa pues tu tendrás una visión aproximada, te habré puesto unas gafitas de ver, pero no creo que baste para un proyecto de investigación cualitativa (...)" (AS26).*

> *"(...) crec que falta molta informació en recerca, lectura crítica de sa literatura (...) i ...si seria un poquet això [...] dins sa gerència d'atenció primària sempre se ofereixen cursos de investigació [...] li falta recursos a nivell de temps, nivell de formació i falta de sensibilització" (AS27).*

> *"(...) lo que hay son cursos de introducción a la investigación, de metodología (...) Si se presenta una enfermera (...) que nos plantea que quiere inscribirse en un curso de metodología de la investigación, bueno, y precisa de una ayuda para costearse el curso, puede pasar a la comisión de investigación o a la comisión de formación (...)" (D19).*

En analitzar les percepcions de les infermeres a les organitzacions sanitàries sobre les competències investigadores, destaquen aquelles infermeres que s'han doctorat o es troben en aquest procés acadèmic, així com les que participen en projectes de recerca. No obstant això, també identifiquen algunes dificultats, la majoria derivades de la necessitat de combinar la funció assistencial amb la funció investigadora.

> *"(...) si sé que se dan formación a gente que quiere acceder (...) en el Carlos III, también hay núcleos que forman en investigación, pero lo que es formar de manera continuada a investigadores competitivos (...) las universidades, que forman gente en el master y en doctorado, que estos sí que pueden ser competitivos en un futuro, (...) el doctorado seria la base (...) es en la academia que está respondiendo aproximadamente a esta necesidad (...)" (AS26).*

> *"(...) la formación-capacitación en habilidades de investigar, pero no son únicamente exclusivas (...) por mucho que capacite y forme a alguien si no le doy espacio (...) si no se mete y no se integra en el grupo o (...) en la recogida de datos no se aprende" (AS12).*

> *" (...) estamos en un momento en el que hay muchas oportunidades... que se ha avanzado mucho... pero también es cierto que hace falta incentivar de alguna manera la investigación. (...) que no se aleje de lo asistencial (...)" (IC25).*

> *"(...) tienes que tomar medidas para que tengan oportunidades porque si compiten (...) la gente que hace un trabajo asistencial y la gente que está todo el día en el laboratorio (...) pues es complicado [...], la enfermería (...) nunca ha presentado ningún (...) proyecto competitivo a nivel autonómico (...) hay toda una serie de requisitos, (...) normativas y (...) es muy complejo, (...) difícil, (...) [no hay] apoyo metodológico(.[...]no solamente tienes que escribir tu proyecto (...) también hacer el presupuesto (...) necesitan un tiempo de dedicación (...) si no tienen la experiencia y (...) nadie que les ayude lo ven tan complejo que dicen paso no me interesa (...)" (GGB15).*

En relació a l'activitat investigadora, els participants descriuen nombrosos aspectes rellevants per donar resposta a tres preguntes essencials: **Què s'investiga?, Qui investiga?** i **Com s'organitza la recerca?**. El resultats i les discussions que es presenten a continuació proporcionen una visió global de l'estat actual de la investigació a les Illes Balears.

4.5.1. Què s'investiga?

La primera idea que emergeix de l'anàlisi és que hi ha dos **paradigmes** predominants en relació als fenòmens d'investigació en salut a les Illes Balears. D'una banda, el paradigma biomèdic, i de l'altre, el paradigma social de la salut. La major part dels entrevistats consideren prioritàriament que s'ha donat un èmfasi excessiu a la perspectiva biomèdica, descuidant així la investigació centrada en les cures i la investigació social en salut.

"(...) un defecto que ha tenido un poco en Baleares es que ha predominado la básica, la investigación fundamental, de laboratorio, sobre la investigación clínica. En enfermería existe menos este peligro por el rol práctico de una enfermera, pero sí que hay que mejorar la coordinación, mejorar el rol de los investigadores, eh tener un mayor acceso a proyectos (...) (DI9).

"(...) Hay gente en ciencias que piensan que toda la investigación social no es investigación, pero hay que cambiar ese paradigma. (...) porque cualquier investigación debe tener un impacto social igualmente" (GR13).

"(...) ho veig com un nínxol d'oportunitats que espero que l'àmbit (...) sanitari o de la salut sàpiga identificar i reconèixer en paral·lel i amb independència de la recerca més bàsica de bio-tecnologia, de biologia més fonamental i de l'àmbit més sanitari anem a dir mèdic o amb col·laboració amb aquest àmbit" (GR14).

"En una población (...) con tendencia hacia la cronicidad, (...) a la necesidad de cuidado, (...) a la necesidad de apoyo residencial (...) nos estamos (...) desviando hacia nuevas tecnologías (...) que no acaban de atinar (...) y eso (...) que necesita la población tiene mucho que ver con lo que las enfermeras ofertamos (...) no hay sensibilidad por los temas de salud que abordan las enfermeras por muy clave que puedan ser" (AS26).

"(...) la investigació és fonamental en qualsevol àmbit de la vida (...)un aspecte tant complex com la salut (...)... es quasi a la inversa, ens hauríem de demanar com és que no hem fet més recerca intensa fins ara en infermeria (...)" (GR14).

"un proyecto que hicimos sobre el impacto del COVID en profesionales sanitarios (...) IdISBa sacaron una convocatoria con mirada biomédica. [...] hay otro tipo de investigación (...) importante y que redunda en la calidad de los cuidados. (...) competimos con investigaciones muy biomédicas (...) necesitamos más investigación en esos campos [cuidados]" (PDIJ4).

Si ens centrem en els **fenòmens** que els participants descriuen, observem una gran heterogeneïtat de temes identificats pels mateixos. Entre aquests, destaquen els següents exemples (sense voler ser exhaustius): temes relacionats amb la investigació bàsica, especialment en l'àmbit de l'alimentació; investigacions centrades en la prevenció de malalties cròniques, amb un focus especial en la diabetis; i temes relacionats amb els cuidadors, els professionals i les organitzacions sanitàries, abordats d'una perspectiva crítica en salut, utilitzant metodologies qualitatives, quantitatives i mixtes.

"Sé que se están haciendo estudios muy potentes pues sobre prediabetes, el de insomnio que es mío y (...) sé que hay un par [de proyectos sobre] hábitos saludables en adolescentes y jóvenes y todos estos lo están haciendo enfermería. (...) hay estudios sobre accesos venosos en hospital, (...) Desde el servei [servicio de salud] también estamos haciendo uno que es cualitativa de percepción de necesidades de pacientes y profesionales. Se es-

tán haciendo estudios muy interesantes, pero tienen un cáliz muy cualitativo y eso es lo que te he dicho antes que a veces se valora menos. (...) sí que los conozco porque estoy en la unidad de investigación, en la comisión que revisan los (...) y también estoy en el servei hay algunos estudios que sí que son enfermeras las IP, pero la mayoría siguen siendo médicos todavía faltan enfermeras que dirijan realmente estudios, pero sí que conozco estudios, así como más pequeños. No financiados" (IC25).

Cal destacar que, prioritàriament, els participants clínics o vinculats a les organitzacions sanitàries se senten especialment orgullosos de l'impuls que s'ha donat a la **infermeria basada en la evidència i la implementació de guies de pràctica clínica**. Consideren que la investigació en cures ha de contribuir directament a millorar la pràctica assistencial i a canviar rutines i metodologies que puguin estar desfasades o es realitzin de manera arbitrària. A més, reconeixen la importància d'incorporar una pràctica basada en guies de pràctica clínica que tingui en compte les necessitats individuals de cada pacient, i identifiquen la necessitat de realitzar investigacions per millorar la pràctica clínica, valorant la importància de comptar amb líders en el camp assistencial i de gestió per dur a terme aquests projectes. És important assenyalar que hi ha àmbits dins la infermeria on la cultura de la **pràctica basada en l'evidència** està consolidada, mentre que ne altres àmbits encara queda feina per fer.

"(...) estoy un poco sesgada, las matronas trabajamos mucho en base a la evidencia (...) quizás en los últimos quince o veinte años ha cambiado mucho [en] la asistencia al parto, luchamos para que haya menos intervencionismo sobre todo cuando nos hemos dado cuenta de que no es tan necesario (...) intentamos disminuir el intervencionismo obstétrico hasta que hace quince años era brutal, entonces tenemos la evidencia muy a mano, trabajamos en la evidencia (...)" (IC28).

"Pues desde mi punto de vista es muy básica (...) para hacer que todas las costumbres ancladas, para hacer que todo el mundo, diga esto se ha hecho así y hay que hacerlo así (...) hay que investigar para realmente saber si lo que estamos haciendo está bien hecho o no [...] hay una técnica científica que para poner una vía hay que poner clorhexidina alcohólica, mucha gente usa alcohol (...) hay alumnos que usan el alcohol y otros (...) la clorhexidina entonces (...) no sé si la formación (...) está basada en la evidencia (...) no estoy yo dentro de la universidad [...] el enfermero por sí mismo se va a actualizar, no es la institución, o la gente que tiene ganas de que lo va renovando (...)" (IC24).

"(...) se intenta que sean basadas en la evidencia, pero realmente en todos los estudios que hemos hecho la gente pues pregunta al compañero más experimentado, (...) o que más tiempo lleva, a veces hace las cosas por costumbre no porque haya consultado en recursos de enfermería basados en la evidencia" (IC25).

" yo no lo puedo saber esto, otra cosa es lo que me gustaría. (...), igual que en los médicos, fisios, nutricionistas (...) si no te vas actualizando el conocimiento científico se pierde muy rápido (...) es muy importante protocolizar las cosas y hacer en cada momento lo

que haya demostrado la evidencia dependiendo de los recursos. (...) pero no significa que cualquier profesional de la salud no tenga una seria de rutinas que son difíciles de cambiar (GR13).

"(...) hay un poco de todo (...) en el mundo científico en salud se debe ser capaz de promover el cambio en la práctica clínica para que se vayan perdiendo prácticas que no estén basadas en la evidencia (...). Parte de la investigación (...) es detectar que parte de la práctica no está siendo de acuerdo con la evidencia, detectarla y corregirla (...) hay una tendencia a que la practica cada vez sea más basada en la evidencia, pero creo que todavía quedo mucho trabajo (...)" (GGB18).

"(...) yo creo que quedan campos todavía muy inexplorados, donde la mirada y reconocimiento enfermero es fundamental (...) cualquier colectivo que se dedica [en] el ámbito de la salud [con] base (...) científica necesita estar investigando constantemente porque el estado de la ciencia va cambiando, los pacientes van cambiando, las necesidades [en] salud son distintas, (...) utilizar una metodología de hace veinte años (...) son muy inadecuadas y obsoletas. (...) está la parte más 'hard' (...) más tecnológica, pero hay (...) la parte de la perspectiva del paciente (...) la capacidad que tienen las personas de adherirse a su propia situación de salud, (...) de vivir un estilo de vida saludable, (...) de comprender [y valorara] el proceso por el que está pasando (...) Todo eso es fundamental [para] seguir investigando, (...) para darle el producto sanitario que la gente necesita, (...)" (DI21).

(...) debería haber protocolos y guías actualizados y revisados cada dos años, debería ser algo mucho más ágil. Y luego está la dificultad de implementar las nuevas evidencias, pero para implementar las nuevas evidencias tienes que hacer sesiones conjuntas, que esté todo el equipo, ir haciendo, poner los medios, es decir no me digas que utilice un vendaje de doble capa cuando en el centro de salud tengo las vendas de toda la vida" (IC25).

"(...) depende, depende de quién nos lidere la verdad. Creo que depende. Algunas veces si y otras veces no (...) muchas decisiones están basadas en protocolos anticuados (...) eso es peligro terrible (...) nos amparamos en un programa o protocolo pensamos que es lo que se tiene que hacer [...] yo fui investigadora principal de un FIS de heridas de úlceras por presión de categoría II y nadie lo conoce, nadie lo conoce (...) como toman las enfermeras las decisiones de las curas que tienen que ver con la evidencia rotundamente no, algunas enfermeras sí, sí, muchas enfermeras no, muchas enfermeras no (...)" (IC22).

En últim lloc, cal donar veu a alguns investigadors universitaris, especialment aquells que aborden els fenòmens mitjançant **metodologies** qualitatives, els quals critiquen la hegemonia que sovint es dona als dissenys quantitatius sobre els qualitatius. A més, assenyalen una manca de comprensió sobre aquests enfocaments entre els revisors de determinades convocatòries.

"nosaltres fem una investigació des d'una metodologia [qualitativa] que (...) no en la compra tothom, perquè no l'entén tothom (...) esteim a un món (...) que té uns esquemes molts

rígids de producció científica (...) a mantenir relacions de causa-efecte, (...) es necessari que ses institucions (...) obrin una mica més la ment (...) aquesta es sa dificultat principal perquè (...) la quali son projectes que no son molt cars per finançar, [el] que necessita son més portes de entrada i persones que revisin es projectes [des de] diferents abordatges metodològics (...)" (IAS5).

"(...) el ministerio tiene unas prioridades, (...) y si no entras en esa prioridad pues tendrás dificultad en la financiación no (...) las convocatorias de investigación promocionan más la investigación de laboratorio que la investigación aplicada y entonces... [...] les gusta menos (...) la parte social (...) les gusta más la parte cuantitativa. (...) Nosotros hemos entrado muy tarde en este circuito (...) tenemos muy pocos evaluadores de nuestra área. (...) si te toca un bioquímico que te evalué (...) pues no lo verá nunca y tendrá otra mirada" (IAS8).

4.5.2. Qui investiga?

En aquest apartat, es distingeixen clarament entre persones, grups i institucions, posant de relleu que la investigació es duu a terme principalment per persones altament motivades que dediquen un gran esforç personal a la seva tasca. Aquestes persones sovint treballen dins d'un equip assistencial o d'un grup de recerca, espai clau per poder dur a terme la funció investigadora i en el marc de les institucions que tenen un paper fonamental en aquest procés.

En relació al **perfil individual** de la infermera que investiga es contraposen dues percepcions en relació als factors intrínsecs de les infermeres investigadores. En aquests sentit, els participants de les organitzacions sanitàries presenten una **visió més pessimista sobre la motivació** de les infermeres per investigar.

"(...) cuando las personas ven que es complejo, que lleva trabajo (...) es un área en la que no nos movemos muy cómodos, (...) se desengancha [...] yo el problema más importante que veo es la falta de motivación para investigar (...) las enfermeras no mostramos interés y tenemos que analizar por qué (...) nuestros lideres seguramente no muestran interés, en la carrera no se fomenta la investigación y el pensamiento crítico y porque no da dinero (...) uno acaba la carrera, busca en que sitio trabajo menos y gano más (...) la investigación en este país pues no aporta dinero. [...] el problema principal es la falta de motivación para investigar y lo que os comentaba antes yo no, no lo tenemos en el ADN en la carrera desde el principio y eso es una pena" (IC22).

"(...) depèn molt de la persona individual (...) hi ha factors individuals (...) de cada un, de l'interès que tingui, de les motivacions (...)" (IC23).

Altres participants, especialment els de la UIB, destaquen que la motivació per la recerca prové més de **factors intrínsecs de les infermeres** que no pas per incentius externs. És cert que la motivació intrínseca sovint és el motor més potent darrere de la recerca. Les persones que es dediquen a la investigació, en molts camps, ho fan per una passió genu-

ïna pel coneixement i per la voluntat de contribuir al progrés. Tot i que aquests factors intrínsecs són crucials, és important no subestimar el valor i la necessitat dels incentius externs que, com s'explicarà més endavant, són necessaris per a seguir avançant.

> *"Por aprender, por mi personalidad me gusta siempre estar aprendiendo (...) Yo tenía mucho respeto a la investigación, para mí lo tenían que hacer los científicos (...) en mi caso y atracción a la investigación ha sido más personal" (IAJ3).*

> *"mi intención era hacer el máster porque yo en la investigación iba pez y no sabía hacer nada y me gustaría aprender para saber defenderme (...) cómo mejorar la intervención. Pero no me veía investigando como tal" (IAJ2).*

De forma hegemònica, tots els participants estan d'acord en reconèixer que el sacrifici per dur a terme la tasca investigadora és enorme i suposa un **sobre esforç i un cost personal** important, donat que moltes hores invertides no es troben dins la jornada laboral (ja sigui assistencial o docent), sinó que són hores que es lleven del temps personal o familiar.

> *"hacer investigación implica trabajar muchísimas horas porque no te da entre prepararte las clases, las horas de gestión (...) (...) yo cosas de investigación las tengo que hacer durante la tarde, en fines de semana aprovechar para avanzar cuestiones de gestión y de docencia porque si no en el día a día, (...) de tiempo mal. [...] lo hago porque me gusta sin pensar tanto en el beneficio luego de la acreditación y esas cosas ¿no? Que al final luego tienes que entrar en ese juego. (...) es un poco la pescadilla que se muerde la cola (...) tengo que investigar, pero (...) investigar algo que me guste (...) y (...) tenga repercusión en lo social, (...) no es fácil (...) una enfermera que este trabajando en el asistencial y se plantee investigar también le va a requerir una cantidad de tiempo, (...) no va a tener ningún descuento horario y eso va a tener que salir de su vida personal (...) no todo el mundo está dispuesto (...) por mucho interés que tengas (...) se tendría que establecer (...) una buena ayuda(...) que hubiera personas que trabajaran dentro (...) la investigación y dieran apoyo a los investigadores para poder desarrollar y una estructuración muy clara de los pasos que hay que hacer también seria algunas herramientas que se podrían utilizar" (IAS6).*

> *"(...) existe de la enfermera asistencial (...) y la investigación llega a ser una parte complementaria (...) nadie tiene capacidad de abordar en su día de trabajo, (...) lo que hacen las enfermeras (...) tiempo de casa, (...) he condenado a mi familia a muchas horas yo delante de un ordenador (...)" (AS12)*

> *"(...) todos trabajamos muchas horas en casa cuando tienes un proyecto de investigación es que no, no, en España están así las cosas si haces asistencia y además estas metidas en investigación trabajas en casa los fines de semana y las tardes (IC22).*

> *"la investigación lo haces de tu tiempo [...] es una parte de nuestras competencias (...) Para que forme parte real de tus competencias debe tener un tiempo asignado dentro de tu jornada laboral. [...] yo me he cogido mis días de vacaciones (..) para ir a un congreso*

(...) lo he hecho porque he querido y (...) me satisface, pero no es lo que toca. (...) la gente no debería tener que sacrificar su vida personal para poder investigar (...) porque tu estas aportando un valor muy grande a la organización y los cuidados y eso se debería apreciar (IC25.)

Finalment, cal destacar que en una professió àmpliament feminitzada, els **aspectes de gènere, especialment la conciliació amb la maternitat, provoquen la interrupció o l'endarreriment** en la progressió de la carrera investigadora. Ser infermera, dona i investigadora representa un perfil complex de mantenir en un entorn altament competitiu com el de la investigació.

"(...) salgo [de la investigación] por mi maternidad, he perdido el nivel de competitividad que tenía antes cuando no era madre (...)no estoy rodeada de un equipo de una estructura que me permita seguir el nivel que llevaba antes y entonces tengo que andar compaginando esto estas tres facetas [investigadora, docente y madre] es una cuestión de género (...) queda mucho por hacer [tanto] en el caso de las enfermeras [como en otras áreas de investigación] somos más mujeres que estamos en la universidad, esto es muy difícil [perdí] el sexenio del año pasado (...) yo quise conciliar la crianza con mi profesión y esto hizo que me faltara un artículo (...) y otro compañero que puede ser de mí misma generación categoría etc. Por el hecho de ser hombre lo pedido pedir (...) cada vez es más visible y se hacen más políticas correctoras cada vez, pero ese es otro camino.... [...](...) porque ahora yo no tengo ningún proyecto competitivo y no lo tengo poque hace X años fui madre (...) si no tienes un proyecto de investigación competitivo, te cierra muchas puertas, cierra muchas entonces a eso estoy redirigiendo mis esfuerzos" (IAS7).

"(...) por ejemplo, se ha hecho mucho en género ¿no? [políticas de discriminación positiva] Pero me parece bien al principio que se tenga en cuenta (...) que, si una mujer o un hombre tienen 2 o 3 hijos a su cargo, no se puede investigar lo mismo y eso no se tiene en cuenta. (...) las mujeres tienen más retraso en la investigación por la maternidad y yo creo que eso se debe corregir" (AS13).

" (...) es muy complicado, si una persona no tiene familia y no tiene niños es más fácil porque tu tiempo libre es todo [da] igual que trabajar por la mañana y hacer investigación por la tarde como no te espera nadie... pero en el momento en que una persona crea una familia, tenga unos niños y que ya dependa de ti como madre a veces cuando me cojo el ordenador en casa es que a ver "estad aquí que tengo que terminar unas cuantas cosas", estoy desatiendo el cuidado de mi propio hijo entonces es muy complicado investigar cuando tienes familia" (IC24).

"Jo ara mateix tenc aquesta motivació però si d'aquí 10 anys tenc fills o lo que sigui fora es molt difícil perquè tens altres prioritats, lo seu ha de ser en es teu horari laboral (...)" (IC23).

A partir dels resultats de **l'anàlisi dels gestors de la recerca**, es dedueix que pel que fa a la **investigació en infermeria** hi ha hagut un progrés positiu en la cultura de la investiga-

ció, amb avanços i millores notables que han canviat la visió i la cultura de la investigació infermera. A més, s'ha produït una millora en els **perfils dels investigadors** infermers, que actualment presenten un nivell competencial més alt. Les infermeres, com a col·lectiu professional, mostren un major apoderament i lideren projectes de recerca o participen de manera molt activa en ells.

> *"[las enfermeras] ahora están más concienciadas en investigación, pero antes en enfermería era mucho más asistencial [la enfermería] está en los inicios (...) es normal que ahora mismo las convocatorias no estén muy adoptadas a ellos y que todo eso ira avanzando" (GGB15).*

> *"(...) se está dando más visión a la competencia enfermera en investigación que hasta ahora pero tampoco hemos tenido esa cultura de investigar [...]. No sé... quizás es porque nos falta esa inquietud" (DI11).*

> *"(...) yo distinguiría dos cosas (...) como participan en proyectos de investigación y la otra seria la investigación en el ámbito de los cuidados (...) tradicionalmente no se las identificaba como investigadoras ni como líderes de investigación, (...) hay enfermeras que participan en grupos constituidos en el IdISBa que es el instrumento que tenemos para investigación, esto normaliza esta posición [de] investigación multidisciplinar (...) y en cuanto a la investigación en enfermería (...) ha tenido un recorrido más particular, (...) muy vinculada a la universidad, las facultades o escuelas de enfermería. (...) ha costado más el impulso en los hospitales, pero aquí hace años que tiene un área normalmente vinculada a la formación, docencia e investigación porque enfermería (...) tiene una comisión más específica de investigación (...) centrada en los temas de cuidados" (DI9).*

> *"(...) si tu des de la disciplina infermera planteges un projecte interessant, has demostrat amb el teu currículum que ets capaç de tirar endavant projectes, et presentes amb unes garanties i et concedeixen, però no perquè venguis de l'àmbit de la infermeria sinó perquè planteges un projecte que és interesant i l'equip investigador [té] prestigi" (GR14).*

Aquest foment de la investigació infermera es desenvolupa en el marc o bé **d'equips assistencials** de caràcter interdisciplinari que duen a terme projectes d'investigació a la pràctica clínica o es fa en el marc de **grups de recerca**, siguin assistencials, universitaris i/o híbrids.

> *"(...) la investigación raramente es unipersonal, sino que es de equipo y el sentido yo creo que cuantas más visiones profesionales participan en una investigación, yo creo que mucho mejor [...]Multidisciplinares con alianzas de redes (...) hay trabajos en este hospital que se hacen juntamente con otros hospitales" (DI9).*

> "(...) *se han llevado a cabo varias investigaciones juntamente con la universidad (...) ahora con todo el BPSO sí que ha sido (...) una puerta por la que han entrado diversas mejoras del conocimiento (...) reconocidos por todos los colectivos (...) el otro día con los*

oncólogos y anestesistas estábamos comentando la posibilidad de dejar de poner Porta-a-Caths (...) y poner otro tipo de dispositivos puestos por enfermeros (...) mejoramos el tiempo de respuesta, el tiempo de la lista de espera etc." (DI21).

En el que concerneix al coneixement i visibilitat dels **grups de recerca infermera** (o bé que es troben majoritàriament formats per infermeres), es fa menció a alguns d'ells durant les entrevistes. Molts dels participants pertanyen a aquests grups o tenen coneixement de la seva activitat investigadora. Els grups més consolidats estan relacionats amb l'**IdISBa** o amb el **Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB.** Es poden observar diferències entre els grups en relació amb les temes que investiguen, la seva categoria (grups consolidats, emergents, etc..) i la seva capacitat de captació de fons. En general, la percepció dels participants es que a la Comunitat Autònoma existeix un context adequat, amb oportunitats de millora, per dur a terme investigació infermera.

"[...] el grupo de investigación critica en salud (...) se disolvió por cuestiones estratégicas (...) lo hemos reactivado ahora porque es un grupo más pequeño en el que nos unen los mismos intereses en cuanto objetos de investigación, metodología, miradas teóricas (...) queremos darle mayor visibilidad [...]no estamos en el mismo punto (...) somos una ciencia que históricamente (...) con menos trayectoria en investigación (...) [convocatorias IdISBa) no había proyectos con un abordaje social de la salud, relacionados con cronicidad, con impactos de calidad de vida sobre cuidadores de personas crónicas (...) no son fenómenos que estén ocupando la agenda política en el IdISBa (...)" (IAS7).

"los equipos de trabajo, (...) son un 30% del peso específico de la evaluación de la beca, (...) en ciencias con un desarrollo más corto, como enfermería, es más difícil que haya equipos consolidades de trabajo (...) [con] potencia investigadora, mucho desarrollo en investigación de alto impacto, (...) [con] patentes, y eso es un valor añadido (...) la visión del ministerio de las convocatorias de investigación pues promocionan más la investigación de laboratorio que la investigación aplicada y entonces..." (IAS8).

"(...) *formessin grups d'infermeria dins l'institut (...)ara n'hi ha un de nou aquí a Son Espasses (...) si ara aquest grup volgués entrar exigiríem (...) que fos doctora almenys tres membres (...) amb unes línies concretes de recerca (...) després aquest grup està en fase d' integració per ajuntar-se amb el resto de grup des IdISBa (...) dos anys [i] ja se pot considerar (...) un grup consolidat o associat depèn des punts que tinguin o de de lo que han aconseguit, publicacions, projectes competitius son doblers que entren dins l'institut per poder fer coses i això, (...) si vas per lliure (...) no se si es molt molt efectiu..." (GGB17).*

"(...) ses externes de sa UIB ho cerques tu (...) t'ho diu qualcú [...] tot lo que conec es pels meus propis tutors de doctorat i es grup d'investigació que esteim ens informa [...] (...) investigar tot sol es impossible (...) no pots crear un projecte gran" (IAJ1).

"Me apoyo en [mis] directores, somos un equipo al final vamos todos a una. Es muy difícil darte cuentas de todas las convocatorias. Al final todo va rodando por el equipo [...] estoy trabajando en Prediphone con atención primaria. [y] el Glycex (...) la colaboración es multicéntrica (...) participa IdISBa, [...] Atención Primaria y nosotros, la UIB. [...] trabajamos por proyectos lo que hacemos es una beca FIS, una de MINECO, etc. para desarrollar la investigación. [...]" (IAJ2).

" [...] estoy en dos grupos, uno del IdISBa y luego estoy en el grupo de Cures de la UIB en la que no participo en ningún proyecto" (IAJ3).

"(...) en los últimos 12 años ha sido totalmente exponencial, de pasar de tener enfermeras investigadoras de forma muy puntual a tener grupos de investigación en enfermería muy potentes (...)" (GGB17).

Aquest context és facilitador, tot i que no òptim, donat que **diverses institucions** intervenen en el suport de la recerca infermera. Entre elles, els participants destaquen l'Institut Carles III, la UIB, l'IdISBa, l'IB-Salut (algunes gerències d'hospitals i la gerència d'AP) i el COIBA. També s'explica que es produeixen sinèrgies entre algunes d'aquestes institucions, especialment entre la UIB i l'IdISBa i entre la UIB i l'IB-Salut. Malgrat això, s'evidencia una certa controvèrsia en relació amb la col·laboració a nivell institucional. Algunes de les persones entrevistades manifesten que aquesta col·laboració no té una fonamentació institucional, sinó que es basa en relacions informals o personals.

"la colaboración institucional como tal, en investigación (...) cada uno de los investigadores, de las enfermeras (...) colaboramos con las gerencias y los contextos donde llevamos a cabo a los proyectos (...) las personitas establecen relaciones pero no creo que haya relación institucional IdISBa [Son Espases, etc.] y Departamento de enfermería. [...]" (IAJ2).

"jo faig molts de projectes amb el Servei de Salut però [ho] tenc com a [nom personal] no com a Departament d'infermera, (...)" (IAS5).

"ses externes de sa UIB ho cerques tu (...) t'ho diu qualcú [...] tot lo que conec es pels meus propis tutors de doctorat i es grup de investigació" (IAJ1).

Tot i això, altres persones entrevistades suggereixen una visió més significativa i extensa de les relacions institucionals.

"(...) muy buenas relaciones institucionales. Entonces en todos los hospitales (...) mantenemos algún tipo de comunicación a través de enfermeros que se están doctorando, a través de alumnos que hacen prácticas [además] hay unidades de investigación y formación y (...) mantenemos (...) una relación bastante fluida en ese sentido (...)" (IAS7).

"Bueno hay muchísima, (...) tenemos una relación muy estrecha con el IdISBa que es el centro de investigación (...) Yo por la parte que trabajo pues siempre establezco una re-

lación con Ib-salut para que los proyectos de investigación tengan un camino de transferencia de conocimientos (...), con los doctorandos (...) lo que hacemos es que no solamente desarrollen el ensayo clínico (...) o sino que luego tenga una continuidad en la práctica asistencial (...). Dependiendo del ámbito que trabaje pues va a tener más relación con servicio social y la residencia o el Consell de Mallorca o con el servicio de salud y con los centros sanitarios y luego hospitales (...) establecemos relación con casi todas las instituciones que tenemos" (IAS8).

En relació a les sinèrgies establertes entre els grups d'investigació i el marc institucional, es destaca la connexió existent amb la Universitat de les Illes Balears (UIB). Els entrevistats manifesten que la UIB, com a institució, ha demostrat una implicació sòlida en el suport i desenvolupament dels grups d'investigació. Aquesta col·laboració ha estat crucial per garantir l'èxit de diversos projectes i propiciar un ecosistema investigador favorable i enriquidor. No obstant això, també es destaca la necessita' d'establir mecanismes més efectius que fomentin la interacció i col·laboració entre diferents entitats investigadores i la Universitat.

"depende un poco de cada grupo de investigación y sus líneas de investigación (...) creo que hay buenas relaciones y cuando alguien [de la universidad] quiere lanzar una investigación en el ámbito sanitario, no ponen problemas (...) las enfermeras están (...) por la labor" (IAS6).

"lo más limpio es trabajar en red (...) todos aportaremos diferentes enfoques y (...) seremos más competentes [...] una publicación te cuesta 1500 euros, (...) trabajas en red para (...), 2000 euros entre 4 personas, podemos sacar de la bolsa 500 euros cada uno y pagar el artículo" (IAJ2).

Així doncs, es considera que la interacció i col·laboració de totes les entitats pot contribuir a superar els reptes associats a la recerca infermera i pot fomentar la qualitat, visibilitat i impacte dels estudis realitzats. El paper del COIBA és considerat com a clau, especialment pel seu compromís amb el finançament de la recerca infermera. Molts participants consideren que aquesta col·laboració pot ajudar a establir una xarxa més amplia, facilitant l'intercanvi d'idees, recursos i coneixements.

"(...) están las ayudas del COIBA (...) para proyectos de investigación [local] el IdISBa (...) gran vinculo [para] proyectos [más competitivos], tiene un carácter muy potente (...) GAP (...) está bien tener lideres [en cada sitio] (...) puedes hacer redes de trabajo y (...) participar en proyectos (...) de forma común" (IAJ2).

[COIBA] va treure sa beca (...) aqueixa beca que ha donat una passa (...) perquè sa gent tengui més ganes d'investigar (...)" (IAJ1).

4.5.3. Com s'organitza la investigació?

En aquest apartat es descriu la percepció dels participants sobre la **logística o el procés per poder dur endavant projectes de recerca**, destacant com s'obté informació de les convocatòries, les fonts de finançament, les necessitats de suport d'altres recursos humans i les polítiques institucionals que promouen o dificulten la investigació.

Pel que fa a la **difusió** de les convocatòries' d'investigació, els entrevistats han manifestat que, en general, el flux' d'informació és adequat i arriba de forma oportuna als potencials interessats. No obstant això, un dels desafiaments que destaquen és la manca de temps disponible per a revisar i processar totes les convocatòries que es publiquen. En moltes ocasions, gestionar la quantitat d'informació esdevé difícil, donat l'excessiu volum i la inespecificitat de la mateixa, que no sempre respon als interessos específics dels grups o dels investigadors. Aquesta situació pot provocar que algunes oportunitats passin inadvertides, limitant així les possibilitats de participació en projectes de recerca o d'obtenir finançament. Es recomana, doncs, establir mecanismes que facilitin la gestió i selecció d'aquestes convocatòries pels investigadors, optimitzant així els seus esforços i garantint una major eficàcia en la seva resposta a les diferents oportunitats.

> *"(...) si no els coneixen es perquè no s'ha posat en aquest tema i si un té interès en investigar (...) o no estàs pendent de ses ajudes que van sortint (...) si que se publiciten però si tu no estàs [pendent] (...) de totes maneres si que se podria fer mes difusió [...] A l'hospital no) qualque vegada hi ha hagut ajudes per congressos (...) tu abones es congrés i presentes que has anat i això i te pot cobrir un tant per cent petit de sa inscripció" (IC20).*

> *"(...) no creo que haya falta de información porque con los som UIB y los boletines que nos envían por mail (...) hay información, pero (...) hay tantas becas de investigación y tantos proyectos (...) que no damos abasto de poder estar al tanto de todo [en] (...) vas un poco a si sobre la marcha y luego cuando si ya te planteas una investigación pues entonces sí que te sientas y empiezas a buscar y bueno pues al final sí que puedes llamar al OSR (...)" (IA6).*

L'era actual de la informació ha facilitat l'accés a dades i recursos com mai abans. No obstant això, aquesta abundància d'informació pot ser tan beneficiosa com problemàtica. Segons els entrevistats, malgrat que les estructures d'ajuda i suport per a la recerca a la UIB, com el Departament d'Infermeria i Fisioteràpia, l'Oficina de Suport a la Recerca (OSR) i el Som UIB, estan establertes i funcionant, el volum d'informació que generen i difonen pot resultar aclaparador. Aquest fenomen, conegut com a infoxicació o sobrecàrrega informativa, es refereix a la dificultat de comprendre un assumpte quan es té massa informació sobre aquest. Aquesta infoxicació pot tenir diverses conseqüències

negatives per als investigadors, com perdre oportunitats de finançament per no poder processar totes les convocatòries a temps, així com la possible sensació d'estar aclaparat o estressat pel volum d'informació a gestionar.

Per abordar aquesta situació, pot ser útil que les entitats esmentades desenvolupin estratègies de comunicació més efectives, segmentant i personalitzant la informació segons les necessitats i interessos dels investigadors. A més, la creació d'espais de formació o tallers per aprendre a gestionar la sobrecàrrega d'informació pot ser una eina valuosa. També, l'ús d'eines digitals que ajudin a filtrar i organitzar la informació pot ser d'ajuda.

> *"desde la UIB, la OSR son los que, de eso, de alguna manera veo más (...) llega la información, pero (...) desborda la información que me llega. [...] sí, si tengo una duda la OSR me ayuda y me solucionan bastantes dudas" (IAJ3).*

> *"(...) 100% falta información. (...) está la OSR (...) pero (...) la utilización de bolsas para la asistencia de congresos es como una nube misteriosa [...] falta difusión (...) te llegan muchos emails SomUIB o OSR y los acabas eliminando. [...] a lo mejor necesitas algo ya y si lo pides por la UIB (...) tarda medio año y te tardan mucho en pagar. [...] Para mí la ayuda de la UIB y el departamento es entre cero y nulo" (IAJ2).*

La dificultat d'accés a **convocatòries competitives** és un altre tema crucial destacat pels participants, especialment pels investigadors sèniors de la UIB, que tenen un coneixement més profund sobre les diverses convocatòries del Ministeri de Ciència o de l'Institut Carles III. En contrast, aquest coneixement és més limitat entre els investigadors juniors i els professionals del sistema sanitari.

> *"(...) seria la OSR (...) fa fluir sa informació (...) com investigadora dins l'àrea de salut de infermera reps totes aquelles convocatòries que s'obrin i (...) tenc sa responsabilitat de dir si allò que estic investigant cap [en] aquesta convocatòria (...) soc coneixedora de totes? [les convocatòries?] probablement no (...) tampoc crec que la universitat fessin convocatòries a doc per a les infermeres (...) ara convocatòries de recerca a on els nostres projectes tinguin cabuda si que hi ha [...]" (IAS5).*

> *"(...) no creo que haya falta de información porque con los somUib y los boletines que nos envían por mail (...) hay información, pero (...) hay tantas becas de investigación y tantos proyectos (...) que no damos abasto de poder estar al tanto de todo [en] (...) vas un poco a si sobre la marcha y luego cuando si ya te planteas una investigación pues entonces sí que te sientas y empiezas a buscar y bueno pues al final sí que puedes llamar a la OSR" (IAS6).*

> *"(...) se me pueden escapar muchísimas subvenciones, pero debo decir que tengo la suerte de hacer muchos proyectos de investigación (...) en el caso de la UIB lo que pasa es que (...) no tiene fondos de investigación en concreto y lo que hace canalizar (...) toda la información a través de la red fondos de investigación que salen del ministerio de salud*

o del ministerio de ciencias o los FIS y a partir de ahí usamos -según los proyectos- las prioridades, las estrategias [...]" (IAS7).

"(...) en general en enfermería hay todavía poca cultura de la investigación, por tanto, hay cierto desconocimiento cuando te enfrentas a solicitar estas convocatorias (...) necesitas más soporte y más asesoramiento, es verdad que existe cierto vínculo con la universidad y están acostumbrados pues a manejar todos estos trámites resulta más sencillo pero sí que creo que en general si preguntáramos (...) el 70% el 85% de los enfermeros de este hospital te dirían que sí que desconocen incluso como poder acceder a un tipo de convocatoria de este tipo (...)" (DI21).

En aquest sentit, l'accés al finançament en convocatòries competitives esdevé complex, atès que implica una burocràcia considerable relacionada amb la sol·licitud de projectes. Això inclou requisits molt exigents per als investigadors principals i pels membres de l'equip investigador (que sovint resulten massa estrictes per a infermeres assistencials) i la complexitat del procés de tramitació, que sovint ha de completar-se en períodes de temps curts.

"(...) son demasiado requisitos para la poca producción que hay en estos momentos. (...) en estos momentos que no hay tanto cultura ni hay tanto promoción pienso que las trabas a veces te quitan las ganas" (DI11).

"[el acceso a convocatorias es más difícil] evidentemente si, convocatorias competitivas y en las no competitivas por diferentes razones porque todavía no hay una masa crítica suficiente de personal enfermera investigadora y por lo tanto cuesta más montar equipos (...)" (GESTOR18).

" (...) conozco los del COIBA (...) del instituto Carlos III pero bueno al final en estos son muy difíciles de acceder para personas noveles en investigación o perteneces a un grupo potente (...) conozco grupos de investigación atención primaria que te facilitan un poco el proceso y si eres novel pues te ayudan (...)" (C28).

En relació als instituts d'investigació, aquests s'identifiquen com un espai més apropiat per al finançament. No obstant això, les poques convocatòries específiques per a infermeres a l'IdISBa (les convocatòries són conjuntes per a qualsevol investigador consolidat), no faciliten l'accés de les infermeres.

"(...) falten recursos humans i econòmics (...) hi ha d'haver unes ajudes (...) no importa que siguin quantioses (...) però que al manco t'ajudin [...] hi ha una beca a l'IdISBa (...) perquè les persones que estan fent feina assistencial puguin fer investigació [...] sé que existeixen [al] col·legi d'infermeria (...) tenim una ajuda (...) va molt bé perquè me pareix que son sis mil euros (...) no es una quantitat bestial però menos és res (...) fer un estudi amb zero euros i fer-ne amb sis mil no té color, no té color" (IC22).

"(...) dona aquesta sensació que les infermeres sempre hem de justificar molt més perquè hem de fer un investigació [...] crec que hi ha moltes facilitats per l'altre col·lectiu per anar a congressos, perquè les farmacèutiques, (...) ho abonaven (...) ara està més controlat però (...) és més fàcil que donin una ajuda a un metge que no a un infermer (...)" (IC20).

"(...) conozco los del COIBA (...) del instituto Carlos III pero bueno al final en estos son muy difíciles de acceder para personas noveles en investigación o perteneces a un grupo potente (...) conozco grupos de investigación atención primaria que te facilitan un poco el proceso y si eres novel pues te ayudan (...)" (IC28).

"(...) que sí que se están dando pasos rapados para intentar incentivar la investigación (...) obviamente siempre se podría hacer mejor (...) si se ha creado una comisión de investigación en enfermería (...) ya hay bastante participación de enfermeros del del instituto dentro de diferentes grupos de investigación y después hay un par de grupos de investigación liderados por enfermeras como el de CURES" (GGB18).

"(...) tenim projectes competitius que infermeria pot optar per exemple es projecte PRIMUS (...) però el varen separar (...) antes eren projectes comuns (...) elles no tenen opció perquè es seu currículum no se pot comparar (...)" (GGB17).

"(...) desde el IdISBa (...) hay un plan de investigación en enfermería (...) todos los proyectos liderados por enfermeras tienen un plus de puntuación por el hecho de estar dirigidos por enfermeros. (...) los grupos emergentes también (...) después hay un par de grupos de investigación liderados por enfermeras como el de CURES, es un buen ejemplo (...)" (GBB18).

"(...) el IdISBa (...) es un agente gestor de la investigación (...) se están dando pasos rapados para intentar incentivar la investigación (...) de este sector (...) se ha creado una comisión de investigación en enfermería (...) hay bastante participación de enfermeros (...) y después hay un par de grupos de investigación liderados por enfermeras como el de CURES, es un buen ejemplo (...)" (GGB18).

En relació a les convocatòries de l'IdISBa, alguns participants mostren una crítica contundent respecte a l'avaluació dels projectes, destacant que els fenòmens prioritzats sovint es centren en abordatges biomèdics i manquen de sensibilitat cap a les cures i la perspectiva social de la salut. A més, critiquen que les convocatòries es publiquen amb molt poc temps de marge.

"(...) noltros feim una investigació des d'una metodologia [qualitativa] que (...) no nos la compra todo el mundo, perquè no l'entén tothom (...) esteim a un món (...) que té uns esquemes molts rígids de producció científica (...) a mantenir relacions de causa-efecte, (...) es necessari que ses institucions (...) obrin una mica més la ment (...) aquesta es sa dificultat principal perquè (...) la quali son projectes que no son molt cars per finançar, [el] que necessita son més portes de entrada i persones que revisin es projectes [des de] diferents abordatges metodològics (...)" (IAS5).

"[...] no estamos en el mismo punto (...) somos una ciencia que históricamente (...) con menos trayectoria en investigación (...) [convocatorias IdISBa) no había proyectos con un abordaje social de la salud, relacionados con cronicidad, con impactos de calidad de vida sobre cuidadores de personas crónicas (...) no son fenómenos que estén ocupando la agenda política en el IdISBa (...) sobre esto estaba todo en biomedicina (...) entonces es más difícil. [...] sí es más difícil, tenemos que andar buscando las formas de cómo enganchar nuestros fenómenos de investigación con las prioridades de esa convocatoria" (IAS7).

"(...) Con bastante opacidad en cuanto al proceso de financiación... ósea era una mirada muy biomédica (...)" (IAJ4).

Així, **el COIBA emergeix com l'entitat més rellevant, accessible i propera** per a una diversitat de perfils entre els participants, en termes de finançament de la recerca infermera, mitjançant la seva convocatòria específica o altres activitats associades com la publicació d'articles, assistència a congressos, etc.

"tenim projectes competitius que infermeria pot optar per exemple es projecte PRIMUS (...) però el varen separar (...) antes eren projectes comuns (...) elles no tenen opció perquè es seu currículum no se pot comparar (...)" (GGB17).

"También el tema de las evaluaciones de los proyectos de investigación que sacan el COIBA (...) a mí me impactó los esfuerzos que está haciendo el COIBA en temas de investigación" (GGB10).

"[COIBA] va treure sa beca (...) aqueixa beca que ha donat una passa (...) perquè sa gent tengui més ganes d'investigar (...)" (IAJ1).

"(...) están las ayudas del COIBA (...) para proyectos de investigación [local] el IdISBa (...) gran vinculo [para] proyectos [más competitivos], tiene un carácter muy potente (...) (IAJ2).

"(...) no tuve financiación, (...) en el hospital donde trabajaba [financió] mi proyecto al verle utilidad. [...] el COIBA, más de 20 años pagando (...) y ahora que lo he necesitado ha estado allí. (...) Si no, no hubiera tenido dinero para publicar (...)" (IAJ3).

"[...] el COIBA más a nivel local (...) están financiando proyectos cada año, (...) nos dieron X mil euros que te permite la transcripción de entrevista, traducciones y publicaciones de artículos (...) no vas a hacer un macroproyecto de 10 años, pero [para] ir teniendo currículum como investigador (...)" (IAJ4).

"(...) el COIBA (...) es un recurso singular (...) con conciencia [de] favorecer a las enfermeras en investigación (...) El instituto de investigación tiene una convocatoria específica, (...) no específicas de enfermería, (...) las enfermeras empezamos a acudir, luego hay redes a nivel nacional y europeo donde poco a poco vamos pudiendo acceder [...] el IdISBa o las

instituciones que se asocien al IdISBa pueden acceder exclusivamente las enfermeras de grupos que estén asociados al IdISBa (...)" (AS26).

"(...) es COIBA dona ajudes per recerca, (...) IdISBa com a institut (...) fa una sèrie de convocatòries en les quals l'infermer encara que tingui dificultats també pot accedir i (...) l'ISCIII que te una sèrie de convocatòries per demanar finançament (...)" (AS27).

"(...) COIBA hizo una gran labor para fomentar el apoyo (...) para iniciar a muchos grupos de enfermeras (...) hay diferentes ayudas y beca: una de proyecto que son 40.000€ (...), para publicar en acceso abierto que son 12.000€, para cursar el doctorado, hay dos ayudas para cubrir el máster de investigación (...), hemos pasado de una única ayuda de 4.000€ - 6.000€ en total a ya he perdido la cuenta (...)" (AS12).

Una vegada seleccionada la convocatòria de finançament a la que una infermera investigadora o un grup vol presentar un projecte, s'inicia un camí de molta feina **sense recursos humans ni administratius** i en molts de casos, sense coneixements de com enfrontar-se a la burocràcia de la petició de les ajudes. Aquest fet, possiblement és inherent a la pròpia investigació, però les infermeres el pateixen majorment degut a la seva escassa experiència en aquest sentit i a que, en moltes ocasions, els grups de recerca no comptem amb una estructura sòlida administrativa per encarregar-se d'aquestes temes i són elles de forma individual o en petit grup que han d'encarregar-se de tot, mentre que no poden abandonar les seves tasques assistencials o docents.

"(...) para presentar una convocatoria es sufrir durante un par de meses. (...) la preparación (...) suele ser muy tediosa en cuanto a problemas de permisos, entras en un engranaje de solicitudes: comités éticos... (...) hay bastante información, pero hay (...) falta de recursos en el soporte [administrativo] para que puedas desarrollar todas las partes de la solicitud. No a nivel solo administrativo (...) toda la parte anterior del desarrollo del proyecto, de permisos, de autorizaciones... eso puedes estar meses fácilmente" (IAS8).

"tot es burocràcia (...) has de llegir tot molt bé no te pots deixar cap... hi ha moltes coses que has de tenir en compte que (...) te resta temps de lo que realment es important, el projecte" (IAJ1)

"(...) los requisitos para presentarte a veces tienen un lenguaje tan ambiguo que hay cosas que son tan administrativas que a nosotros se nos escapa (...) presentar los papeles para el comité de ética que es sencillo (...) pero (...)te quita tiempo (...) es parte de la investigación no? Pero podría haber un soporte administrativo (...) algo combinado no sé..." (IAS6).

"La universidad no tiene, pero eso no tiene ninguna universidad, es una cosa a nivel empresarial (es difícil de entender como PDI), que yo para investigar tenga que buscar mis propios recursos" (GGB13).

Una solució plantejada és reforçar el suport en la gestió administrativa i en el coneixement dels recursos existents. Un bon gestor de la recerca és essencial per ajudar als grups de recerca a optimitzar els seus esforços i a concentrar-se en el seu treball científic, sense haver de preocupar-se pels detalls burocràtics que poden consumir una gran quantitat de temps i energia.

> *"Però per dur a terme investigació en salut a mi me pareix que nos falta suport des propi servei de salut, es a dir, les pròpies institucions que contracten als investigadors/es no perquè no està reconegut aquest temps de dedicació es extralaboral" (IAS5).*

> *"(...) dar soporte activo a los grupos de investigación (...) la OSR que sería el servicio digamos de soporte a la investigación (...) lo hace muy bien para que no nos perdamos información sobre las ayudas (...) sino ayudar también a los investigadores o a los grupos de investigación" (IAS7).*

> *(...) yo en recursos siempre diría que cuantos más mejor (...) también que la distribución de recursos tiene que estar bien establecida (...) el propio investigador tiene que saber bien en que lo va a usar. (...) hay recursos, pero hay mucha diferencia dependiendo de la diciplina... (...) la parte de bioquímica y demás, lo tienen mucho más claro a la hora de trabajar en el laboratorio y de pedir FPUs, FPIs (...) nos falta a los propios investigadores [enfermeros] un poco más de conocimiento sobre ese tipo de recursos que no utilizamos. (...) como no sea una investigación muy experimental (...) cada vez más nos incorporamos a ese tipo (...) pero yo creo que nos falta más (...) que nosotros como investigadores seamos capaces de gestionar esos recursos de forma mucho más eficaz" (IAS8).*

Per finalitzar aquest apartat, cal destacar que els participants consideren que hi ha institucions que disposen d'estructures personals o organitzatives destinades a fomentar la recerca. Entre aquestes, destaca la presència de referents d'investigació, comissions específiques com la d'Atenció Primària, la incorporació de líders en el camp de la recerca (ja siguin càrrecs intermedis o directius), i l'aprovació de determinades ajudes, com les FPU per infermeria de la Conselleria d'Universitat.

> *"(...) a la Gerència d'Atenció Primària ... tenim una unitat d'investigació (...) una comissió d'investigació (...) en aquest grup hi ha infermers (...) hi ha un apropament (...)" (AS27).*

> *"(...) siempre ha habido alguien en una unidad referente y eso ayuda como un (...) facilitador de la investigación y te permite conocer el entorno (...)" (AS12).*

> *"(...) conozco grupos de investigación de atención primaria que te facilitan un poco el proceso y si eres novel pues te ayudan (...) pedimos una beca FIS a través de atención primaria y muy bien (...) En cuatro años ya se podría decir: oye si tenéis alguna investigación pendiente, hay un referente de investigación o hay una comisión de investigación que pueda echaros una mano para hacer un estudio, pues como no lo conozco, la información no me ha llegado, por lo cual si la información si lo hay no ha sido muy bien trasladada ¿no?" (IC28).*

"(...) en el hospital sí que es muchísimo más difícil acceder (...) la suerte (...) en primaria es tener el gabinete (...) consolidado de hace muchos años (...) en este sentido he sido muy afortunada siempre he tenido el soporte del gabinete [...] hay 46 centros [Atención Primaria] y (...) Hay proyectos y hay centros históricamente muy comprometidos con la investigación sobre todo porque tienen personas muy comprometidas (...)" (IC22).

"(...) son necesarias cuando tienes una situación tan clara como la de ciencias de la salud (...) faltan profesionales acreditados y tenemos que ayudar a la universidad (...) a que haya más personal acreditado que puedan (...) carrera académica [...]" (GB10).

"Creo que es ideal y que está bien (...) Lo que hay que poner son las herramientas y crear las oportunidades, por lo tanto, me parece bien que haya una discriminación positiva (...) tienes que tomar medidas para que tengan oportunidades porque si compiten con gente que tienen un nivel muy elevado de actividad en investigación no van a poder (...) Las políticas del ISCIII, que es lo que lleva la acción estratégica en salud, tienen cada vez más en línea que hay que promover la investigación en enfermería y la investigación en cuidados" (GGB15).

"Bueno los incentivos son los que empezamos a poner este año pasado, las FPU, y creo que más de la parte económica (...)" (GGB10).

Malauradament, altres participants, en determinats centres sanitaris, consideren que no es realitzen esforços ni suficients ni efectius, moltes de vegades perquè no s'ajusten els recursos a les necessitats de les infermeres o a la investigació en cures.

"(...) se presentan muchas más cosas a congresos (...) en los hospitales, si creo que todos tienen un referente de investigación enfermera lo que pasa es que hay sitios que funciona mejor y en otros no (...)" (IC25).

" (...) enfermería compite en todos los niveles con medicina y salimos perdiendo (...) cuando te meten en el mismo paquete es que es muy difícil competir con ellos y no es que no sea investigación de calidad y necesaria (...)" (IC25).

A continuació, es detallen els problemes, les **barreres i les dificultats més rellevants** per dur a terme la recerca infermera. També s'hi fa referència als **elements facilitadors** que actualment sustenten la recerca.

En relació als problemes o barreres, hi ha diferències importants segons si les infermeres investigadores, especialment les més novells, treballen a la universitat o combinen aquesta tasca amb la funció assistencial. Per tant, en aquesta ocasió es presenten els problemes per separat.

Les infermeres investigadores universitàries s'enfronten amb molt de sacrifici a unes **condicions laborals precàries, en relació al sou (molt inferior al del sistema sani-**

tari) i al compromís de moltes responsabilitats que s'han de realitzar fora de l'horari laboral.

> *"Una limitación muy importante (...) son las condiciones laborales (...) no son nada competitivas (...) a nivel asistencial pues te vas a quedar en un techo de sueldo (...) y en la universidad tienes la posibilidad de ir subiendo, pero de entrada [son sueldos] nada competitivos (...) si la investigación de por sí no es muy atrayente [más] condiciones no equitativas pues generan el rechazo y poca gente quiere venir. [...] la investigación enfermera se tiene que conseguir [mediante] contratos predoctorales en mejores condiciones" (PDIJ4).*

> *"hacer investigación es muy complejo. Empiezas con una beca 1, 2, 3 años (...) va a estar mucho menos pagado que una enfermera de hospital. Teniendo en cuenta responsabilidades, (...) cuando entras en campo [trabajo de campo] (...) tu jornada laboral [es por] la mañana y luego ir [por las] tardes durante 2 años [centros de salud para recogida de datos]. (...) trabajas en diferentes proyectos (...) y no es sólo enfocados en mi tesis [...] jornada laboral haces la que tú quieres (...) puedes venir 2h (...) pero también 18h depende de cada persona. (...) cuando salen proyectos (...) es importante tener una planificación (...) te puedes permitir vacaciones y no trabajar todos los fines de semana" (IAJ2).*

> *"(...) no tenim una massa crítica formada en investigació en aquest àmbit, en part per lo que deia abans de la tracció tant forta que fa el mercat laboral i que a més les condicions retributives de la carrera investigadora comparada en les condicions que et dona el mercat (...)" (GGB14).*

Pel que fa a la **carrera investigadora** infermera, s'apunten una sèrie de **barreres i obstacles relacionats amb** la **dificultat per aconseguir l'acreditació** necessària per poder desenvolupar la carrera acadèmica. Aquesta acreditació és un requisit obligatori al nostre país per dedicar-se a la docència i a la recerca en el camp de la infermeria.

> *"la enfermería [y otros] ámbitos de las ciencias en la salud (...) tenemos una falta importante de personal acreditado [...]la enfermería (...) tiene salida profesional muy rápida (...) lo primero es hacer asistencial y para poder acreditarte tienes que dedicar muchos años (...) hacer la tesis doctoral, (...) publicar (...) También hay un burnout (...) cuando llevas muchos años de asistencial y (...) es cuando igual te puedes plantear no? (...) la parte académica a veces llega tarde..." (GGB10).*

En canvi, les infermeres assistencials presenten altres **barreres i limitacions**, destacant la manca de flexibilitat laboral, la qual no permet disposar d'espais de temps per dedicar-se a la recerca, així com la falta d'incentius professionals i econòmics.

> *"(...) me gustaría tener un incentivo económico (...) cada enfermera que participe en proyectos (...) un reconocimiento de 50-60€ (...) al que lo hace a coste 0 invirtiendo horas*

de casa pues un reconocimiento, (...) de tu carga asistencial (...) tienes 7 días más de "vacaciones", [...] aunque sean pocas las horas (...) al final (...) mi institución me reconoce ese esfuerzo (...) hay muchas estrategias de este nivel que son muy locales (...)" (AS12).

"(...) A la privada no hi ha cap tipus d'incentiu a nivell laboral ni professional per dedicar a sa investigació [...] sa privada es un negoci (...) en infermeria pues ets un número més i lo únic que te demanen es que es pacient no se mori [...] a sa pública (...) hi ha una intenció (...) per incentivar sa investigació i de fet (...) depèn molt de sa persona individual, crec que encara falta molt perquè a nivell institucional hi hagi aquest àmbit de fer feina en base a sa evidència i per tant jo crec que des de el món assistencial estem molt molt lluny [...]" (IC23).

"No, no mira yo cuando hacia la tesis que me costó la vida (...) era de un proyecto de atención primaria muy grande que me interesaba hacerlo. (...), tenía amigos y me decían bueno ¿y cuando la acabes que te darán en el trabajo? ¿Vas a ascender? Y yo les decía no (...) quiero decir que de incentivos en si no tenía ninguno ya te digo (...) que además en el momento en que lo leí porque claro además estamos super sujetos a los cambios políticos y esto es algo que tanto en gestión, como en investigación, como en docencia se deberían trascender los cambios políticos" (IC25).

En gran part, això es degut a les **dificultats d'alliberament assistencial** i la priorització de les cures als pacients, així com a altres tasques assistencials. És necessari reconèixer la importància de combinar l'assistència amb la recerca per poder tenir com a resultat una pràctica basada en l'evidència, la qual beneficiï tant als professionals com als pacients.

"(...) si estás haciendo tesis o tienes un proyecto competitivo sí que se puede pedir intensificación (...) hay un presupuesto para pues substituirte un día (...). Ahora el problema está también en los médicos [si les] intensifican un día por semana luego no tienen substitutos con lo cual se encuentran con el trabajo acumulado (...) muchas veces prefieren no intensificarse (...) esto pasa en enfermería, también, (...) necesitas que te substituyan [...] las enfermeras para que tú puedes liberar a un profesional o (...) vamos a bloquear estos días pues debe tener una plaza fija o al menos una interinidad es decir estar quieto [...]" (IC25)

"(...) si em proposessin fer investigació (...) unes hores alliberades en un projecte en concret i (...) es tant per cent que jo deixés de fer assistencial ho cobrissin, clar que si que estaria interessada [en fer investigació]" (IC20).

"(...) la gente que trabaja en enfermería es complicado (...) por los turnos y por la carga de trabajo que tienen no es fácil (...) cuesta (...) librar a los médicos para que investiguen durante su jornada (...) aún más una enfermera. (...) debería ser una poco por igual, pero (...) para liberarla (...) esa persona [debería tener] un proyecto de investigación, que trabaje en un grupo o que lideren la investigación de algo, ¿no?" (GGB15).

"*Los médicos lo tienen muy fácil, pero los enfermeros trabajan con turnos que es uno de los handicaps del sistema (...)" (AS13).*

A més, es dona un **baix reconeixement de la recerca en els processos de selecció i promoció professional**.

"(...) considero que en los baremos tanto de bolsa como de oposiciones como se carrera profesional como cuando pides un traslado y tal todo esto se tiene muy poco en cuenta (...) saber discriminar quien está haciendo las cosas mejor que otros y eso no es malo eso es bueno porque si rasamos a la baja a todos iguales pues vas a perder los talentos porque se van a cansar y no van a seguir haciendo cosas bonitas para el avance de las enfermeras" (CLÍNIC25).

"No hay nada de reconocimiento en tu ámbito asistencial para hacer una investigación (...) soy doctorada (...) he tenido alguna investigación pero no he podido incluirlo con lo cual sigo cobrando igual. [...] se puntúa de forma irrisoria [...] la bolsa de trabajo puntúa lo mismo un póster realizado en un congreso virtual que normalmente la metodología (...) es bastante escasa que [...] un artículo en una revista (...) no me han puntuado 3 artículos en revistas de impacto porque estaban escritos en inglés y [...] tenía que hacer una declaración jurada de toda la traducción que ascendía a casi 500 EUR solamente una para una puntuación muy baja [...] Lo que fomenta es la realización de investigación de mala calidad (...) sin herir sensibilidad (...) lo que se fomenta es el pago de créditos o el pago de algo que se parezca a una investigación (...)" (IC28).

"[Investigación] No la fomenta. No. Porque priorizamos siempre la antigüedad y no, no la fomenta [la investigación enfermera]" (IC22).

Per una altre part, fan palès la impossibilitat de realitzar intensificació laboral per la falta de infermeres.

"(...) *las convocatorias (...) para intensificación para personal de enfermería no se cubren. (...) vas a liberar a esa persona (...) el 50% de su jornada laboral, (...) para que [investigue] (...) y vas a contratar a otra persona (...) el problema es que no encuentras esa persona que la cubra. (...) normalmente cada año se suele quedar vacío (...) este [año] han se ha decidido (...) usar [el dinero] para financiar el proyecto de investigación de una persona que no haya sido IP (...) se trata de incentivar por otra vía" (GGB15).*

"intensificació per infermeria, però [com que] fan falta moltes infermeres no hi ha manera de trobar infermers que pugui [les] pugui substituir i faci recerca (...) vàrem decidir amb sa comissió d'infermeria que si no se cobria aqueixa plaça aquets doblers anirien a tenir un projecte [d'investigació]" (GGB17).

Com a **element facilitador** comú als dos perfils d'infermeres investigadores (assistencials i docents) és el fet de sentir-se arropades i acompanyades per altres persones, ja

sigui el grup de recerca, els grups interdisciplinars, les persones referents d'investigació o persones que fan mentoria, així com les unitats de suport a la investigació. Aquest fet posa de manifest que la investigació infermera passa per una feina col·laborativa i, en cap cas, es pot dur d'una forma exitosa i sostenible de forma individual.

> *"individualmente es muy difícil (...) las jornadas [del] otro día crean un punto de encuentro, tanto de saber lo que se está haciendo, pero también de crear alianzas (...)" (IAJ4).*

4.5.4. Estratègies de millora i reptes de futur

En darrer terme, de l'anàlisi de les entrevistes realitzades es poden extreure propostes de millora i reptes de futur que, de forma prioritària, els participants relacionen amb la transferència de la investigació a la pràctica clínica.

En general, es considera que s'ha de seguir avançant en una **cultura que fomenti la investigació infermera per donar resposta a les necessitats de la població** i disposar d'estructures a tal efecte.

> *"(...) investigación en enfermería no es solo necesario sino también es imprescindible obviamente porque estamos intentando dar respuesta a problema de la salud de la población y hay una parte de las respuestas que corresponden de forma específica a la enfermería (...)" (GGB18).*

> *"(...) yo en recursos siempre diría en cuantos más mejor, no? (...) también que la distribución de recursos (...) el propio investigador tiene que saber bien en que lo va a usar. A veces se solicitan becas (...) tienes que devolver el dinero porque (...) no lo has podido gastar porque o ha llegado la beca tarde o tú no te ha dado tiempo a terminar el trabajo (...) [en] bioquímica y demás, lo tienen mucho más claro a la hora de trabajar y de pedir FPUs, FPIs (...) nos falta a los investigadores [enfermeros] un poco más de conocimiento sobre ese tipo de recursos que no utilizamos. (...) siempre faltaran [recursos] pero yo creo que nos falta más (...) que nosotros como investigadores seamos capaces de gestionar esos recursos de forma mucho más eficaz. [...] dentro de la UIB hay un sentimiento en general de la necesidad de investigar y además tenemos un crecimiento exponencial en el último año (...) Yo quizás utilizaría las sinergias de experiencia de unos sobre el otro, es decir, que nos ayudemos el uno al otro (...) uno puede tener más experiencia o [ha] conseguido determinadas cosas pues que ayuden a otros que estén en ese camino (...) que todos los profesores que van entrando (...) fomentar (...) oportunidades de desarrollar investigación e implicarlos en investigaciones que ya estemos haciendo (...) tiene que haber una clara conexión [entre] lo que hacemos en la academia y lo que llega a la práctica profesional, (...) todo lo que hagamos tendríamos que (...) visibilizarlo más. (...) hay muchas estrategias (...) pero la que más creo yo es construir grupos que se vaya nutriendo los unos de los otros, ¿no? [...] Hay un cambio de cultura desde que la enfermería pasa de diplomatura a grado (...) la enfermera predominante en la práctica profesional es diplomada, tiene menos conocimiento en investigación y está muy de moda (...)se forme en*

metodología de la investigación para desarrollar actividades de investigación dentro de la práctica sanitaria; cada vez las enfermeras forman parte de grupos de investigación, lideran investigación las [enfermeras] de grado ya (...) comprenden más la investigación y la necesidad de hacerla, eso hace que ya tengamos perfiles -que eran más escasos en enfermería desde que terminan el grado - que quieran ser investigadoras" (IAS8).

"(...) la OSR que sería el servicio digamos de soporte a la investigación (...) lo hace muy bien que no nos perdamos información sobre las ayudas (...) sino ayudar también a los investigadores o a los grupos de investigación" (IAS7).

La formació continuada i especialitzada en investigació és molt necessària per poder realitzar investigació.

"(...) cambios sobre todo dentro de la formación continuada (...) a nivel de pregrado produjo un cambio (...) parece que no, pero se nota (...)" (AS19).

"(...) crec que falta molta informació en recerca, lectura crítica de sa literatura (...) i ...si seria un poquet això [...] dins sa gerència d'atenció primària sempre se ofereixen cursos de investigació" (AS27).

"(...) pero también (...) la formación libre (...) implicaría mucho a las instituciones donde están las profesionales enfermeras/eros de facilitarle esta formación" (AS19).

S'han produït **canvis en el fenòmens d'estudi**, amb un augment significatiu de projectes relacionats amb la cronicitat i l'envelliment, així com el lideratge de projectes per part d'infermeres. Tot i això, és necessari continuar potenciant aquestes línies de recerca.

"(...) hay aspectos relacionados con cronicidad, otros con paliativos, otros con pacientes que necesitan una atención un poco especial" (DI9).

"(...) y a mí me gustaría un ámbito de investigación más amplio que abarcara las necesidades del paciente de ahora (...)" (DI21).

"(...) sí que los conozco porque estoy en la unidad de investigación, en la comisión que revisan los (...) y también estoy en el servei [de salut] hay algunos estudios que sí que son enfermeras las IP, pero la mayoría siguen siendo médicos todavía faltan enfermeras que dirijan realmente estudios, pero sí que conozco estudios, así como más pequeños. No financiados..."

També es fa necessari **definir les línies prioritàries en la recerca liderada per infermeres** i continuar potenciant un enfocament de la investigació més orientat cap a les dimensions socials dels problemes de salut.

"(...) *me gustaría un ámbito de investigación más amplio que abarcara las necesidades del paciente de ahora, (...) me parece un campo de investigación absolutamente de*

enfermero y si nosotros no entramos en el la verdad será facilitado por otros colectivos (...) entonces me parece que es un campo que todavía está abierto y yo creo que es muy potente a nivel de enfermero (...) si hay puntos de mejora pues vamos a estudiarlos ¿no? la guía del diabético (...) sobre la disminución de las amputaciones (...) van a elaborar el estudio pues para presentarlo y ponerlo en marcha ¿no? (...) aquí solo hacemos primaria entonces he estado colaborando para hacer la estrategia de salud comunitaria (...) Y si me dan el okey empezare a hacer un estudio sobre alfabetización en salud de la población en Menorca para ver qué nivel tenemos y para ver que estrategias aplicamos para llegar a la gente porque hacemos cosas que no..." (DI11).

"(...) la investigación tiene como finalidad generar conocimiento o servicios, una investigación destinada a los servicios, conocer mejor lo que estamos haciendo e introducir mejoras (...) la investigación es ciencia, es conocimiento, y la innovación persigue eh a partir de problemas que tenemos en la práctica diaria de cualquier tipo, aportar soluciones a la práctica que no existían previamente en el mercado y que aportan valor, ósea aportan algo nuevo, puede ser mejora de un proceso, en un aparato en una tecnología que ahora se usa de otra manera (...)" (DI9).

"(...) muchos enfoques de la investigación en enfermería (y yo creo que esto va a cambiar) se han hecho muy sociales porque han tenido que estudiar otras diciplinas y yo creo que a la enfermería obviamente socialmente en temas en promoción de la salud (...) tiene ámbito espectacular en temas sociales es importante pero no es importante a enfermería solo. (...) hacer investigación en enfermería es sobre todo vinculado a promoción de la salud y atención a la cronicidad. Este es futuro del asistencial en todos los campos" (AS13).

"por ejemplo, vamos a prevenir las ulceras por presión, hay mucha investigación de que si hay una enfermera con un protocolo claro bajan las ulceras en un cierto porcentaje. Hay muchas técnicas, prácticas protocolos, etc. que se puede instaurar en enfermería. No nos tenemos que reducir a temas social, está bien, porque al final son los causantes de las enfermedades, (...) La enfermería tiene una gran diversidad de temas que puede investigar. (...) la asistencia de crónicos que es el futuro de la enfermería, cuando decimos esto no solo es pautar ciertos medicamentos, sino también la parte más social en un conjunto" (AS13).

"(...) l'àmbit de coneixement de infermeria, ha d'estar molt disposat, com fan totes les àrees de coneixement, a saber posicionar-se i resoldre problemes que la societat té a través de les diferents convocatòries. Als objectius de desenvolupament sostenible entenc que hi ha un objectiu que és el de la salut, per tant això està "a huevo" si es permet aquesta expressió ..." (GGB14).

A més, cal destacar que s'ha produït un **canvi en el perfil investigador** infermer, on ara els infermers tenen un paper més rellevant, fins i tot assumint rols de lideratge en els projectes.

"Yo creo que esto está mejor que antes. Antes te decían de participar en un estudio para extraer sangre y mirar la tensión arterial, entonces yo he estado en foros donde hemos dicho (...) yo lo hago, pero quiero saber porque lo hago, porque se saca sangre porque miramos la tensión y con qué objetivo (...)" (AS13).

"(...) estam a un país en que la recerca encara està en fase de creixement (...)i, per tant, àmbits (...) amb un component professional molt fort, a la part de investigació era molt difícil nodrir-la de recursos humans de investigadors/ers [...] la investigació en infermeria (...) és fonamental i estratègica per millorar, (...) la investigació descobreix nous coneixements i els nous coneixements te permeten prendre millors decisions (...), ens hauríem de demanar [perquè] no hem fet més recerca intensa fins ara amb infermeria. (...) ho veig com un nínxol d'oportunitats que espero que l'àmbit (...) sanitari o de la salut sàpiga identificar i reconèixer en paral·lel i amb independència de la recerca més bàsica de bio-tecnologia, de biologia més fonamental i de l'àmbit més sanitari anem a dir mèdic o amb col·laboració amb aquest àmbit, vull a dir, com un component més d'aquest ecosistema , així és com ho veig" (GGB14).

Així doncs, és necessari **potenciar aliances** entre la universitat i la pràctica assistencial, per exemple l'impuls de la figura del **professorat vinculat.**

"También se podrían hacer las plazas vinculadas para los profesores donde trabajas en 50% en la universidad y el 50% (...) en medicina está muy instaurado (...) En enfermería nunca han querido (...) esto permite lo que yo decía antes tú haces tus 180 horas en la universidad y el resto en el hospital. Los médicos lo tienen muy fácil, pero enfermeros trabajan con turnos que es uno de los hándicaps del sistema. Claro la cuestión seria que la enfermera fuera tres días a trabajar al hospital y dos aquí pero aquí nunca ha cuajada mucho y está en la ley es decir se podría hacer. (...) si tú te dedicas a dar clases de salud y eso está relacionado con la clínica no puede ser que no tengas contacto con la clínica. [...] La propuesta no es que tu (...) tu puedas tener uno o dos meses al año donde tu puedas ir al hospital estar en el servicio del cual tu das las clases. ¿Lo podemos hacer? Si... porque tenemos meses sin exámenes, puedes tener febrero, junio y julio o septiembre... son 4 meses que no tienes clases de manera intensiva. (...) es una de las propuestas que es más interesants porque estas potenciando la investigación (...) una relación entre la docencia y la investigación, (..) es interesante (...) puedes transferir (...) Esto potenciaría detección de problemas junto con los clínicos y luego también una alianza para hacer investigación clínica y que (...) sirva. [...]si tú dices yo soy profesora, pero no puedo pasar consulta que es donde realmente aprendes. Y si no aprendes tú, no puedes enseñar" (AS13).

A més, s'haurien de **potenciar els grups emergents.**

"(...) hay gente que tiene un cierto currículum [que] ya piden proyectos. Yo creo que lo que se puede hacer en el departamento es 'pegamento' (...) tu para dar dos mil para un proyecto está bien porque potencias los grupos emergentes tener un poco de dinero para elaborar un proyecto de investigación y hacer trabajo de forma multidisciplinar y a eso

nos tenemos que acostumbrar. si tú quieres que los enfermos investiguen y este al día de la evidencia científica tienes que poner más enfermeros en el sistema sanitario porque es un tema de falta de personal porque si más personas la gente trabaja mejor que es obvio. Permitiría mejor calidad y intensificación para poder investigar" (AS13).

I també, es reivindica **l'enfortiment del col·lectiu infermer** en investigació amb major suport entre iguals i la creació de grups, xarxes i **sinèrgies de suport estructurals.**

"(...) es COIBA dona ajudes per recerca, (...) IdISBa com a institut (...) fa una seria de convocatòries en les quals la infermeria encara que tingui dificultats també pot accedir i (...) l'ISCIII que te una sèrie de convocatòries per demanar finançament" (AS27).

"(...) el COIBA (...) es un recurso singular (...) con conciencia [de] favorecer a las enfermeras en investigación (...) El instituto de investigación tiene una convocatoria específica, (...) no específicas de enfermería, (...) las enfermeras empezamos a acudir, luego hay redes a nivel nacional y europeo donde poco a poco vamos pudiendo acceder [...] el IdISBa o las instituciones que se asocien al IdISBa pueden acceder exclusivamente las enfermeras de grupos que estén asociados al IdISBa" (AS26).

"(...) yo cuando he hablado con enfermeras cuando hemos hecho estudios cualitativos pues notas diferencias entre el enfoque de los distintos hospitales (...) es inherente a la naturaleza humana somos competitivas (...) a veces en vez de ayudarnos nos peleamos y (...) esto creo que es mucha más dificultad que si hay ayudas o no hay ayudas. Si tu creas una unidad de investigación, esa persona [deber tener] claro que una de sus funcionas es fomentar la investigación y (...) ayudar a las enfermeras que te piden ayuda o que vengan con un proyecto y no poner 20 mil pegas y esto yo creo que allí a veces fallamos un poco." (IC25)

"(...) tenemos que creo apoyarnos y crear sintonía entre nosotros y apoyarnos para poder crear proyectos de investigación" (IC22).

"(...) Y esto te estoy hablando solamente de hacer sesiones que sean de media hora o cuarenta minutos al día o dos veces por semanas. (...) eso ya NO lo tenemos interiorizado, imagínate fomentar la investigación. (...) ni siquiera hemos conseguido (...) un tiempo para hacer sesiones (...) en atención hospitalaria (...) ha costado la vida, simplemente, para hacer reuniones de equipo conjuntas o juntarse todo el equipo de enfermería porque hacen turnos y no tienen un tiempo asignado (...) Yo creo que hay un problema tanto a nivel de macroorganización pero también a nivel de micro y nosotras mismas. Si tú eres supervisora esto tendría que ser una reivindicación para tu equipo y tu deberías defender a tu equipo en ese aspecto y eso creo que todavía nos falta y luego hay eso, tú lo puedes defender y lo puedes tener muy claro pero tus jefes no y bueno. [...] Y luego está la dificultad de implementar las nuevas evidencias, pero para implementar las nuevas evidencias tienes que hacer sesiones conjuntas, que esté todo el equipo, ir haciendo, poner los medios, es decir no me digas que utilice un vendaje de doble capa cuando en el centro de salud tengo las vendas de toda la vida" (IC25).

"(...) hay sesiones clínicas, clínicas, pero sobre casos clínicos sobre casos que pasan en el hospital (...) de hecho terminé el doctorado y no he expuesto los resultados a mis compañeros. Bueno sí (...) de forma informal al que me ha preguntado (...) porque la coordinadora de atención primaria me llamó y me preguntó ¿oye te interesa hacer una sesión informativa de los resultados de tus estudios? y le dije que sí (...) pero en primaria, en hospital no. Informal el que me ha preguntado (...) pero no porque hubiera un espacio donde yo pudiera hablar al resto" (IC28).

A més, es proposa fomentar les **convocatòries competitives amb discriminació positiva** per la recerca infermera durant un temps (no de forma indefinida). La discriminació positiva és una estratègia que es pot utilitzar per equilibrar les desigualtats històriques i garantir que certs grups, que tradicionalment han estat desavantatjats o marginats, tinguin més oportunitats. En el context de la investigació en salut, la discriminació positiva pot ajudar a equilibrar el predomini de la mirada biomèdica i potenciar altres àrees de la salut, com ara la infermeria:

"(...) me parece bien siempre que esto tenga una caducidad (...) porque se está perpetuando una situación que tiene que llegar un momento que haya igualdad. (...) incluso para la acreditación de catedrático, de titular [...] debe haber una partida especial para potenciar áreas con menos recorrido y luego más relación con el sistema sanitarios (...)" (AS13).

"(...) dins la universitat pels òrgans de govern que tenim (...) democràtics (...) hi ha polítiques de discriminació específica (...) que son difícils de implementar però des del Govern Balear sí jan tret algunes convocatòries (...) i això es fantàstic, magnífic [...] ens ajuda tant a les carreres amb tradició investigadora més llarga i que no tenen una tracció de mercat tant forta, com també a aquestes que sí que tenen aquest component (...)" (GGB14).

"*(...) son estrategias que ahora mismo son necesarias (...) si tú quieres incentivar que una disciplina en la que todavía no hay una larga tradición investigadora, (...) es necesario hacer esas medidas [...] dar prioridad a las solicitudes de proyectos y de recursos humanos etc. por parte de proyectos liderados por enfermería. Um... no es una aportación económica concreta, pero por ejemplo también los equipos que están liderados por enfermeras creo que se consideran equipos emergentes y que por lo tanto tienen asociados una serie de ventajas (...) usar las plataformas científico-técnicas (...) tienen derechos a que sus tarifas de reduzcan a la mitad" (GGB18).*

"creo que es ideal y que está bien (...)Lo que hay que poner son las herramientas y crear las oportunidades, por lo tanto me parece bien que haya una discriminación positiva (...) tienes que tomar medidas para que tengan oportunidades porque si compiten con gente que tienen un nivel muy elevado de actividad en investigación no van a poder (...) Las políticas del ISCIII, que es lo que lleva la acción estratégica en salud, tienen cada vez más en línea que hay que promover la investigación en enfermería y la investigación en cuidados" (GGB15).

"(...) fomentar la investigación en enfermería (...) tienes que tomar medidas para que tengan oportunidades (...) si compiten con gente que tienen un nivel muy elevado (...)no van a poder. [...] hay que poner el camino un poquito más fácil (...) y poco a poco vayan subiendo el nivel y luego sí que puedo optar por si solos a más posibilidades" (GGB15).

(...) dar prioridad a las solicitudes de proyectos y de recursos humanos etc. por parte de proyectos liderados por enfermería (...) no es una aportación económica concreta, pero por ejemplo también los equipos que están liderados por enfermeras creo que se consideran equipos emergentes y que por lo tanto tienen asociados una serie de ventajas (...) usar las plataformas científico-técnicas (...) tienen derechos a que sus tarifas de reduzcan a la mitad" (GGB18).

"(...) son molt més necessàries. Primer perquè sa nostra trajectòria en recerca es més curta, segon perquè encara hi ha un enfoc de sa salut (...) molt biologista i (...) sa recerca està molt desenvolupada amb aspectes més tecnològics, (...)tenir cura de..., (...) que seria més es nostre camp de coneixement (...) es més car finançar-ho no per sa qualitat metodològica sinó per sa temàtica en si (...)" (AS27).

"(...) en estas convocatorias los diferentes criterios deben estar muy claros porque de lo que se trata es de facilitar (...) enfermeros/as que se están investigando, que se inician vale, sobre todo darles una oportunidad a las enfermeras noveles (...)" (AS19).

"(...) IdISBa tienen mucha más presencia los médicos que las enfermeras, pero de ahí la discriminación de positiva de crear líneas en las que las enfermeras tengamos la competencia y sobre todo la exclusividad en el área de cuidados (...) son necesarias, pero si se acompañan además de un proyecto dirigido a mejorar la investigación y el desarrollo de la investigación dentro del área de los cuidados (...)" (IC25).

"(...) toda esa de discriminación positiva la veo bien (...) es necesaria (...) una IP [enfermera] de un proyecto innovador y potente [es] necesario porque al final cuando la hagamos realidad pues nos lo creeremos más (...)" (IC28).

També, és necessari millorar un **accés específic, eficient i dirigit a la informació** de recerca infermera, ja que els sistemes d'informació, implementació i difusió actuals generen infoxicació.

"(...) hay referentes en el sistema de salud en investigación y docencia que tienen sistemas de difusión internas que son variopintos Desde emails, cartelería, (...) sistemas diversos que ayudan a que se vean esas convocatorias o esa formación o esas ideas y luego hay programas específicos de implementación que ayudan a transportar la investigación también y la práctica basada en la evidencia, o sea, hay cositas (...)" (AS26).

"(...) general la gente el correo lo ve poco (risas) eso es como algo inherente al entorno vemos poco el correo y la información llega como un poco a cuentagotas y lo que funciona de verdad es el boca a boca (...)" (AS12).

Per aquest motiu, es proposa la creació d'un **repositori** de projectes d'investigació en infermeria.

> *"(...) existe un listado que está centralizado en la comisión de investigación del cuidado del IdISBa (...) enfermeras digamos mentoring con potencial, bien formadas con masters y doctorados están identificadas, tanto las que gestionan como las que producen como las que consumen investigación no, pero aquí está la parte angular de establecer estas sinergias y fomentar en el ámbito de la investigación [...]" (AS19).*
> *"(...) si es un excel on hi ha tots els projectes i qui està a cada projecte, ha publicat, ha fet una comunicació (...) ha fet una sessió clínica a un centre de salut sobre recerca tot això si que ho sabem" (AS27).*

Per al desenvolupament de la carrera investigadora, els infermers i infermeres, disposen de **recursos institucionals,** que es poden dividir en **recursos ordinaris**, com són la disponibilitat de temps, infraestructures, ajudes i suport.

> *"(...) hay dos tipos de recursos (...) o tres (...) El recurso ordinario que sería el tiempo que una enfermera podría dedicar a su investigación, el apoyo que puede recibir por parte de la subdirección de formación docencia e investigación; (...) Estos son apoyos a los recursos digamos ordinarios, tiempo equipamiento ordinario y apoyo (...) el segundo nivel que son recursos digamos competitivos internos, (...) ayudas que el hospital establece para investigación, (...) los que establece la comisión de investigación como específicamente los [de] la comisión de enfermería (...) y el tercero sería el acceso a recursos externos que pueden ser competitivos y existir alguna dificultad y los no competitivos también a veces pueden ser..." (DI9).*

> *"Recursos propios pues ehh no tenemos los recursos es ehh la facilidad de la gestión de los turnos y la gestión horario que os he comentado antes, es el soporte metodológico que se da desde la dirección y desde la comisión de investigación, (...) de hecho parte del tiempo de la directora es para dar soporte (...) es generar cursos dentro del hospital que faciliten el conocimiento que enseñen herramientas y que enseñen cosas que se están haciendo. Estamos haciendo sesiones semanales y demás, entonces no es que haya una partida presupuestaría especifica, sino que lo que estamos poniendo a disposición son recursos fundamentalmente en tiempo y en personas que tienen para compartir con los demás" (DI21).*

Els **recursos humans**, que són les persones de referència en investigació.

> *"Una estrategia que se podría hacer es mucho más promoción para animar a la gente porque hay gente que es muy potente eh y que podría hay estudios muy interesante pero no sabe cómo empezar... por eso también pusimos a [nombre de la persona] para que fuese un referente y que cualquier persona que tuviese una inquietud en investigar pudiera ir a él y que él les pudiera guiar en 'pues eso está bien... eso está mal... hazlo así... o*

modificar lo otro no?' pero aun así y todo cuesta y yo creo que también es porque les da un poquito de miedo, no saben bien, bien que tienen que hacer" (DI11).

"(...) se están dando pasos muy importantes (...) aquí en el hospital esto está permitiendo que determinados enfermeros se conviertan referentes de determinadas actividades de determinados intervenciones y procesos del paciente y eso es fundamental (...) Por ejemplo, (...) el tema de accesos vasculares nosotros tenemos dos enfermeros que son referentes (...) y además están reconocidos (...) hasta el extremo (...) el otro día con los oncólogos y anestesistas estábamos comentando la posibilidad de dejar de poner portha-a-cats a los pacientes y poner otro tipo de dispositivos puestos por enfermeros (...) mejoramos el tiempo de respuesta, el tiempo de la lista de espera etc. Entonces yo creo que si no somos capaces de todo ese conocimiento integrarlo en el proceso completo y colocar al personal enfermero al mismo nivel que los demás no sirve de nada" (DI21).

I, els **recursos addicionals**, com el foment de la motivació cap a la investigació.

"Ahora, desde mi posición, sí que los animo a ir haciendo cosas (...) Tengo un enfermero de investigación a tiempo completo (...) Organizamos jornadas [...] Una estrategia que se podría hacer es mucho más promoción para animar a la gente porque hay gente que es muy potente eh y que podría hay estudios muy interesantes, pero no sabe cómo empezar" (DI11).

"*(...) definir mejor las carreras investigadoras (...) Acotar mejor aquellos profesionales que quieren dedicar o todo su tiempo o una parte importante de su tiempo, a la investigación, mejorar la articulación entre los centros proveedores de Atención Primaria y hospital y los institutos de investigación (...)"* (DI9).

La manca de recursos i estructures de suport és un desafiament comú en molts àmbits de la recerca, i pot tenir conseqüències significatives en la producció científica i el desenvolupament de noves investigacions. Especialment en l'àmbit assistencial, és necessari que els responsables d'infermeria exerceixin un lideratge proactiu cap a la recerca.

"(...) los cargos intermedios (...) tienen que estar muy bien concienciados para darle la oportunidad a estos enfermeros/as que están preparados (...) desarrollar liberaciones asistenciales, parciales o completas, reconocimiento de horas (...)" (AS19).

"(...) mandos intermedios de investigación, (...) hace investigación y gestiona la investigación, los recursos, las personas, las convocatorias, los recursos externos, gestiona las necesidades de investigación, la formación que se necesita (...)" (AS26).

"(...) las convocatorias de financiación el Carlos III las entidades que financian no acaban de poner el foco en los cuidados en la cronicidad en aquello que yo creo que demanda o demandara masivamente la población (...)" (AS26).

Tal i com s'ha exposat anteriorment, les **condicions laborals** de les infermeres són una qüestió cabdal quan es parla de recerca infermera. L'activitat investigadora exigeix temps, dedicació, formació contínua i sovint s'ha de realitzar fora de l'horari de treball regular. Alguns dels desafiaments i les implicacions relacionades amb les condicions laborals de les infermeres en el camp de la recerca són:

1) Sobrecàrrega de treball: Moltes infermeres ja tenen jornades laborals exigents. La realització de projectes d'investigació pot resultar en una sobrecàrrega de treball, augmentant el risc d'esgotament professional.

2) Falta de compensació: Si la recerca s'ha de fer fora de l'horari laboral sense compensació addicional, pot ser desmotivador per a moltes infermeres.

3) Formació i desenvolupament professional: La investigació requereix una formació específica. Si les infermeres han de buscar aquesta formació fora del seu horari de treball, pot resultar un obstacle addicional.

4) Reconeixement professional: La falta de reconeixement de la importància i el valor de la recerca en infermeria pot dificultar la motivació per a les infermeres que vulguin dedicar-s'hi.

5) Recursos i suport: Sense accés adequat als recursos necessaris, com bases de dades, equipament i finançament, així com suport institucional, pot resultar complicat per a les infermeres dur a terme investigacions de qualitat.

Per millorar aquesta situació, algunes possibles solucions podrien ser:

- Integrar la recerca com a part de les funcions laborals: Reconèixer oficialment la importància de la recerca en infermeria i permetre temps dedicat a aquesta activitat dins l'horari laboral.
- Proporcionar formació i recursos: Oferir formació en metodologia de recerca, estadística i altres àrees rellevants, així com els recursos necessaris per dur a terme investigacions.
- Compensació i incentius: Establir incentius econòmics o de promoció professional per a les infermeres que es dediquin a la recerca.
- Suport institucional: Establir unitats o departaments de suport a la investigació infermera dins les institucions de salut.

És essencial reconèixer i valorar la contribució de les infermeres a la recerca en salut per avançar en el coneixement i millorar la qualitat de l'atenció als pacients. El reconeixement, els incentius econòmics, les oportunitats de promoció o les beques poden no només atraure més infermers cap a la recerca, sinó també ajudar-los a persistir en la seva carrera investigadora. És bàsic que les institucions reconeguin i valorin la feina dels investigadors i proporcionin un entorn propici per al seu desenvolupament.

La implementació d'**estratègies de millora** pot ajudar a crear un entorn més propici per al desenvolupament de la recerca infermera. Es proposa la figura de les infermeres investigadores referents, que malgrat són ja una realitat a alguns centres assistencials, no es troben encara a tots els entorns.

> *"(...) en cada unidad no, solamente que en mi hospital han liberado a un enfermero a un 50% para que investigue, (...) yo tengo un proyecto y no sé cómo llevarlo a cabo pues él me puede guiar. (...) yo como nunca he ido a él no sé cómo lo hace..." (IC24)*

> *"(...) a l'hospital tenim una infermera referent en investigació [...] es súper important de cara a començar un projecte quan no tens ni idea (...)Després aquí a l'hospital (...) és lo de l'estratègia PPSO (...) avui hem presentat un projecte (...) és un projecte molt senzill, (...) descriptiu però (...) jo encara no tinc prou coneixements com per dir estic segura (...) i hem anat [infermera de referència en investigació] a demanar-li ajuda i consells i ell sempre nos dona es seu suport" (IC20).*

> *"(...) necesitas la asesoría de alguien que ya esté en eso, (...) el apoyo de las unidades de investigación de las instituciones es vital [...] Yo conozco lo de atención primaria, (...) además ha aumentado mucho el número de enfermeras que hay en la unidad docente y de investigación creo que falta todavía [pero] hay mucha más formación en las enfermeras de base (...) lo hemos notado [en] los últimos años (IC20).*

Per donar continuïtat a aquests propostes, s'ha d'apostar per la **transferència** de la investigació infermera i la sensibilització dels estudiants des dels estudis de Grau sobre aquesta vessant de la professió.

> *"Pues jo crec que s'hauria de donar mm iniciativa (...) pues transmetreu als teus alumnes (...) poca gent sap que sa infermera pot investigar (...) no se promou la investigació a infermeria a sa UIB, ni cap als alumnes ni cap a l'exterior" (IAJ1)*

> *"(...) todo lo que sea participar como alumnos colaboradores y fomentar los trabajos de fin de grado continuarlos [...] Yo creo que tendrían que apadrinarte" (IAJ3).*

Sense dubte, comptar amb una major presència de les infermeres en les **estructures de govern** dins l'àmbit de la salut, així com la reivindicació d'un major lideratge infermer, és crucial per a una major participació en els processos de presa de decisions relatius a la gestió de la recerca.

> *"[las enfermeras] tampoco están en (...) el consejo general, los sindicatos, las estructuras de gestión de las enfermeras en los sistemas de salud, no acaban de estar finos en esos ámbitos y (...) podríamos matizar mucho, pero hay estos tres ámbitos principales diría yo (...)" (AS26).*

*"(...) hacer un mapa no de todas estas personas que nos estamos dedicando a ello también por supuesto tener una lista de todas estas personas que hacen y que fomento hacen para la investigación. (...) personas (...) que puedan hacer como guía y profesionales que acompañen (...)" (AS*19).

"*(...) hemos hecho lo que nos tocaba para para mejorarlo (...) la presidenta de comisión de investigación del hospital (...) es la directora de enfermería (...) y lo es porque es doctora, es una de las personas más cualificadas para ser la presidenta de este comité (...) cualquier proyecto de investigación independientemente del colectivo (...) estará aprobado por ella (...) esto lo que hace es que colocas mm equiparas digamos el conocimiento de investigador entre colectivos de la misma manera que cualquier investigación pasa por sus manos también desde que es la perspectiva de enfermera (....)" (DI21).*

Aquestes infermeres, en sinèrgia amb les direccions dels centres, poden tenir un paper clau en la promoció de **la cultura de la d'infermeria basada en l'evidència i el consum d'investigació,** mitjançant entre d'altres activitats, sessions clíniques.

"(...) Y esto te estoy hablando solamente de hacer sesiones que sean de media hora o cuarenta minutos al día o dos veces por semanas. (...) eso ya NO lo tenemos interiorizado, imagínate fomentar la investigación (...) ni siquiera hemos conseguido (...) un tiempo para hacer sesiones (...) en atención hospitalaria (...) ha costado la vida, simplemente, para hacer reuniones de equipo conjuntas o juntarse todo el equipo de enfermería porque hacen turnos y no tienen un tiempo asignado (...) Yo creo que hay un problema tanto a nivel de macroorganizacion pero también a nivel de micro y nosotras mismas. Si tú eres supervisora esto tendría que ser una reivindicación para tu equipo y tu deberías defender a tu equipo en ese aspecto y eso creo que todavía nos falta y luego hay eso, tú lo puedes defender y lo puedes tener muy claro pero tus jefes no y bueno. [...] Y luego está la dificultad de implementar las nuevas evidencias, pero para implementar las nuevas evidencias tienes que hacer sesiones conjuntas, que esté todo el equipo, ir haciendo, poner los medios, es decir no me digas que utilice un vendaje de doble capa cuando en el centro de salud tengo las vendas de toda la vida" (IC25).

"(...) para mejorar la investigación es liderar el consumo de investigación (...) el trabajo en evidencia (...) en las sesiones clínicas (...) obligatorias (...) tiene que haber un mínimo (...)" (CLÍNIC22)

"(...) para mejorar la investigación es liderar el consumo de investigación (...) el trabajo en evidencia (...) en las sesiones clínicas (...) obligatorias (...) tiene que haber un mínimo (...) Hay cantidad de cosas que hacemos mal porque no revisamos literatura, no hacemos lecturas críticas, no consumimos investigación y (...) no se nos ocurren preguntas de investigación, bucear en todo (...) el tema de la investigación. Lo primero de todo consumir investigación" (IC22).

"(...) creo que cada enfermera consulte lo último es muy difícil, entonces lo que deberíamos tener son protocolos y guías que estuvieran actualizados y en eso fallamos (...)" (IC25).

És necessari millorar les polítiques de **captació de talent** cap a la recerca, principalment a través de comitès i referents, tenint en compte la manca motivació per la investigació i les condicions complexes per dur-la a terme.

> *"(...) la importància és de sensibilitzar (...) els infermers (...) no podem demanar recerca si no demanam primer un interès una motivació de voler fer sa feina ben feta" (AS27).*

> *"(...) la investigación o los profesionales de enfermería no lo entienden como algo prioritario o necesario (...) tenemos que potenciar (...) transmitir [y] saber la importancia que tiene la investigación porque y para qué" (A19).*

> *"Si, (...) tenemos dos comités. El comité de cuidados específicamente de enfermeros, el comité de investigación y en ambos pues emmm afloran las necesidades (...) En nuestro hospital la distancia que hay entre cualquier enfermero y la directora de enfermería o la gerente es tan pequeña que resulta muy sencillo (...) cualquier persona que aparece por la puerta con un proyecto con una, pues no sé, cualquier pregunta de investigación, siempre encuentra un respaldo para ayudarla (...)" (DI21).*

> *"A través de la comisión de investigación, de la comisión de investigación. Sí, sí existe [captación de talento]"* (DI9).

> *"(...) captació de talent, vol dir gent que has format que tens aquí amb una tesis (...) quant de component vols captar de talent extern que te pugui aportar noves maneres de funcionar (...) hi ha un equilibri molt sà entre formació pròpia diguéssim i de captació de recursos externs (...)" (GGB14).*

> *"(...) tú puedes encontrar una persona que es buenísimo y no tienes manera de captarlos. (...) los jóvenes cualificados acabaréis y (...) haréis currículum (...) por ejemplo, ahora está en el IdISBa, que yo dirijo la tesis con [XXX]. Y es verdad que todos hacen su camino, pero es complicado. Pero fijaros bien que ninguna es enfermera" (AS13).*

Destaquen una gran **dificultat per dur a terme la transferència de coneixement.**

> "*(...) muy importante que a veces el tema de investigación de enfermera se queda dentro del colectivo no y cuando tú no eres capaz de diseminarla y difundirla y además integrarla dentro del resto de conocimientos mm se queda como muy aislada no tiene muy poca proyección entonces (...) lo realmente importante es que todo eso haga personas referentes en todo ese conocimiento que sean consultadas que se integren en todo el resto del proceso" (DI21).*

> *"Ahora en estos momentos no, no hay algo que digas se está haciendo esto proyecto, no tenemos, eh estamos diseñando la nueva web del área y una de las propuestas por ejemplo yo hice una propuesta de hacer una revista digital interna donde allí podríamos poner que estamos haciendo (...)" (DI*11).

Actualment, els **projectes es registren** en memòries anuals i registres interns, i se'n fa difusió, tot i que sempre hi ha possibilitats de millora.

> *"Si bueno eh bueno hay una memoria anual, (...) se intenta encauzar todas a través del IdISBa, (...) el instituto tiene un registro de todas las todos los proyectos y las publicaciones que es donde acaba aflorando (...) Y el hospital cada año elabora una memoria que está disponible en la página web, cualquiera puede consultar las investigaciones"* (DI9).

> *"Hay el registro desde el departamento de formación de la producción científica (...) pero realmente no se si está toda la producción que[se] hace, [...] desde allí es como captan que se están haciendo producción (...)"* (DI11).

> *"Difusión sí se hace. (...) a través de la publicación, si tienes una publicación estoy informando de que estoy en este tema, otra es a través de las jornadas (...) de investigación, (...) los premios a las mejores publicaciones y ayudas a proyectos que están en marcha. Se hace una general y luego (...) una específica para enfermería (...) en este sentido hay una difusión a través de los canales propios de la enfermería, los colegios, enfatizando ehh cuando ha habido una publicación interesante y luego los sindicatos de enfermería ¿no?" (DI9).*

> *"(...) desde el 2018 acreditados, fuimos el primer centro de Baleares acreditados (...) se empezó a mover la producción (...) enfermera científica [se] hacen muchas ponencias a nivel nacional como a nivel internacional y local. Organizamos jornadas (...) muevo a que todas esas cosas que hagan acaben haciendo un estudio, que no se queden solamente vamos a hacer una guía, vamos a seguir un protocolo y tal ¿sino para qué sirven esos protocolos allí? ¿hay beneficios aplicando esos protocolos o esas guías? O ¿qué podemos innovar?" (DI11).*

A més, la creació d'una plataforma que integri totes les convocatòries, projectes competitius i infermers investigadors pot ser una eina facilitadora per la difusió del coneixement infermer i la col·laboració entre diferents nivells assistencials i institucions.

> *"(...) en estos momentos no, no hay algo que digas 'se está haciendo este proyecto' [...] No... No tenemos una base de datos estamos diseñando la nueva web del área y una de las propuestas [era] hacer una revista digital interna (...) porque muchas veces hay gente que está produciendo (...) han publicado un artículo o quieren hacer un estudio y no sabes que lo está haciendo no? (...) una revista digital para dar visibilidad a todo lo que la gente produce o 'quiero elaborar este siguiente estudio' o 'alguien quiere colaborar' sabes? Entonces espero que con eso tengamos más visión de lo que hace todo el mundo en general" (DI11).*

> *"(...) Que exista lo que tú dices (...) un registro de si usted está interesado o interesada en la investigación inscríbase (...) Esto no, no." (DI9).*

"mejorar la articulación entre los centros proveedores primaria y hospital y los institutos de investigación, ahora tenemos prioridades un poco diferentes" (DI9).

"(...) muy importante que a veces el tema de investigación de enfermera se queda dentro del colectivo no y cuando tú no eres capaz de diseminarla y difundirla y además integrarla dentro del resto de conocimientos mm se queda como muy aislada no tiene muy poca proyección entonces (...)" (DI21).

"(...) que no se promociona lo suficiente. No sé... quizás es porque nos falta esa inquietud" (DI11).

També és fonamental la creació d'una massa crítica **en investigació, ben formada,** i que aquesta sigui valorada en el mercat laboral.

"(...) *la de recursos humans, requereix d'una estratègia a mig termini (...) els investigadors es formen a través de tesis doctorals (...) la cultura és fer tesis de quatre i si la cosa s'embulla (...) de cinc anys (...) a finals del 2023 tenir deu projectes de recerca (...) això no és possible perquè no tenim una massa crítica formada amb investigació en aquest àmbit, (...) també passa amb altres àmbits tipus economistes, juristes, enginyers o informàtics, que tenen una atracció tant forta al mercat laboral i, a més, les condicions retributives de la carrera investigadora comparada en les condicions que te dona el mercat laboral tot d'una que surts titulat, fa que sigui molt difícil aconseguir crear una massa crítica suficient si no és en base a vocacions (...) les vocacions van molt bé però quan estàs xerrant en un pla seriós, confiar en les vocacions no seria lo ideal (...)" (GGB14).*

El foment del lideratge infermer a través de la reinversió d'incentius mitjançant les convocatòries d'**intensificació laboral**. No obstant això, **la captació de talent investigador** és molt dificultosa a causa de les baixes condicions salarials i del limitat reconeixement de la producció científica en el **processos de selecció i promoció.**

"intensificació per infermeria, però [com que] fan falta moltes infermeres no hi ha manera de trobar infermers que pugui [les] pugui substituir i faci recerca (...) vàrem decidir amb la Comissió d'infermeria que si no se cobria la plaça aquets doblers anirien a tenir un projecte [d'investigació}" (GGB17)

"(...) *las convocatorias (...) para intensificación para personal de enfermería no se cubren (...) el problema es que no encuentras esa persona que la cubra. (...) normalmente cada año se suele quedar vacío (...) este [año] han se ha decidido (...) usar [el dinero] para financiar el proyecto de investigación de una persona que no haya sido IP (...) se trata de incentivar por otra vía" (GGB15).*

"(...) *tendremos que sentarnos y trabajar este tema para mirar los temas de baremación (...) ya no va a ser tan importante tus publicaciones sino (...) tu cuanto de especialista eres en ese tema (...) se pondrán unos criterios (...) generales (...) a partir de allí se te irán*

evaluando, pero tendrás que hacer un currículum incluso cualitativo de tus fortalezas" (GGB15).

Així com la **transferència de coneixements,** ja que es considera escassa i requereix de mesures.

"(...) es necesario hacer esas medidas y realmente pero no por beneficiar un colectivo (...) sino para beneficiarse de los resultados (...), si queremos que los resultados de la investigación (...) tengan un impacto en salud más elevado, más fuerte (...) pues hay que facilitar que ese grupo que no estaba entrando (...) tenemos que facilitar que lo hagan no para beneficiar a las enfermeras sino por beneficiar a los resultados de la investigación" (GESTOR18).

"(...) creo que necesitamos divulgar muchísimo más lo que se está haciendo en investigación en enfermería para que también la sociedad perciba el papel no solo asistencial pero también de generación del conocimiento" (GGB10).

"*(...) reivindicar totes les activitats en recerca en infermeria que es facin (...) hem activat (...) la unitat de divulgació i cultura científica, (...) hauria de ser una eina perquè disciplines com la infermeria que venen amb aquest (...) dèficit històric de presència als mitjans de comunicació (...) estic parlant del dia de la dona investigadora, la nit dels investigadors, fira de la ciència, nou cas mateix .. aquestes coses ens hauríem d'esforçar perquè hi hagués una presència, com dèiem, una discriminació positiva d'aquestes temàtiques a aquests tipus d'activitats [ajuda] per anar generant consciència (...) que la recerca en infermeria és una recerca equiparable amb qualsevol altre. I en aquesta oficina (...) hi ha personal (...) que s'encarrega del què us dic de gestionar aquestes activitats" (GGB14).*

"(...) la evidencia que está creando sirve para el hospital cuando vas al hospital. Si tu das asignaturas de clínica tienes que ir casi obligatoriamente un mes al sitio que explicas, si explicas digestivo o UCI... Esto potenciaría detección de problemas junto con los clínicos y luego también una alianza para hacer investigación clínica y que esta investigación sirva. [...]que tenga transferencia y se pueda implementar" (AS13).

"(...) hay una forma formal, pero esto se hace cuando tú captas a una persona en un máster o un doctorado (...) pero no es fácil porque los sueldos de profesores son muy malos. (...) El camino es complicado y hoy en día la gente no está tan dispuesta porque es un malvivir. (...) he visto a gente abandonar. Es necesario mimar a gente todo lo que sea posible. [...] no hay enfermeros para cubrir las plazas. Una enfermera no dejará su trabajo por los sueldos (...) por ejemplo, en el departamento de medicina no hay médicos porque ¿qué médico quiere cobrar 1200 €? Te tiene que gustar mucho y hacer que sea atractivo [...]". (AS13).

"(...) *estam intentant millorar la competitivitat de la UIB a l'hora de captar talent predoctoral i postdoctoral (...) serà suficient aquest increment retributiu que estam plantejant*

per aquest predoc o postdoc de la UIB? [...] quan un predoc i un postdoc ve a la UIB volem que sàpiga que tindran una retribució més alta que allò que reconeixen es organismes finançadors o sigui FPU, FPI del Ministeri i FPU i FPI de la CAIB, postdocs tipo Ramón i Cajal , Juan de la Cierva ... estam planejant i ja ho tenim bastant fermat que tinguin unes retribucions més altes, per exemple Ramón i Cajal estan plantejant que tinguin un 16% més de finançament (...) això beneficia (...) a les disciplines més tradicionals [i] també a aquestes en que la diferència amb les retribucions que obtens al mercat laboral i les que tens si vols seguir a la vida acadèmica[...] ser un departament atractiu (...) perquè investigadores/dors els hi faci ganes venir a desenvolupar la seva carrera investigadora i docent aquí (...) captació de talent, vol dir gent que has format que tens aquí amb una tesis i que incorpores [...] les vocacions van molt bé però quan estàs xerrant en un pla seriós, confiar en les vocacions no seria lo ideal (...)" (GGB14).

Per finalitzar, com a dimensions emergents sorgides a les entrevistes realitzades als gestor, destaquem que la imatge que tenen de les infermeres les veuen com una professió bàsicament assistencial, però alhora innovadora.

"(...) mi experiencia ha sido intermitente (...) cuando era gestora de innovación (...) me llegaban (...) algunas ideas de lo que querían hacer, (...) identifique (...) enfermeras (...) muy proactivas e intentaban siempre buscar soluciones en su día a día y eran innovadores, más que investigadoras, pero parecían innovadoras en el sistema asistencial (...)" (GGB15).

"(...) sa labor que fan a dins sa medicina sa part d'infermeria jo sempre la he valorada molt (...) l' infermer està tot lo dia amb so malalt hi ha de saber detectar signes d'alarma, quant hi ha un error d'una tècnica, (...) es metge ve a passar visita i se'n va i si estàs amb el malalt tot lo dia (...)" (GGB17).

I, es reclama millorar la **visibilitat i reconeixement de les infermeres com a referents en ciència, augmentant la participació des del mateix col·lectiu.**

"(...) necesitamos visibilizar el papel de las investigadoras en enfermería (...) es una necesidad. (...) tenemos el 11F que es el día de la dona y la niña en la ciencia y creo que es una gran oportunidad (...) pero claro también tiene que ser una demanda desde enfermería (...) Que quieran participar o que necesiten ayuda para organizar actos de divulgación científica (...) se están realizando encuentros (...) "citas rápidas" con investigadoras (...) sería muy importante e interesante para dar visibilidad de toda la investigación que se está haciendo sobre todo a la sociedad" (GGB10).

4.5.5. Conclusions finals de l'anàlisi discursiu

A partir de les entrevistes realitzades i de l'anàlisi exhaustiva realitzada, a continuació, presentem un resum dels temes més destacats, així com de les principals conclusions.

Tots els entrevistats han reconegut una notable **evolució molt positiva** en la recerca infermera durant els darrers anys. Han destacat una millora en les competències investigadores, a més d'un major lideratge dins aquest àmbit, i una reorientació dels principals fenòmens estudiats. Malgrat aquests avanços, es reconeixen nombrosos obstacles que encara dificulten la recerca. De manera gairebé unànime, es destaca la importància de la recerca en cures, posant en valor l'impacte que la transferència dels seus resultats té en la salut de la població i la necessitat imperant de generar més coneixement des de la perspectiva infermera.

La formació acadèmica de les infermeres en recerca, varia segons el seu nivell acadèmic. Durant el **grau,** la recerca no és l'eix principal, ja que es prioritzen assignatures més orientades cap a la pràctica clínica. Tot i això, durant aquest període, els alumnes adquireixen els coneixements bàsics necessaris per ser consumidors competents de literatura científica i per dur a terme una pràctica clínica basada en l'evidència. I, en el **postgrau,** l'enfocament canvia, amb un augment considerable de les competències en recerca, que doten les infermeres d'habilitats per dissenyar i liderar projectes de recerca.

Al llarg de la vida professional, les infermeres reben principalment **formació continuada** de nivell bàsic. Aquesta formació no permet als professionals poder dur a terme projectes de recerca de manera adequada. Per tant, molts professionals que desitgen involucrar-se en la recerca es veuen obligats a cursar una formació de postgrau (màster universitari oficial).

En relació al **desenvolupament de la recerca infermera**, destaquen diversos recursos **facilitadors**. Per una banda, es destaquen els grups de recerca liderats per infermers i les estructures de suport disponibles. En aquest sentit, el COIBA juga un paper clau, juntament amb el suport proporcionat per l'IdISBa i els recursos propis d'alguns centres sanitaris. D'altra banda, en els darrers anys, s'ha observat una emergència de polítiques de discriminació positiva orientades a la recerca liderada per infermeres, impulsades per institucions com l'Institut de Salut Carlos III, l'IdISBa i la Direcció General d'Universitats.

Un dels principals **obstacles** que els entrevistats destaquen és la qüestió de les **condicions laborals dins de l'àmbit de la recerca**. Aquestes condicions sovint es caracteritzen per salaris més baixos en comparació amb altres àmbits professionals, la necessitat d'assumir més responsabilitats i una gran inversió de temps personal. I, tot això, combinat amb un menor reconeixement.

Les dificultats que afecten el desenvolupament de la recerca infermera són variades i inclouen diversos factors, a més de les qüestions laborals. Algunes d'aquestes dificultats són:

- Una elevada **càrrega burocràtica** en tots els tràmits relacionats amb la recerca.
- Dificultats per obtenir **finançament**, sobretot en convocatòries competitives, on hi ha un important biaix cap a la recerca biomèdica.

- Insuficient **suport metodològic.** La recerca requereix un coneixement metodològic específic, i la manca d'assistència en aquest àmbit pot ser un obstacle, especialment per als qui s'inicien en la investigació.
- **Obstacles per aconseguir l'acreditació** necessària per avançar en la carrera acadèmica, que al nostre país representa la principal sortida professional per aquells que es volen dedicar a la recerca.
- **Poc reconeixement institucional** de la recerca, el que es tradueix en dificultats per la intensificació o alliberació per tasques de recerca i una valoració insuficient de la recerca en els processos de selecció i promoció de professionals.
- **Transferència limitada del coneixement infermer**, amb una implementació desigual de la **pràctica basada en la evidència**.
- **Predominança del paradigma biomèdic en la recerca en salut**, el qual posa obstacles al reconeixement de la recerca amb una perspectiva crítica-social.
- **Manca de motivació per la recerca** i necessitat de **canviar valors o prioritats entre les infermeres** mateixes. Pot ser que hi hagi una cultura professional que valori més la pràctica assistencial que la recerca, o que les infermeres no percebin la investigació com una part integral del seu rol. És important abordar aquestes actituds i creences per tal de fomentar una cultura organitzativa que valoritzi i promogui la recerca entre els professionals infermers.

En quant a les principals **propostes de millora** obtingudes a partir de l'anàlisi de les entrevistes, podem destacar les següents:

- Continuar aplicant i fomentant **polítiques de discriminació positiva cap a la recerca infermera,** que inclourien la creació de **convocatòries competitives adaptades** específicament per a la recerca infermera i protegir i facilitar les convocatòries d'**intensificació laboral.**
- **Millorar el reconeixement de la producció científica en els processos de selecció i promoció**, així com en la carrera professional.
- **Impulsar la cultura investigadora** mitjançant la formació i la sensibilització dels professionals, administradors i/o gestors i responsables polítics sobre la rellevància de la recerca infermera. Això és fonamental per optimitzar la pràctica clínica i assistencial, garantir el benestar de la població i assegurar la qualitat, viabilitat i sostenibilitat del nostre sistema sanitari. En aquest context, es destaca la necessitat d'augmentar la presència d'infermeres en posicions directives i de govern en l'àmbit sanitari.
- Proveir els recursos necessaris perquè els responsables d'infermeria pugin exercir un **lideratge actiu** i decidit en la **promoció de la recerca**.
- Optimitzar **l'accés a la informació** relacionada amb la recerca d'infermeria, evitant la infoxicació amb un cribratge adaptat als interessos específics de les infermeres investigadores. Fent especial èmfasi en millorar la **difusió sobre els recursos de suport en investigació** (persones de referència/unitats de suport) ja presents per poder iniciar projectes d'investigació, obtenir suport sobre el procés d'accés a convocatòries de recerca i ajudes per a l'elaboració de manuscrits que potenciïn la carrera investigadora.
- Establir un **nivell d'organització eficient** amb contacte directe amb les figures o unitats de referència que serveixen de suport a la investigació infermera. És essencial

clarificar i definir les competències i perfils professionals d'aquestes unitats per garantir una col·laboració efectiva.
- Implementar un **complement salarial** per reconèixer l'esforç i la contribució de les infermeres en la recerca. Aquesta mesura, a més d'oferir una compensació econòmica, hauria d'incloure una **reestructuració de l'horari laboral** que permeti equilibrar les tasques assistencials amb les investigadores.
- Establir mecanismes d'articulació que fomentin una **col·laboració més estreta entre diferents nivells** assistencials i les institucions acadèmiques i de recerca.
- Establir **línies de recerca prioritàries per a la disciplina infermera,** assegurant que es reflecteixin les necessitats reals d'aquesta.
- Impulsar la figura de **professor vinculat** com una estratègia de generació de sinèrgies entre la pràctica clínica i l'acadèmia.
- Potenciar els grups **de recerca emergents** per incrementar el nombre d'investigadors consolidats capaços de liderar projectes i accedir a finançament competitiu.
- Optimitzar **l'equilibri entre les tasques assistencials i les d'investigació**, mitjançant estratègies efectives de substitució de personal que possibilitin a les infermeres dedicar-se a la recerca.
- Promoure un **canvi en l'imaginari social** sobre el rol de la infermera, reconeixent-la no només com a professional assistencial, sinó també com a investigadora i docent.
- Promoure la **captació de talent investigador**, donant major autonomia a les universitats per atreure talent extern i implementar polítiques per retenir i potenciar el talent intern.
- Sensibilitzar a les infermeres sobre la importància de la recerca, incloent la comprensió del què, per a qui i com investigar per millorar la qualitat de vida i el benestar de la població, i reduir la variabilitat de la pràctica assistencial.

A partir de les entrevistes realitzades als responsables de les polítiques i gestió de la recerca a la nostra Comunitat, es pot concloure que la percepció predominant sobre **la imatge que tenen de les infermeres** és d'una professió bàsicament **assistencial** alhora que **innovadora**. Se'ls atribueix un **paper secundari en la recerca**, més orientat a tasques com la recollida de dades o la realització de proves. Tot i així, es reconeix **la investigació infermera com a imprescindible**. D'altra banda, s'observa una **escassa visibilitat i reconeixement de les infermeres com a figures de referència en el camp de la ciència**, una situació que pot estar influenciada per factors externs com una participació limitada des del mateix col·lectiu. Remarcar que l'interès per realitzar investigació s'associa més a una **motivació personal i factors intrínsecs de les infermeres** que no pas a incentius externs. Finalment, cal destacar que perquè la recerca infermera sigui realment efectiva i tingui un impacte durador, les polítiques i canvis han de ser continuats i no simplement reaccions puntuals o temporals. La recerca infermera ha de ser vista no només com un complement, sinó com una part integral de la pràctica infermera i del món acadèmic i sanitari en general.

5. Estratègies i propostes de millora

La implicació i lideratge de les infermeres en la recerca són fonamentals per millorar la salut de la població i assegurar una atenció sanitària de qualitat. No obstant això, malgrat la seva importància, es detecta una manca de motivació, suport i reconeixement per al seu desenvolupament.

En aquest context, s'han identificat diverses àrees d'intervenció que podrien contribuir significativament a millorar la participació i el lideratge de les infermeres en la recerca dins l'àmbit del sistema sanitari.

Amb l'objectiu de **fomentar la cultura de la recerca infermera**, s'han identificat diverses propostes clau:

- Reforçar i promoure la creació i/o consolidació de grups i comissions sota la direcció i lideratge infermera. Aquesta iniciativa té l'objectiu de garantir que la revisió, actualització i implementació de protocols i guies de pràctica clínica estiguin alineades amb l'evidència científica i amb la mirada infermera, contribuint a una pràctica assistencial més rigorosa i de major qualitat, centrada en la cura de la persona.

- Promoure la realització de propostes de recerca conjuntes entre l'àmbit acadèmic i l'assistencial. A vegades s'observa una desvinculació entre l'assistència i l'acadèmia en general. En aquest sentit, la creació de grups de recerca mixtos podria ser una solució, i seria recomanable incloure algun membre del Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la Universitat de les Illes Balears com a vocal en la comissió de cures assistencials del Servei de Salut de les Illes Balears.

- Incloure clàusules o apartats específics en els contractes de gestió de les gerències hospitalàries i d'altres entitats de salut que reconeguin i valorin explícitament l'aportació i el compromís amb la recerca. Aquest reconeixement no ha de ser merament simbòlic, sinó que ha de contemplar incentius concrets. Això pot impulsar una major integració de la recerca en l'activitat assistencial rutinària dels centres i potenciar la seva contribució al desenvolupament de la ciència i a la millora de la qualitat assistencial.

- Establir figures clau o referents d'investigació dins les diferents institucions sanitàries, que siguin professionals amb experiència i trajectòria en recerca que pugin servir com a mentors per a les infermeres que vulguin iniciar-se o aprofundir en l'activitat investigadora. Aquests referents haurien de ser clarament identificables i accessibles per a totes les infermeres. Com a complement a aquesta iniciativa, seria beneficiós crear un mapa o directori actualitzat de referents en recerca dins l'àmbit sanitari, ja que facilitaria el contacte, l'intercanvi d'experiències i la col·laboració entre professionals interessats.

- Augmentar el nombre d'infermeres dins de les institucions sanitàries per poder assegurar una atenció assistencial òptima. Aquesta expansió en la dotació de personal no només garantiria una atenció de qualitat als pacients, sinó que també alliberaria temps i recursos a aquelles infermeres interessades en la investigació. D'aquesta manera, es podria combinar l'excel·lència en la prestació de cures amb la promoció activa de la recerca, dos elements clau per a la millora contínua de la salut.

- Fomentar la creació i consolidació de grups interdisciplinaris liderats per infermeres. Aquests grups, formats per infermeres i professionals d'altres àrees de la salut, han de ser entitats dinàmiques on els seus membres puguin beneficiar-se mútuament de les experiències i coneixements compartits. L'objectiu principal és fomentar la col·laboració, l'intercanvi d'idees i la generació de sinèrgies per enriquir tant la pràctica clínica com la recerca. Això permetrà aprofitar la diversitat de talent i experiència per abordar els reptes sanitaris des de múltiples perspectives, augmentant així la qualitat i l'impacte del treball realitzat. És fonamental potenciar l'esperit de col·laboració i suport mutu entre els diferents grups d'investigació. Els grups consolidats amb més experiència han de ser considerats punts de referència pels grups nous o emergents. Aquesta interacció permetrà als grups emergents beneficiar-se de l'expertesa i el coneixement acumulat, accelerant així el seu desenvolupament i maduració.

- Augmentar la visibilitat de les investigacions realitzades per infermeres. La difusió d'aquestes, no només reconeix i valora l'esforç i la contribució de les infermeres a la ciència i a la millora de la salut, sinó que també pot actuar com a catalitzador per inspirar i motivar a altres a seguir aquest camí. Per tant, cal potenciar l'organització i la participació en jornades científiques, reunions professionals i altres esdeveniments que permetin compartir i discutir resultats i avanços. La creació d'una base de dades accessible amb els projectes d'investigació liderats per infermeres podria ser una eina valuosa per recollir i difondre aquesta informació. Aquestes accions no només reforcen el posicionament i la percepció de la infermeria com una disciplina científica, sinó que també fomenten la continuïtat i expansió del coneixement, beneficiant a tota la comunitat sanitària i a la societat en general.

- Sensibilitzar als professionals de la infermeria sobre la importància de la recerca. És fonamental que coneguin què investigar, per a qui investigar i com investigar. Aquestes qüestions són crucials i, quan s'aborden adequadament, poden conduir a millores significatives en la qualitat de vida i el benestar de la població. A més, posar l'èmfasi en la recerca pot contribuir a reduir la variabilitat en la prestació de les cures. Sensibilitzar a les infermeres sobre aquests aspectes pot tenir un impacte profund en el futur de la disciplina i en la qualitat de l'atenció que proporcionen.

- Promoure una revisió de la imatge tradicional de la infermera en la nostra societat. Sovint, l'imaginari social, influenciat per perspectives polítiques, socials i culturals, ha enquadrat la infermeria principalment a un rol assistencial. No obstant això, la realitat és molt més àmplia i complexa. Les infermeres no només proporcionen cures directes als pacients, sinó que també juguen un paper fonamental en la investigació, l'educació

i la gestió del sistema sanitari. Per tant, és essencial reconèixer i valorar la figura de la infermera en les seves múltiples dimensions: la pràctica assistencial, la investigació, la docència i la gestió. Fomentar aquesta visió més completa i acurada pot contribuir significativament a un reconeixement més gran del valor i la contribució de les infermeres en la nostra societat.

- Augmentar l'accés i el consum de literatura científica dins de la comunitat infermera. Aquesta pràctica no només enriqueix el coneixement clínic, sinó que també fomenta una pràctica basada en l'evidència. Per aquest motiu, s'haurien de potenciar les sessions clíniques infermeres i interdisciplinars per compartir aquesta evidència.

- Continuar impulsant mesures que facilitin una autèntica conciliació per part de les infermeres, garantint que les necessitats i reptes específics de gènere estiguin adequadament considerats i atesos. La conciliació familiar és una peça clau en el desenvolupament i progrés de la carrera investigadora, especialment entre les infermeres, on més del 80% són dones.

- Potenciar que els investigadors novells impulsin línies d'investigació liderades per infermeres i les donin a conèixer. Aquestes línies podrien abordar temes tan rellevants com l'envelliment, la cronicitat, la polimedicació, les cures, la promoció de la salut, entre d'altres. És essencial que aquestes línies de recerca siguin amplament difoses i reconegudes.

- Creació d'una base de dades centralitzada que agrupi a les infermeres interessades en investigació. Aquesta base facilitaria la connexió entre professionals amb inquietuds o interessos similars, potenciant la col·laboració. A més, serviria com a recurs per a institucions i organismes interessats en captar infermeres investigadores.

- És necessària una major consciència per part dels gestors sanitaris (supervisores, direccions d'infermeria i gerències de centres) sobre el valor i la rellevància de la recerca, especialment quan aquesta és liderada per infermeres. La recerca contribueix significativament a l'optimització de les cures i a la millora de les pràctiques realitzades als centres, tenint un impacte positiu en la qualitat assistencial, així com en la salut i el benestar de la població.

- L'apoderament de les infermeres en la seva trajectòria investigadora és essencial. Per aconseguir-ho, es necessiten estratègies de motivació ben dissenyades i adaptades a diferents nivells estructurals (macro, meso i micro) dins de l'organització sanitària. Per consolidar i impulsar aquesta mentalitat i acció orientada cap a la recerca en infermeria, és fonamental garantir una representació adequada d'infermeres en llocs de decisió tant a nivell macro com mesoestructural. Això afavorirà la creació i aplicació d'estratègies que motivin i recolzin als professionals assistencials amb una vocació investigadora.

- Per augmentar la participació i representativitat de les infermeres en estructures de suport a la recerca, és necessari potenciar canals de comunicació i facilitar l'accés a aquestes oportunitats. La visió i l'enfocament propis de la infermeria aporten una perspectiva

holística i centrada en les cures, que pot enriquir i complementar l'enfocament biomèdic tradicional. A més, s'han de potenciar més canals per difondre i promoure l'activitat investigadora entre les infermeres, amb l'objectiu de motivar i reconèixer aquelles professionals que vulguin desenvolupar-se en aquest àmbit.

En relació a les millores de les **competències en recerca:**

- Incrementar l'oferta de cursos de formació en investigació i en metodologia específica per a la recerca. Aquests cursos han de ser continuats i estructurats, evitant la tendència actual de sessions esporàdiques o puntuals. Una formació més continuada en aquest àmbit pot reforçar les habilitats investigadores de les infermeres, promoure projectes de recerca de més qualitat i potenciar la implementació d'una pràctica basada en l'evidència.

- Garantir l'adquisició de la competència investigadora de manera progressiva i adaptada a cada un dels nivells acadèmics: grau, postgrau i doctorat.

- Assegurar que els programes formatius de les diferents especialitats infermeres permetin adquirir la competència en recerca suficient per poder afrontar amb èxit un programa de doctorat.

En relació a les propostes sobre el **finançament:**

- Reconeixement i major accés al finançament per als projectes de recerca centrats en les cures i altres fenòmens d'estudi d'interès per a la ciència infermera.

- Crear una infraestructura de suport més robusta per facilitar l'accés dels investigadors a les convocatòries de subvencions.

- Implementar estratègies de discriminació positiva per garantir l'accés a beques i projectes, amb l'objectiu d'aconseguir que la disciplina infermera estigui equiparada i reconeguda, tan a nivell social com institucional, amb altres disciplines sanitàries amb major tradició en investigació.

I, en relació a la **carrera investigadora:**

- Implementació d'un procés d'acreditació per a investigadors a les Illes Balears, similar al que ja existeix a altes comunitats autònomes com Andalusia. Això ajudaria a validar i reconèixer formalment les habilitats i competències de les infermeres investigadores.

- Establiment d'un sistema de baremació per l'avaluació en els criteris d'adjudicació de places en les borses de treball. Aquest sistema proporcionaria una forma objectiva de valorar l'experiència i les competències en investigació dels candidats.

- Establiment d'incentius específics per fomentar el desenvolupament de la investigació al llarg de la carrera professional d'infermeria. Aquests incentius podrien incloure compensacions econòmiques, reconeixement professional i facilitació de temps destinat exclusivament a la investigació.

- Fomentar la creació i reconeixement d'una trajectòria investigadora dins el sistema sanitari, oferint complements econòmics i facilitant temps destinat exclusivament a la investigació. Això encoratjaria els infermers a dedicar-se activament a la recerca i promouria una cultura d'investigació en l'àmbit sanitari.

- Promoure la creació de places vinculades específicament per a infermeres interessades en combinar la investigació, la docència i la pràctica assistencial.

- Ressaltar i reivindicar un major reconeixement del rol de les infermeres com a investigadors en diversos àmbits professionals i acadèmics. Això contribuiria a elevar el prestigi i la percepció de la investigació en infermeria i potenciaria el seu impacte en la pràctica clínica i en la salut de la població.

- Identificar els estudiants interessats en la recerca i incorporar-los en alguna línia d'investigació perquè elaborin el seu Treball de Fi de Grau (TFG) o bé, oferir-los la possibilitat de participar en projectes de recerca. També és important donar a conèixer als estudiants de grau i postgrau, les vies d'accés i desenvolupament de la carrera acadèmica i de recerca.

La implementació d'aquestes propostes pot contribuir a millorar la implicació i el lideratge de les infermeres en la recerca i d'aquesta manera contribuir a millorar la salut de la població i a una major qualitat en l'atenció sanitària.

6. Referències bibliogràfiques

Allen DH, Arthur EK, Blazey M, Brassil K, Cahill JE, Cooley ME, Fadol AP, Hammer MJ, Hartranft S, Murphy B, Nolan TS, Sun V, Whisenant M, Yoder LH. A scoping review on the nurse scientist role within healthcare systems. Worldviews Evid Based Nurs. 2023;20(1):47-55. doi: 10.1111/wvn.12624.

Amezcua, M. ¿Por qué afirmamos que la Enfermería es una disciplina consolidada?. Index de Enferm. 2018;27(4):188-190.

ANECA (2004). *Libro blanco Titulo Grado de Enfermería*. Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación. URL: https://www.aneca.es/documents/20123/63950/libroblanco_jun05_enfermeria.pdf/7d856d50-da29-c786-93e0-814d2ea33bb9?t=1654601758218

Colegio Oficial de Enfermeras y Enfermero de les Illes Balears (COIBA). URL: www.infermeriabalear.com

De Pedro-Gómez J, Bennasar-Veny M, Guillem-Conejeros F, Falque-Vidal M, Morales-Asencio JM. Assessment of the different citation systems in the scientific publication of nursing authors from Spanish-speaking countries. Rev Esc Enferm USP. 2021;55:e03670. English, Spanish. doi: 10.1590/S1980-220X2019014403670.

Decret 17/2019, de 15 de març de 2019, pel qual s'aprova l'Estatut del personal investigador laboral al servei dels instituts d'investigació sanitària de les Illes Balears (Bulletí Oficial de les Illes Balears, número 35, de 16 de març de 2019).

Dirección General de Investigación en Salud, Formación y Acreditación. Consejería de Salud y Consumo (2023). *Estrategia de Investigación e innovación en Salud de las Illes Balears (2023-2027)*. URI: https://hdl.handle.net/20.500.13003/18823.

Direcció General d'Innovació i Recerca. Conselleria d'innovació, Recerca i Turisme (2018). Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears (2018-2022). Govern de les Illes Balears. URL: https://www.uib.es/es/recerca/ajuts/doc/postdoc_CAIB/Pla_CTI_18_22_catala.pdf

Fundación para el Desarrollo de la Enfermería (FUDEN). URL: https://www.fuden.es/

Galbany-Estragués P, Millán-Martínez P. Escasez de enfermeras en España: del caso global a la situación particular. Informe SESPAS 2024 [Shortage of nurses in Spain: from the global case to particular situation. SESPAS Report 2024]. Gac Sanit. 2024;S0213-9111(24)00023-2. doi: 10.1016/j.gaceta.2024.102376.

Horizon Europe. URL: https://www.horizonteeuropa.es

Institut d'Investigació Sanitària de les Illes Balears (2021). Pla estratègic 2021-2024. URL: https://www.idisba.es/es/Presentaci%C3%B3n/Portal-de-Transparencia/Informaci%C3%B3n-institucional-y-organizativa

Investen-ISCIII. INVESTEN, 20 años. Una historia contada desde dentro. Madrid: Ediciones ELV; 2016. URL: https://www.isciii.es/QuienesSomos/CentrosPropios/INVESTEN/SiteAssets/Paginas/Encuentros/Libro_Investen_20.pdf

Lafuente-Robles N, Fernández-Salazar S, Rodríguez-Gómez S, Casado-Mora MI, Morales-Asencio JM, Ramos-Morcillo AJ. Competential development of nurses in the public health system of Andalucía. Enferm Clin. 2019;29(2):83-89. doi: 10.1016/j.enfcli.2018.12.013.

Ley Orgánica 2/2023, de 22 de marzo, del Sistema Universitario (Boletín Oficial del Estado, número 70, de 23 de marzo de 2023).

Ley 7/2022, de 5 de agosto, de la ciencia, la tecnología y la innovación de las Illes Balears (Boletín Oficial del Estado, número 226, de 20 de septiembre de 2022).

Ley 44/2003, de 21 de noviembre, de ordenación de las profesiones sanitarias (Boletín Oficial del Estado, número 280, de 23 de noviembre de 2003).

Ley 2/1974, de 13 de febrero, sobre Colegios Profesionales (Boletín Oficial del Estado, número 40, de 15 de febrero de 1974).

Maria-Arribas, M. C., Gonzalez-Gil, T., Egea-Zerolo, B., Garcia, R. H., Mallada, C. J., & Moreno-Casbas, T. (2009). Analysis of nursing research studies submitted to Spain's health research fund and the resulting scientific output. Journal of Research in Nursing. 14(2), 153–166. doi: 10.1177/1744987108102006.

Miquel-Collell C. Institutos de Investigación Sanitaria [Health research institutes]. Enferm Clin. 2011;21(2):67-8. Spanish. doi: 10.1016/j.enfcli.2011.01.004.

Morales Asencio, J. M. (2023). Investigación enfermera en España: dónde estamos y retos para la próxima década. Enfermería Docente, 118: 2.

Morales Asencio JM, Hueso Montoro C, de Pedro-Gómez JE, Bennasar-Veny M. 1977-2017: Nursing research in Spain after 40 years in the University. Enferm Clin. 2017 Sep-Oct;27(5):314-326. doi: 10.1016/j.enfcli.2017.08.003.

Moro-Tejedor MN, García-Pozo A. Rol de la enfermera en la investigación [Role of the nurse in research]. Rev Esp Salud Publica. 2023;97.

OECD/European Observatory on Health Systems and Policies (2023), Spain: Country Health Profile 2023, State of Health in the EU, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/71d029b2-en.

Orden CIN/2134/2008, de 3 de julio, por la que se establecen los requisitos para la verificación de los títulos universitarios oficiales que habiliten para el ejercicio de la profesión de Enfermero (Boletín Oficial del Estado, núm. 174, de 19 de julio de 2008).

Ramos-Morcillo AJ, Ruzafa-Martínez M. Nursing research and public health policies. From "nursogyny" to "nursology". Enferm Clin. 2017;27(3):141-143. doi: 10.1016/j.enfcli.2017.04.008.

Real Decreto 822/2021, de 28 de septiembre, por el que se establece la organización de las enseñanzas universitarias y del procedimiento de aseguramiento de su calidad (Boletín Oficial del Estado, número 233, de 29 de septiembre de 2021).

Real Decreto 43/2015, de 2 de febrero, por el que se modifica el Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales, y el Real Decreto 99/2011, de 28 de enero, por el que se regulan las enseñanzas oficiales de doctorado (Boletín Oficial del Estado, número 29, de 3 de febrero de 2015).

Real Decreto 2128/1977, de 23 de julio, sobre integración en la Universidad de las Escuelas de Ayudantes Técnicos Sanitarios como Escuelas Universitarias de Enfermería (Boletín Oficial del Estado, número 200, de 22 de agosto de 1977).

Síndicato de Enfermería (SATSE). URL: https://www.satse.es/

SJR SCImago Journal & Country Rank. (2023). Journal Rankings. https://www.scimagojr.com/journalrank.php

Tiscar, V. (2021). Libro blanco de la investigación en enfermería en Euskadi. URL: https://www.bioaraba.org/wp-content/uploads/2021/08/Libro-Blanco-de-Investigación-Enfermería-Digital.pdf

Annexos

ANNEX 1. Resolució del Comitè Ètic de la Recerca de la UIB

Universitat de les Illes Balears | Comitè d'Ètica de la Recerca

Expedient 296CER22

Informe del Comitè d'Ètica de la Recerca* relatiu a la sol·licitud d'avaluació de l'estudi titulat "Estudi sobre la situació de la investigació infermera a les Illes Balears i proposta d'un Pla estratègic de foment, incentivació i visibilització de la investigació infermera".

Vista la sol·licitud el 16 de desembre de 2022 i revisada la informació presentada a aquest Comitè per la doctora Noemí Sansó Martínez i el doctor Miquel Bennasar Veny com a responsables de l'estudi, amb la finalitat que emeti el corresponent informe.

Vist l'Acord Normatiu de 13 de juny de 2014 (FOU núm. 403), i d'acord amb l'article 2n d'aquest, el Comitè és competent per a analitzar el citat projecte.

De conformitat amb l'art. 4, lletra a), de l'Acord Normatiu de 13 de juny, el Comitè ha revisat la documentació presentada des del punt de vista ètic i jurídic.

De conformitat amb l'art. 4, lletra b), de l'Acord Normatiu de 13 de juny, s'ha avaluat la idoneïtat del protocol en relació als objectius de l'estudi i la seva eficiència científica.

De conformitat amb l'art. 4, lletra c), de l'Acord Normatiu de 13 de juny, s'ha comprovat que està previst el consentiment informat i lliure de les persones que participin en l'estudi.

Per tot l'anterior, i d'acord amb el decidit unànimement pel Comitè en data 16 de desembre de 2022.

S'informa favorablement la sol·licitud d'avaluació de l'estudi titulat "Estudi sobre la situació de la investigació infermera a les Illes Balears i proposta d'un Pla estratègic de foment, incentivació i visibilització de la investigació infermera".

Palma, 20 de desembre de 2022
El president del Comitè de Ètica de la Recerca

Jordi Llabrés

Signat per LLABRES BORDOY JORDI - DNI ***5870** el dia 18/01/2023 amb un certificat emès per AC Sector Público

---

* El Comitè d'Ètica de la Recerca (CER) de la Universitat de les Illes Balears, creat a través de l'Acord Normatiu de 13 de juny de 2014 (FOU núm. 403), té com a finalitat fer costat als investigadors la tasca científica dels quals impliqui l'ús de dades procedents d'éssers humans. És objectiu prioritari d'aquest comitè garantir que els dissenys experimentals i els protocols proposats compleixin la legalitat vigent i els principis ètics de respecte a la dignitat humana, confidencialitat, no discriminació i proporcionalitat entre els riscos i els beneficis esperats. No és funció d'aquest comitè informar sobre el compliment de la normativa sobre protecció de dades. Queden exclosos de les competències del CER els estudis amb medicaments, regulats segons el Reial decret 223/2004, de 6 de febrer, pel qual es regulen els assajos clínics amb medicaments, i les recerques que impliquin procediments invasius en éssers humans o la utilització de mostres biològiques d'origen humà, regulats en la Llei 14/2007, de 3 de juliol, de recerca biomèdica.

ANNEX 2. Full de consentiment informat

Universitat de les Illes Balears

CONSENTIMENT INFORMAT PER A ADULTS
(Estudi sobre la situació de la investigació infermera a les Illes Balears i proposta d'un Pla estratègic de foment, incentivació i visibilització de la investigació infermera)
(Estudi financiat per el Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermer de les Illes Balears, Codi contracte: 220082)

Nom i cognoms del participant: _____

Objectiu de l'estudi: La nostra intenció és que rebeu la informació correcta i suficient perquè pugueu avaluar i jutjar si voleu participar en aquest estudi o no. Per a això, llegiu aquest full informatiu amb atenció i els investigadors principals us aclariran els dubtes que us puguin sorgir després de l'explicació. A més, podeu consultar-ho amb les persones que considereu oportunes.

Aquest estudi té com objectiu realitzar una descripció de la situació de la investigació infermera a les Illes Balears així com millorar i fomentar el desenvolupament de la investigació infermera a les Illes Balears que contribueixi a millorar la salut de la ciutadania i a visibilitzar socialment a la infermeria com una professió científica.

Les dades seran recollides a través de la tècnica de l'entrevista. Per això, se vos demana una única entrevista d'una durada de 30 a 60 minuts. Les entrevistes es realitzaran de forma presencialment i, si es necessari, per videoconferència pels membres de l'equip investigador. Tots els membres del equip d'investigació han firmat un compromís de confidencialitat. El temps i espai per fer l'entrevista serà a proposta vostra i segons la vostra disponibilitat horària.

La informació que vostè ens proporcionarà ens servirà per conèixer millor la situació de la investigació infermera, així com les seves barreres i futures estratègies de millora. Per assegurar la confidencialitat, se vos proporcionarà un pseudònim per utilitzar en lloc del vostre nom.

Les entrevistes individuals seran enregistrades mitjançant un sistema d'audiogravació per la seva posterior transcripció literal. Un cop, les entrevistes hagin estat transcrites les gravacions seran eliminades. La transcripció de les entrevistes es guardarà com a màxim 5 anys. La fase de recollida de dades de l'estudi es preveu entre gener i febrer de 2023.

Responsable i correu electrònic de contacte:
- Dra. **Noemí Sansó Martínez**. Departament d'Infermeria i Fisioteràpia - Universitat de les Illes Balears (noemi.sanso@uib.es; Tfn.: 971172366)
- Dr. **Miquel Bennasar Veny**. Departament d'Infermeria i Fisioteràpia - Universitat de les Illes Balears (miquel.bennasar@uib.es; Tfn.: 971 172367)

Riscs i beneficis del projecte: Aquest estudi no té cap benefici ni risc per vostè. No obstant la seva contribució facilitarà l'elaboració d'aquest pla estratègic.

Enregistrament i ús de testimonis: estic d'acord que s'enregistri per mitjà d'àudio l'entrevista amb objectius de recerca, i autoritz que es facin citacions literals de les meves intervencions, tot respectant les condicions de confidencialitat establertes en aquest consentiment. També autoritz l'ús de les meves intervencions enregistrades per a finalitats de divulgació científica, sempre que s'articulin mecanismes per preservar-ne la confidencialitat.

COMPRENC QUE: la meva participació és voluntària al principi i mentre duri l'estudi, de manera que puc retirar-me'n en qualsevol moment i sense haver de donar explicacions. A més, som conscient que es garanteix la confidencialitat de les meves dades en aquests termes: (1) aquestes dades seran tractades respectant-ne la confidencialitat i d'acord amb la normativa de protecció de dades vigent; (2) sobre aquestes dades, m'assisteixen tots els drets legals que es detallen i especifiquen al peu de pàgina d'aquest consentiment; (3)

Universitat de les Illes Balears

aquestes dades únicament les utilitzarà l'equip responsable per a finalitats científiques i mai no seran cedides a tercers, excepte per obligació legal; a més, es conservaran durant 5 anys a partir de la signatura d'aquest consentiment; i (4) la legitimació del projecte es basa en la recollida de dades per consentiment informat (art. 6.1a del Reglament general de protecció de dades, RGDP), i el tractament de les dades, tal com s'ha exposat, és l'única manera de complir els objectius del projecte de recerca (art. 6.1.e de l'RGPD).

DECLAR QUE: he llegit la part informativa de l'estudi inclosa a la part superior d'aquest document i n'he estat prou informat. A més, he pogut fer preguntes sobre els objectius i la metodologia aplicada en el projecte. Per tant:

1. Atorg el consentiment de manera voluntària i sé que som lliure de retirar-me de l'estudi en qualsevol moment, per qualsevol raó, sense donar explicacions ni exposar-ne els motius. i sense cap tipus de repercussió negativa per a mi.
2. Finalment, estic d'acord a participar en el projecte i he rebut una còpia d'aquest consentiment.

Data (dd/mm/aaaa): _____

El participant	L'investigador responsable

«En compliment del que disposa la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia drets digitals, us informam que les dades recollides seran incloses en un o més fitxers gestionats per la UIB en el registr l'activitat de tractament habilitat a l'efecte, la finalitat dels quals és poder realitzar la investigació en curs. Les da sol·licitades són necessàries per acomplir la finalitat esmentada i, per tant, el fet de no obtenir-les impedeix d'aconseg la.
»La UIB és la responsable del tractament de les dades i, com a tal, us garanteix els drets d'accés, rectificació, opos supressió, portabilitat, limitació del tractament i de no ser objecte de decisions individuals automatitzades pel que fa a les dades facilitades i tractades. Per exercir els drets indicats us heu d'adreçar per escrit a: Universitat de les Illes Balears, Secretaria General, a l'atenció de la delegada de protecció de dades, cra. de Valldemossa, km 7.5, 07122 Palma (Illes Balears), o a l'adreça de correu electrònic <dpo@uib.es>. També teniu el dret a reclamar davant l'autoritat de control a: <https://www.aepd.es>. De la mateixa manera, la UIB es compromet a respectar la confidencialitat de les vostres dades i a utilitzar-les d'acord amb la finalitat per a la qual varen ser recollides».

ANNEX 3. Pla de suport a la Investigació Infermera 2022-2024.
Institut d'investigació Sanitària de les Illes Balears (IdISBa)

Plan de apoyo a la investigación en enfermería 2022-2024

Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears
IdISBa

Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears
IdISBa

Revisión	Descripción del cambio	Fecha
V.1	Aprobación inicial en reunión del Patronato del IdISBa	25.11.2022

Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears
IdISBa

1. Introducción

El Instituto de Investigación Sanitaria Illes Balears (IdISBa), en línea con sus funciones y objetivos, ha detectado la necesidad de favorecer actuaciones que promuevan un incremento en la calidad de la investigación realizada por los profesionales que trabajan en él, posibilitando así la competencia en el sistema y promoviendo una investigación de excelencia.

Por este motivo, en el presente documento se recogen las principales actuaciones destinadas a estimular, dinamizar y favorecer la actividad científica del personal de enfermería investigador y de los grupos de investigación en enfermería.

En definitiva, se trata de actuar y contribuir para conseguir no solo un incremento en la calidad de la actividad investigadora que se realiza en el IdISBa, sino también su consolidación y estabilidad. Todo este conjunto revertirá finalmente en una mayor excelencia del Instituto, repercutiendo en la investigación en cuidados y en la salud de las personas.

2. Análisis de situación

El análisis de debilidades, amenazas, fortalezas y oportunidades (DAFO) se realiza en función de las conclusiones y opiniones extraídas del análisis de la situación actual de la investigación sanitaria en el entorno del IdISBa, tanto a nivel interno (fortalezas y debilidades) como externo (oportunidades y amenazas).

DEBILIDADES	AMENAZAS
Cansancio y desmotivación del personal (agotamiento pandémico).	Insuficiente apoyo e implicación institucional.
Baja dotación de recursos económicos.	Exigencias curriculares excesivas por parte de diferentes instituciones relacionadas con la investigación.
Baja dotación de recursos humanos dedicados a la investigación en cuidados.	
Gran dificultad en el acceso a financiación competitiva.	Fuga de profesionales de enfermería competentes.
Falta de desarrollo curricular en investigación.	

Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears
IdISBa

Falta de tiempo para invertir en la investigación en enfermería.	Dificultad entre el personal de enfermería del sistema de salud para dedicar tiempo de la jornada laboral a la investigación.
Falta de representación del personal de enfermería en entornos de toma de decisiones del IdISBa.	
Falta de definición de líneas prioritarias para la investigación desarrollada por el cuerpo de enfermería.	Los proyectos de investigación son evaluados por profesionales de otras disciplinas que frecuentemente infravaloran o desconocen los fenómenos de estudio, provocando una menor posibilidad de obtener financiación.
FORTALEZAS	**OPORTUNIDADES**
Identificación de personal y núcleos con proyectos de investigación y buena producción científica.	Creación del *Plan de apoyo a la investigación en enfermería*.
Todas las gerencias de centros asistenciales cuentan con responsables o referentes de investigación.	Interés por parte del ISCIII en fomentar la investigación e innovación en los cuidados de enfermería.
Relaciones de cooperación entre instituciones interesadas: IB-Salut, UIB, COIBA, IdISBa.	
El Colegio de Enfermería lleva años realizando acciones para promover la investigación en enfermería, con éxito; siendo una institución con la que establecer alianzas.	Apoyo por parte del IdISBa y del COIBA en el desarrollo de competencias y habilidades para investigar.
Grupo de investigación en cuidados consolidado.	
Convenio de colaboración del ISCIII con la Comunidad Autónoma de las Illes Balears para regular el funcionamiento del Centro Colaborador Español Joanna Briggs.	Desarrollo de la Estrategia de Cuidados, así como otras estrategias de IB-Salut que pueden ser un nodo facilitador para el desarrollo de investigación en salud.
Convenio de colaboración del ISCIII con la Comunidad Autónoma de las Illes Balears para el fomento de la investigación en cuidados.	

Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears
IdISBa

3. Desarrollo estratégico

3.1. Misión, visión y valores

Misión

Mejorar la investigación en cuidados, liderada por enfermeras y enfermeros, asegurando una investigación traslacional de calidad con la finalidad de implementar evidencias en cuidados de excelencia, que mejoren la salud de la población y den respuesta a sus necesidades.

Visión

Que la investigación en cuidados en salud sea un área de investigación competitiva en las Illes Balears y sitúe al IdISBa en posiciones relevantes de la investigación en cuidados a nivel nacional e internacional.

Valores

- Rigor científico.
- Integridad científica.
- Competencia profesional.
- Ética en la investigación.
- Compromiso social.
- Interdisciplinariedad.

4. Objetivos y definición estratégica IdISBa

4.1. Objetivos

El objetivo principal del presente plan es establecer las medidas y mecanismos de actuación necesarios para estimular, dinamizar y favorecer la actividad investigadora del IdISBa, especialmente del personal de enfermería investigador y de grupos de investigación que presentan una actividad investigadora en cuidados. Los enfermeros y enfermeras con perfil investigador que estén adscritos al IdISBa serán considerados como colectivo de especial interés para todas las áreas de apoyo a la investigación del IdISBa.

Los objetivos estratégicos del plan se detallan a continuación:

Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears
IdISBa

Objetivo estratégico 1

Impulsar el desarrollo profesional del personal de enfermería investigador y su integración en el IdISBa.

Objetivo estratégico 2

Impulsar el desarrollo de actuaciones colaborativas entre grupos, tanto con los propios grupos del IdISBa como con otros grupos del entorno.

Objetivo estratégico 3

Promover la visibilidad de la actividad del personal de enfermería investigador.

4.2. Líneas estratégicas y acciones asociadas

Consolidación de la actividad investigadora en enfermería

- En esta línea resulta fundamental la creación de una comisión de investigación en enfermería en el IdISBa (CIEI) que actúe como foro de análisis y propuestas.
- Asesoría en la búsqueda de financiación externa, con acceso prioritario. Se llevarán a cabo desde el IdISBa acciones para dar difusión a investigadoras e investigadores sobre las diferentes actuaciones convocadas por los organismos financiadores externos, con asesoramiento y guía para la elección de estrategias adaptadas a cada situación en la consecución de recursos.
- Diseño de distintas líneas de financiación o convocatorias para el desarrollo de proyectos de investigación o para la potenciación de ciertas actividades del grupo. En el diseño de estas bases se tendrán en cuenta las características y necesidades de las diferentes situaciones del personal de enfermería investigador. Además de convocatorias para perfiles investigadores más noveles, como la convocatoria intramural Primus, sería conveniente crear una convocatoria para proyectos de investigación dirigidos por enfermeras y enfermeros con perfil investigador ya consolidado para que construyan un CV más competitivo y puedan optar a convocatorias nacionales e internacionales.
- Promoción del uso de plataformas. Bonificación de un 50 % en las tarifas aplicables por el uso de plataformas científico-técnicas, con un límite máximo de bonificación de 2000 euros por año para investigadores e investigadoras en enfermería por grupo donde se halle adscrito.

- Asesoramiento sobre metodologías para el diseño, realización y ejecución de estudios, de proyectos de investigación y ensayos clínicos.
- Participar en las propuestas de formación a partir de la detección de las necesidades formativas específicas del personal de enfermería con perfil investigador. En este sentido, es fundamental la formación periódica sobre la redacción de proyectos nacionales e internacionales.

Potenciar y expandir la actividad investigadora en enfermería

- Apoyo personalizado en la búsqueda de investigadoras e investigadores externos que refuercen el grupo en ámbitos nacionales o internacionales, con la finalidad de crear nuevas oportunidades y estrechar relaciones con otros centros.
- Organización de seminarios científicos periódicos, potenciando la exposición de las nuevas líneas y resultados con el objetivo de encontrar líneas de actividad afines.
- Establecer redes y sinergias entre el personal de enfermería investigador y el de otras disciplinas o áreas del Instituto.
- Identificar las sinergias existentes entre profesionales de diferentes ámbitos de investigación.

Difundir la actividad investigadora en enfermería

- Formación en comunicación social de la ciencia con el objetivo de formar agentes de cultura científica que faciliten la visibilidad de los resultados de investigación.
- La CIEI debe impulsar la difusión de resultados de investigación a la sociedad, facilitando la comunicación social de la ciencia.
- Asesoramiento y apoyo en la edición y realización de los soportes y trabajos de investigación: artículos, tesis, comunicaciones científicas, ponencias, etc.
- Apoyo administrativo en la gestión del proyecto y resultados de investigación.
- Asesoramiento sobre la transferencia de resultados del proyecto.

Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears
IdISBa

5. Plan de acción

5.1. Objetivo estratégico 1: Impulsar el desarrollo profesional del personal investigador de enfermería y su integración en el IdISBa

OBJETIVO 1	IMPULSAR EL DESARROLLO PROFESIONAL DEL PERSONAL INVESTIGADOR DE ENFERMERÍA Y SU INTEGRACIÓN EN IDISBA		
Línea estratégica 1.1	Consolidación de la actividad investigadora en enfermería		
Objetivo operativo 1.1.1	Creación de una comisión de investigación en enfermería.		
Fecha inicio:	2022	Fecha fin:	2024
Actividades que realizar:			
• Creación de una comisión en investigación en enfermería en el IdISBa (CIEI) que actúe como foro de análisis y propuestas.			
Indicadores de seguimiento	• Reglamento implantado en la CIEI. • Actas de las reuniones.		
Periodicidad	Anual		
Responsables	• Gestión Científica • Dirección Científica • Comisión de investigación en enfermería		

OBJETIVO 1	IMPULSAR EL DESARROLLO PROFESIONAL DEL PERSONAL INVESTIGADOR DE ENFERMERÍA Y SU INTEGRACIÓN EN IDISBA		
Línea estratégica 1.1	Consolidación de la actividad investigadora en enfermería.		
Objetivo operativo 1.1.2	Asesoría en la búsqueda de financiación externa.		
Fecha inicio:	2022	Fecha fin:	2024
Actividades que realizar:			
• Sesiones informativas para obtener financiación en investigación.			
Indicadores de seguimiento	• N.º de sesiones realizadas por el IdISBa sobre convocatorias para obtener financiación en investigación. • N.º de asistentes con perfil investigador de enfermería.		
Periodicidad	1 al año		
Responsables	• Gestión Científica • Dirección Cientifica		

OBJETIVO 1	IMPULSAR EL DESARROLLO PROFESIONAL DEL PERSONAL INVESTIGADOR DE ENFERMERÍA Y SU INTEGRACIÓN EN IDISBA		
Línea estratégica 1.1	Consolidación de la actividad investigadora en enfermería.		
Objetivo operativo 1.1.3	Creación de convocatorias o ayudas para proyectos de investigación.		
Fecha inicio:	2022	Fecha fin:	2024
Actividades que realizar:			
• Implantación de una convocatoria/ayuda para proyectos de investigación dirigidos por personal de enfermería consolidado para que construyan un CV más competitivo y puedan optar a convocatorias nacionales e internacionales.			
Indicadores de seguimiento	• N.º de proyectos/ayudas financiados.		
Periodicidad	1 al año		
Responsables	• Gestión Científica • Dirección Científica • Gerencia		

Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears
IdISBa

OBJETIVO 1	IMPULSAR EL DESARROLLO PROFESIONAL DEL PERSONAL INVESTIGADOR DE ENFERMERÍA Y SU INTEGRACIÓN EN IDISBA		
Línea estratégica 1.1	Consolidación de la actividad investigadora en enfermería.		
Objetivo operativo 1.1.4	Realización de talleres o cursos sobre la redacción de proyectos		
Fecha inicio:	2022	Fecha fin:	2024
Actividades que realizar:			
• Taller o curso anual sobre la redacción de proyectos nacionales e internacionales.			
Indicadores de seguimiento	• N.° de talleres o cursos realizados.		
Periodicidad	Al menos 1 al año.		
Responsables	• Gestión Científica • Dirección Científica • Formación		

5.2. Objetivo estratégico 2: Impulsar el desarrollo de actuaciones colaborativas entre grupos

OBJETIVO 2	IMPULSAR EL DESARROLLO DE ACTUACIONES COLABORATIVAS ENTRE GRUPOS		
Línea estratégica 2.1	Potenciar y expandir la actividad investigadora en enfermería		
Objetivo operativo 2.1.1	Organización de seminarios científicos periódicos.		
Fecha inicio:	2022	Fecha fin:	2024
Actividades que realizar:			
• Realización de un seminario anual sobre líneas de investigación o resultados relevantes de investigación liderada por el personal de enfermería, potenciando la exposición de las nuevas líneas y resultados con la finalidad de encontrar líneas de actividad afines.			
Indicadores de seguimiento	• N.° de seminarios realizados.		
Periodicidad	Al menos 1 al año.		
Responsables	• Gestión Científica • Dirección Científica • Comisión de investigación en enfermería		

OBJETIVO 2	IMPULSAR EL DESARROLLO DE ACTUACIONES COLABORATIVAS ENTRE GRUPOS		
Línea estratégica 2.1	Potenciar y expandir la actividad investigadora en enfermería		
Objetivo operativo 2.1.2	Establecer redes y sinergias entre el personal investigador de enfermería y de otras disciplinas o áreas del Instituto.		
Fecha inicio:	2022	Fecha fin:	2024
Actividades que realizar:			
• Más de 2 autorías compartidas en publicaciones de investigadores e investigadoras en enfermería de diferentes grupos de investigación.			
Indicadores de seguimiento	• N.° de publicaciones realizadas.		
Periodicidad	n/a		
Responsables	• Gestión Científica • Dirección Científica • Comisión de investigación en enfermería		

Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears
IdISBa

5.3. Objetivo estratégico 3: Promover la visibilidad de la actividad del personal de enfermería investigador

OBJETIVO 3	PROMOVER LA VISIBILIDAD DE LA ACTIVIDAD DEL PERSONAL DE ENFERMERÍA INVESTIGADOR		
Línea estratégica 3.1	Difundir la actividad investigadora de enfermería		
Objetivo operativo 3.1.1	Formación en comunicación social de la ciencia.		
Fecha inicio:	2022	Fecha fin:	2024
Actividades que realizar:			
• Realización de talleres o cursos de formación en comunicación social con el objetivo de formar agentes de cultura científica que faciliten la visibilidad de los resultados de investigación.			
Indicadores de seguimiento	• Al menos 1 taller realizado.		
Periodicidad	Anual		
Responsables	• Gestión Científica • Dirección Científica • Gerencia • Formación		

OBJETIVO 3	PROMOVER LA VISIBILIDAD DE LA ACTIVIDAD DEL PERSONAL DE ENFERMERÍA INVESTIGADOR		
Línea estratégica 3.1	Difundir la actividad investigadora de enfermería		
Objetivo operativo 3.1.2	Difusión de resultados de investigación a la sociedad.		
Fecha inicio:	2022	Fecha fin:	2024
Actividades que realizar:			
• Participación anual en una actividad.			
Indicadores de seguimiento	• Al menos 1 actividad realizada.		
Periodicidad	Anual		
Responsables	• Gestión Científica • Dirección Científica • Gerencia • Formación		

Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears
IdISBa

5.4. Cuadro resumen del plan de acción

Resumen de los indicadores de seguimiento para dar cumplimiento a los objetivos descritos en el presente plan

Objetivo	Línea estratégica	Objetivo operativo	Responsable	Indicadores
1. Impulsar el desarrollo profesional del personal investigador de enfermería y su integración en el IdISBa	1.1 Consolidación de la actividad investigadora en enfermería	1.1.1 Creación de una comisión de investigación en enfermería	Gestión Científica Dirección Científica CIEI	• Reglamento implantado en la CIEI. • Actas de las reuniones.
		1.1.2 Asesoría en la búsqueda de financiación externa	Gestión Científica Dirección Científica	• N.º de sesiones realizadas por el IdISBa sobre convocatorias para obtener financiación en investigación. • N.º de asistentes con perfil investigador de enfermería.
		1.1.3. Creación de convocatorias o ayudas para proyectos de investigación	Gestión Científica Dirección Científica Gerencia	• N.º de proyectos/ayudas financiados.
		1.1.4 Realización de talleres o cursos sobre la redacción de proyectos	Gestión Científica Dirección Científica Formación	• N.º de talleres o cursos realizados.
2. Impulsar el desarrollo de actuaciones colaborativas entre grupos	2.1 Potenciar y expandir la actividad investigadora en enfermería	2.1.1 Organización de seminarios científicos periódicos.	Gestión Científica Dirección Científica CIEI	• N.º de seminarios realizados.
		2.1.2 Establecer redes y sinergias entre el personal investigador de enfermería y de otras disciplinas o áreas del Instituto	Gestión Científica Dirección Científica CIEI	• N.º de publicaciones realizadas.
3. Promover la visibilidad de la actividad del personal de enfermería investigador	3.1 Difundir la actividad investigadora en enfermería	3.1.1 Formación en comunicación social de la ciencia	Gestión Científica Dirección Científica Gerencia Formación	• Al menos 1 taller realizado.
		3.1.2 Difusión de resultados de investigación a la sociedad	Gestión Científica Dirección Científica CIEI	• Al menos 1 actividad realizada.

Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears
IdISBa

6. Implantación y reformulación

6.1. Reformulación del plan de apoyo a la investigación en enfermería

Anualmente, el comité de investigación en enfermería establecerá un control realizando un seguimiento del grado de cumplimiento de las acciones planificadas y los indicadores propuestos del Plan de apoyo a la investigación en enfermería. Del mismo modo, emitirá un informe de seguimiento junto con un cuadro de mandos, que será presentado para su análisis a los órganos asesores y de gobierno del IdISBa.

La toma de decisiones y la reformulación del plan de apoyo a la investigación en enfermería debe tener en cuenta esta información para poder corregir y replantear aquellos aspectos no satisfactorios o las no conformidades que se identifiquen durante el periodo de evaluación anual.

Por ello, el presente *Plan de apoyo a la Investigación en enfermería 2022-2024* se ha dotado de las siguientes herramientas:

- Indicadores de seguimiento de las acciones contempladas por el plan de apoyo a la investigación en enfermería.
- Indicadores de actividad de los grupos de investigación incluidos en el plan científico compartido y de evaluación de los resultados de I+D+i.

De este modo, el plan de apoyo a la investigación en enfermería se concibe como un documento dinámico que puede ser adaptado, evolucionando en función de los objetivos y prioridades estratégicos del propio IdISBa. Esta redefinición debe estar alineada con las demandas y oportunidades del entorno que vayan surgiendo, modificándose a lo largo de la vida del plan, especialmente aquellas referentes a requisitos de acreditación y criterios de excelencia científica de las normativas nacionales e internacionales.

La duración de este plan está definida para 3 años, transcurridos los cuales se deberá proceder al desarrollo y redacción de un nuevo plan de apoyo a la investigación en enfermería para la siguiente etapa del Instituto de Investigación Sanitaria Illes Balears.

ANNEX 4. Guions de les diferents entrevistes semi-estructurades segons els àmbits d'estudi

Àmbit acadèmic

- Quines assignatures tenen per objectiu fomentar la investigació dins el grau?
- Quines assignatures tenen per objectiu fomentar la investigació dins el màster?
- Quina col·laboració hi ha amb altres institucions sanitàries en matèria de recerca? Com és aquesta? Hi ha algun projecte comú? Relació contractual?
- De quines subvencions/ajudes disposa la UIB per a la investigació? Creus que et falta informació? Creus que fan falta més recursos? De quins tipus? Consideres que disposeu del suport suficient (a nivell de convocatòria, estadística, burocràtic, etc.)?
- Participes en algun projecte i/o programa de recerca? Tenim entès que hi ha aquests programes/projectes... ? En coneixes alguna altra?
- De quins ajuts disposa un investigador per continuar desenvolupant la seva carrera investigadora?
- Amb quines dificultats et trobes alhora de sol·licitar finançament per un projecte o una convocatòria?
- Què faries per millorar la recerca d'infermeria dins la institució?
- Vols afegir alguna cosa més?

Àmbit institucional

- Quants anys d'experiència tens treballant dins l'àmbit de la investigació? Quina és la teva professió?
- Com veus tu des del teu àmbit la investigació infermera?
- Què faries per millorar la recerca d'infermeria? Has pensat en algunes estratègies per fomentar la investigació en infermeria?
- Sabem que hi ha algun pacte per implementar estratègies de discriminació positiva per tal de que les infermeres accedeixin a convocatòries més competitives, com veus aquest tipus d'estratègia?
- Com veus tu des del teu àmbit la investigació infermera?
- Coneixes els recursos destinats a la investigació infermera?
- Existeix un sistema d'ajuts per a la formació en investigació infermeria?
- Existeix un sistema per captar infermeres interessades en investigació? Com és aquest sistema? Quins són els requisits?
- Hi ha un sistema per promocionar els recursos disponibles per investigar en infermeria?
- Hi ha una base de dades d'infermeres interessades en investigar?
- Hi ha un sistema de difusió de projectes existents per incentivar les infermeres del sistema sanitari interessades en participar en projectes de recerca?
- Existeix una base de dades que recopila tots els estudis realitzats per infermeres a les Illes Balears?
- Vols afegir alguna cosa més?

Àmbit organitzacions sanitàries

- Quants anys d'experiència tens treballant dins infermeria?
- Com veus tu des del teu àmbit la investigació en el camp de la disciplina infermera?
- Què faries per millorar la recerca d'infermeria dins la institució? Has pensat en algunes estratègies per fomentar la investigació en infermeria?
- Sabem que hi ha algun pacte per implementar estratègies de discriminació positiva per tal de que les infermeres accedeixin a convocatòries més competitives, com veus aquest tipus d'estratègia?
- De quins recursos disposeu destinats a la investigació d'infermeria?
- Teniu coneixement d'investigacions que estiguin sent realitzades per infermeres dins la institució? Quines? Quin és el tipus de participació? Treball de camp, IP...
- Consideres que hi ha més dificultats per accedir a les convocatòries competitives i no competitives per a professionals de la infermeria?
- Quins tipus d'incentius teniu per fomentar la investigació en infermeria dins la institució?
- Hi ha un sistema d'alliberament per facilitar la feina en investigacions d'infermeres? Si n'hi ha, quantes persones l'utilitzen? Jornada completa o parcial?
- Hi ha un sistema de cobertura per a assistència a congressos i fòrums científics per a la divulgació de treballs i estudis? Quantes hores es convaliden per assistir a aquests esdeveniments? Quins esdeveniments són els que es convaliden? Formació, grau, doctorat, màster, etc.?
- Des de la teva figura professional, consideres que el sistema de baremació, a nivell general, fomenta la investigació en infermeria?
- Quins sectors hi estan involucrats (atenció primària, especialitzada, sociosanitari, aguts)? Per què?
- Hi ha referents de recerca clínica i assistencial a totes les unitats? Quines en són les seves funcions? (*si no son referents)
- Hi ha espais dins la organització sanitària perquè les infermeres investigadores puguin compartir resultats o establir sinergies amb altres professionals en el camp de la investigació? Com s'utilitzen? (SI) Per què no hi són? (NO)
- Hi ha algun sistema de tutorització per fomentar la investigació per a infermeres novells?
- Hi ha una mancança dins el món de la infermeria per fomentar la investigació. Davant la vostra experiència considereu que hi ha alguns motius?
- Consideres que els coneixements en infermeria, les cures i les tècniques estan basades en la pràctica empírica, és a dir, basat en l'evidència? Actualitzeu aquests coneixements? Com?
- Què faries per millorar la recerca d'infermeria dins la institució?
- Vols afegir alguna cosa més?

Àmbit gestor

- Quants anys d'experiència tens treballant amb la gestió de recerca dins infermeria? Com veus tu des del teu àmbit la investigació, en el camp de la disciplina infermera?
- Què faries per millorar la recerca d'infermeria dins la institució? Has pensat en algunes estratègies per fomentar la investigació en infermeria?
- Sabem que hi ha algun pacte per implementar estratègies de discriminació positiva per tal de que les infermeres accedeixin a convocatòries més competitives, com veus aquest tipus d'estratègia?
- Què opineu de la investigació en infermeria? És necessària? Consideres que és suficient?
- Consideres que els coneixements en infermeria, les cures i les tècniques estan basades en la pràctica empírica, és a dir, basat en l'evidència? Considereu que els coneixements en infermeria s'actualitzen? Considereu que es potencia dins les infermeres assistencials la actualització de coneixements? (Com?)
- Existeix un sistema d'ajuts per a la formació i/o investigació en el camp de la infermeria? Quins? Teniu coneixement d'investigacions que estiguin sent realitzades per infermeres dins la vostra institució? Quines? Quin és el tipus de participació? Treball de camp, IP...
- Consideres que hi ha més dificultats per accedir a les convocatòries competitives i no competitives per a professionals de la infermeria que d'altres disciplines?
- Fomenteu la investigació en infermeria des de la vostra institució? Quins tipus d'incentius teniu per fomentar la investigació infermeria? Existeix un sistema per captar infermeres interessades en investigació? Com és aquest sistema? Quins són els requisits?
- Quins són els recursos destinats a la investigació infermera dins la vostra institució?

coiba

Col·legi Oficial
d'Infermeres i Infermers
de les Illes Balears